

ایران‌داک

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

گزارش عملکرد

۱۴۰۲

وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران
(ایرانداک)

گزارش عملکرد

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

۱۴۰۲

تابستان ۱۴۰۳

پژوهش

- همکاری ۲۶ استاد با پشتیبانی پنج واحد معاونت پژوهش برای انتشار هفت کتاب، ۶۰ مقاله در نشریه‌های ملی و جهانی، سه مقاله در همایش‌های ملی، و پنج مقاله در همایش‌های جهانی، و راهنمایی و مشاوره ۱۳ پارسا؛
- پایان چهار طرح پژوهشی تقاضامحور و ۱۴ طرح پژوهشی سازمانی و کار روی ۱۸ طرح پژوهشی تقاضامحور و ۲۸ طرح پژوهشی سازمانی؛
- برگزاری ۱۳ رویداد علمی.

آموزش

- برگزاری ۱۷۵ دوره آموزشی برای ۱,۶۶۲ تن، دربردارنده ۱,۴۷۹ دانشجو، ۱۴۱ همکار ایرانی‌دک، و ۴۲ عضو هیئت علمی، مدیر، و کارشناس سازمان‌ها؛
- پذیرش ۲۷ دانشجوی دکتری در رشته‌های مدیریت فناوری اطلاعات، مهندسی فناوری اطلاعات، و علم اطلاعات و دانش‌شناسی از سال ۱۳۹۰ تاکنون؛
- شرکت ۷۰ کارمند ایرانی‌دک در ۱۲۷ دوره آموزشی ایرانی‌دک.

همکاری و هماهنگی

- برگزاری یک نشست دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی؛
- عضویت ایرانی‌دک در مجمع جهانی سازمان‌های تحقیقات صنعتی و فناوری، انجمن علمی مدیریت اطلاعات ایران، انجمن ایرانی مطالعات جامعه اطلاعاتی، و انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران؛
- همکاری پژوهشگاه و کمیته‌ها و کارگروه‌های ملی؛
- افزودن ۱۳ تفاهم‌نامه تازه به هشت تفاهم‌نامه در دست اجرای پیشین.

مدیریت اطلاعات علم و فناوری

- تکهداری و بروزرسانی پایگاه «کنج» با ۱,۷۸۴,۱۷۶ رکورد، ۷۵۴ هزار و ۵۵۹ کاربر، ۲,۹۸۶,۱۵۶ بازدید سالانه، و ۳,۹۸۰ کاوش روزانه؛
- ثبت ۲۵۹ پارسا، ۱۹۱ پیشنهاد و یک پارسای خارج از کشور در روز در سامانه ملی «ثبت»؛
- همکاری ۵۸۹ مؤسسه آموزش عالی با ایرانی‌دک برای ساخت آرشیو ملی پارسا؛
- پاسخ‌گویی نزدیک به ۱۶۵ هزار درخواست پیشینه پژوهش؛
- تکهداری و بروزرسانی ۱۶ اصطلاح‌نامه تخصصی با بیش از ۱۴۹ هزار اصطلاح؛
- پدیدآوری ارزش افزوده و تحلیل اطلاعات و ساخت و بروزرسانی ده‌ها پایگاه، سامانه، و داشبورد اطلاعاتی.

پشتیبانی از سیاست‌گذاری علم و فناوری

- تکهداری و به‌روزرسانی پایگاه وب منابع اطلاعات شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری (شاخص) با نزدیک به ۸۵۰ شاخص؛
- تکهداری و به‌روزرسانی پایگاه وب جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (نما) با نزدیک به ۹۰ شاخص؛
- تکهداری و بروزرسانی پایگاه وب دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان (۱۵)؛
- تکهداری و به‌روزرسانی سامانه آمار کتابخانه‌ها (آک)؛
- میزبانی دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری.

فهرست نوشته‌ها

سرفصل‌ها	برگ‌شمار
فهرست نوشته‌ها.....	۷
فهرست نمودارها.....	۹
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در یک نگاه.....	۱۱
۱. پژوهش.....	۱۵
۱-۱. سازمان پژوهش.....	۱۵
۲-۱. نیروی انسانی.....	۱۷
۳-۱. دستاوردهای پژوهشی.....	۱۸
۱-۳-۱. کتاب.....	۲۰
۲-۳-۱. مقاله نشریه.....	۳۰
۳-۳-۱. مقاله همایش.....	۳۱
۴-۳-۱. طرح پژوهشی.....	۳۲
۵-۳-۱. رساله‌های دانشجویان دکتری.....	۷۸
۶-۳-۱. راهنمایی و مشاوره دانشجویان.....	۸۰
۷-۳-۱. پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات.....	۸۱
۴-۱. رویدادهای علمی.....	۸۳
۱-۴-۱. سخنرانی‌های علمی.....	۸۳
جدول ۱-۱. سخنرانی‌های برگزار شده با همکاری پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.....	۸۳
۵-۱. آیین‌نامه‌های اجرایی.....	۸۴
۶-۱. منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش.....	۸۵
۷-۱. شورای پژوهش.....	۸۶
۸-۱. خدمات‌های دانش‌بنیان.....	۸۷
۹-۱. افتخارات.....	۸۹
۱۰-۱. سامانه‌های پشتیبان پژوهش.....	۹۰
۱۱-۱. اخلاق و درستی پژوهشی.....	۹۴

۲. مدیریت اطلاعات علم و فناوری.....	۹۷
۱-۲. ثبت و فراهم آوری اطلاعات.....	۹۸
۲-۲. سازمان‌دهی اطلاعات.....	۱۰۶
۱-۲-۲. واژه‌نامه‌ها.....	۱۰۶
۲-۲-۲. توصیف گرهای ایرانداک.....	۱۰۷
۳-۲-۲. اصطلاح‌نامه‌ها.....	۱۰۷
۴-۲-۲. فهرست‌های مستند نام‌های ایرانداک (نام‌ها).....	۱۰۸
۳-۲. اشاعه اطلاعات.....	۱۰۹
۱-۳-۲. پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج).....	۱۰۹
۲-۳-۲. دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه ایران.....	۱۱۱
۴-۲. مدیریت عرضه و تقاضای پژوهش.....	۱۱۲
۱-۴-۲. سامانه پیشینه پژوهش.....	۱۱۲
۳. آموزش.....	۱۱۵
۱-۳. دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی.....	۱۱۶
۲-۳. عملکرد دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی.....	۱۲۰
۳-۳. تحصیلات تکمیلی.....	۱۲۲
۴. همکاری و هماهنگی.....	۱۲۵
۱-۴. همکاری و هماهنگی در اساس‌نامه ایرانداک.....	۱۲۶
۲-۴. شورای تأمین منابع علمی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری.....	۱۲۷
۳-۴. عضویت‌ها.....	۱۳۱
۴-۴. تفاهم‌نامه‌ها.....	۱۳۲
۵. پشتیبانی از سیاست‌گذاری علم و فناوری.....	۱۳۷
۱-۵. خدمات ایرانداک برای پشتیبانی از سیاست‌گذاری علم و فناوری.....	۱۳۸

فهرست نمودارها

برگ شمار

سرفصل‌ها

- نمودار ۱-۱. ویژگی‌ها و نقش‌های کلیدی ایرانداک ۱۲
- نمودار ۱-۱. سازمان پژوهش پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران ۱۶
- نمودار ۲-۱. آمار پژوهشگران پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران ۱۷
- نمودار ۳-۱. آمار دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران ۱۹
- نمودار ۴-۱. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: کتاب ۲۰
- نمودار ۵-۱. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: مقاله نشریه ۳۱
- نمودار ۶-۱. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: مقاله همایش ۳۲
- نمودار ۷-۱. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: طرح پژوهشی ۳۳
- نمودار ۸-۱. دستاوردهای پژوهشی ایرانداک: رساله‌های دکتری ۷۹
- نمودار ۹-۱. دستاوردهای پژوهشی ایرانداک: راهنمایی و مشاوره به دانشجویان ۸۰
- نمودار ۱۰-۱. آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران ۸۴
- نمودار ۱۱-۱. منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران ۸۵
- نمودار ۱۲-۱. عملکرد شورای پژوهش پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران ۸۶
- نمودار ۱۳-۱. خدمات‌های دانش‌بنیان ایرانداک: پژوهش و فناوری ۸۸
- نمودار ۱۴-۱. افتخارات ایرانداک در سال ۱۴۰۲ ۸۹
- نمودار ۱-۲. روند ثبت پارسا و پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک ۱۰۰
- نمودار ۲-۲. اندازه مشارکت مؤسسه‌ها در سامانه ثبت ایرانداک ۱۰۱
- نمودار ۳-۲. فراوانی ثبت پارسای گروه‌های گوناگون موضوعی تا پایان ۱۴۰۲ ۱۰۲
- نمودار ۴-۲. فراوانی ثبت پارسای گروه‌های گوناگون موضوعی در سال ۱۴۰۲ ۱۰۳
- نمودار ۵-۲. ۱۰ مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسا در سامانه ثبت ایرانداک ۱۰۴
- نمودار ۶-۲. ۱۰ مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک ۱۰۴
- نمودار ۷-۲. ۱۰ رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسا در سامانه ثبت ایرانداک ۱۰۵
- نمودار ۸-۲. ۱۰ رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک ۱۰۵
- نمودار ۹-۲. اصطلاح‌نامه‌های ایرانداک و شمار واژه‌های آنها ۱۰۷

نمودار ۱-۳. دوره‌های برگزار شده با فراوانی بیش از ۱۰ از سال ۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۴۰۲ در ایرانداک

۱۱۸.....

نمودار ۱-۴. نقش‌ها و وظیفه‌های ایرانداک در پیوند با همکاری و هماهنگی در اساس‌نامه..... ۱۲۶

نمودار ۲-۴. انجمن‌ها و نهادهایی که ایرانداک عضویت آنها را دارد..... ۱۳۱

نمودار ۳-۴. نهادهای دارای تفاهم‌نامه با پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران..... ۱۳۴

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در یک نگاه

«پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» بر پایه گاه‌شمار و همچنین نخستین سند در این زمینه، در یکم مهر سال ۱۳۴۷ خورشیدی با نام فارسی «مرکز اسناد ایران» در برابر نام انگلیسی «Iranian Documentation Center» پایه‌گذاری شد و پیش از نام کنونی، با نام «مرکز مدارک علمی ایران» در سال ۱۳۵۰، «مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران» در سال ۱۳۷۰، و «پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران» در سال ۱۳۸۴ نیز خوانده شد. پژوهشگاه با نام کوتاه «ایرانداک» شناخته می‌شود. «داک»، کوتاه‌نوشت «doc» در «documentation» و در زبان فارسی به معنای «تکیه‌گاه» و «چوبی است که دیوار و در را بر آن محکم سازند». نام نمادین ایرانداک، «گنج دانش» است و شعار آن، «به از گنج دانش به گیتی کجاست».

ایرانداک با تاریخی ۵۰ ساله، اکنون سه پژوهشکده در زمینه پژوهش و آموزش و معاونت اطلاع‌رسانی علم و فناوری ایران با زمینه کاری مدیریت اطلاعات علمی و فناوریانه دارد. افزون بر این، دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری نیز در ایرانداک جای دارد. ایرانداک

کارهای کلیدی خود را با همکاری و همراهی بیش از ۱۲۰ عضو هیئت علمی و کارشناس به انجام می‌رساند.

ایرانداک دارای پایگاه داده‌ای با بیش از یک میلیون رکورد از مدارک علمی و فنی کشور است و به شکل رسمی، کار ثبت اطلاعات پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و رساله‌های دکترا (پارسا) و پیشنهادها را انجام می‌دهد. هماهنگی اشتراک منابع در کشور از خدمات اطلاعاتی دیگر ایرانداک است.

ایرانداک ویژگی‌ها و نقش‌هایی دارد که آن را از دیگر سازمان‌های ملی و جهانی همانندش متفاوت می‌سازند. شماری از این ویژگی‌ها در نمودار ۱-۱ آمده‌اند.

پیش‌گامی و بیش از ۵۰ سال تجربه در مدیریت اطلاعات علمی و اطلاع‌رسانی

نهادی متخصص در پژوهش‌های حوزه فناوری اطلاعات و مدیریت اطلاعات علمی

پرداختن به زمینه‌های تازه از علوم و فناوری اطلاعات

تنها نهاد پدیدآور ابزارهای تخصصی سازمان‌دهی اطلاعات علمی و فنی همانند اصطلاح‌نامه‌ها

تنها نهاد پیش‌برنده طرح‌های اشتراک منابع اطلاعاتی ایران

واسپارگاه و آرشیو ملی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های مؤسسه‌های آموزش عالی ایران

دارای نقش ملی برای ثبت و سازمان‌دهی پیشنهادها، پژوهشی آموزش عالی

دارای نمایان ملی و جهانی

جای پدیدآمدن دبیرش (دکومان‌تاسیون) در دهه ۱۳۴۰ در ایران

دارای گنجینه بی‌همتای اطلاعات علمی ایران

نمودار ۱-۱. ویژگی‌ها و نقش‌های کلیدی ایرانداک

□ همکاری ۲۶ استاد با پشتیبانی پنج واحد معاونت پژوهش برای انتشار هفت کتاب، ۶۰ مقاله در نشریه‌های ملی و جهانی، و هشت مقاله در همایش‌های ملی و جهانی، و راهنمایی و مشاوره ۱۳ پارسا؛

□ پایان چهار طرح پژوهشی تقاضامحور و ۱۴ طرح پژوهشی سازمانی و کار روی ۱۸ طرح پژوهشی تقاضامحور و ۲۸ طرح پژوهشی سازمانی؛

□ برگزاری ۱۳ رویداد علمی.

□

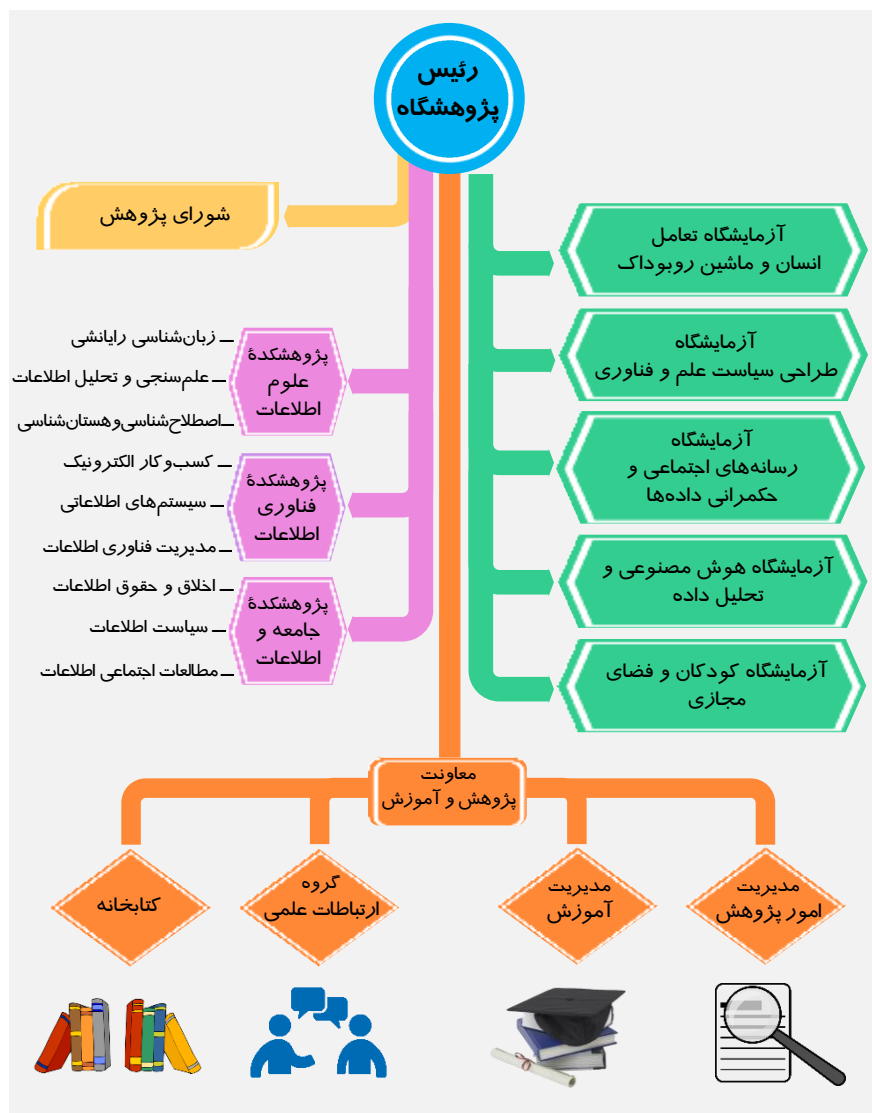

۱. پژوهش

ده‌ها عضو هیئت علمی و پژوهشگر پژوهش را در پژوهشکده‌ها و آزمایشگاه‌های ایرانداک به انجام می‌رسانند. دستاورد این کار، انجام صدها طرح پژوهشی است که در گزارش، کتاب، مقاله نشریه، مقاله همایش، سخنرانی، و میزگرد نیز ارائه می‌شوند. پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات که تنها نشریه برگزیده ملی در سال ۱۳۹۴ است و انتشار آن به سال ۱۳۵۱ بازمی‌گردد، از دیگر دستاوردهای پژوهش در ایرانداک است. بسیاری از خدمات پژوهشی ایرانداک نیز از سال ۱۳۵۰ به این سو، به جامعه علمی کشور داده شده‌اند.

۱-۱. سازمان پژوهش

سازمان پژوهش ایرانداک دربردارنده دو بازوی اجرایی، سه پژوهشکده و نه گروه پژوهشی، پنج آزمایشگاه، و یک معاونت با چهار بخش برای مدیریت امور پژوهشی و آموزشی است. در نمودار ۱-۱ سازمان پژوهشی ایرانداک نشان داده شده است.

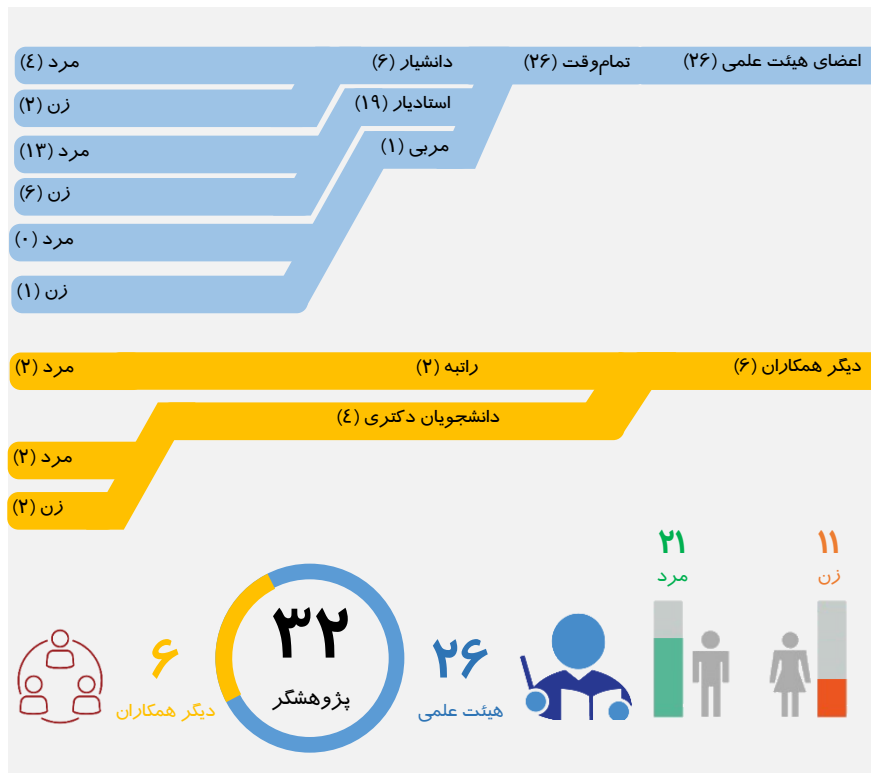

نمودار ۱-۱. سازمان پژوهش پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۲-۱. نیروی انسانی

روی هم رفته، ۳۲ پژوهشگر در ایرنداک کار پژوهش را پیش می‌برند. در نمودار ۲-۱ آماری از پژوهشگران ایرنداک آمده است.

نمودار ۲-۱. آمار پژوهشگران پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

پژوهشگران نقش کلیدی در شناسایی و پاسخ‌گویی به چالش‌های روز و نیاز جامعه دارند. بر پایه نمودار ۲-۱، پژوهشگران شاغل در ایرنداک دربردارنده اعضای هیئت علمی تمام‌وقت و پاره‌وقت، پژوهشگران راتبه، پژوهشگران همکار، و دانشجویان دکتری هستند.

۳-۱. دستاوردهای پژوهشی

کوشش‌های پژوهشگران ایرانداک در انجام پژوهش، آثار گوناگونی را پدید آورده است. نمودار ۳-۱ آماری از دستاوردهای پژوهشی ایرانداک را در سال ۱۴۰۲ نشان می‌دهد. ایرانداک سال‌هاست که یکی از نشریه‌های پرآوازه و با کیفیت کشور را مدیریت و منتشر می‌کند. این نشریه با نام «پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات» در برخی از نمایه‌های سرشناس جهانی نیز نمایه می‌شود. پژوهشگران ایرانداک هفت کتاب را در سال ۱۴۰۲ نوشتند. برخی از این کتاب‌ها با همکاری ناشران غیردولتی منتشر شدند. همچنین استادان و دیگر همکاران پژوهشی ایرانداک در هشت همایش علمی ملی و جهانی مشارکت و یافته‌های پژوهشی خود را ارائه کردند.

در سال ۱۴۰۲، گزارش پایانی ۱۸ طرح پژوهشی منتشر شد و ۴۶ طرح دیگر نیز در دست انجام بودند. روی هم رفته، ۱۳ رویداد علمی، دربردارنده سخنرانی در ایرانداک برگزار شدند. شش آیین‌نامه اجرایی تازه در پیوند با پژوهش در ایرانداک تصویب و ۱۳ تفاهم‌نامه تازه نیز با نهادهای گوناگون امضا و به هشت تفاهم‌نامه در دست اجرای پیشین پژوهشگاه افزوده شدند.

سرانجام، همکاران پژوهشی ایرانداک توانستند ۶۰ مقاله را در نشریه‌های علمی منتشر کنند. از این شمار، ۴۵ مقاله در نمایه‌نامه «آی. اس. سی.»، ۲۴ مقاله در نمایه‌نامه «اسکوپوس»، و نه مقاله در نمایه‌نامه «وب آو ساینس» با وابستگی سازمانی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) در نشریه‌های تخصصی جای گرفتند و تازه‌ترین یافته‌های پژوهشی ایرانداک را به آگاهی دانشجویان و صنعتگران ایران و جهان رساندند.

نمودار ۱-۳. آمار دستاورهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۱-۳-۱. کتاب

کتاب از رایج‌ترین دستاوردهای پژوهشی در زمینه‌های گوناگون علمی است. ایرانداک از نخستین سال پیدایش تاکنون بیش از ۲۴۵ عنوان کتاب در علوم اطلاعات و اطلاع‌رسانی، مهندسی فناوری اطلاعات، مدیریت فناوری اطلاعات، و زمینه‌هایی از این دست منتشر کرده و یافته‌های پژوهشی‌اش را برای همگان دسترس‌پذیر ساخته است. در سال ۱۴۰۲ نیز همانند سال‌های پیش، پژوهشگران ایرانداک کتاب‌هایی را به رشته نگارش درآوردند. انتشار هفت عنوان کتاب، دستاورد این کوشش‌ها بوده است که نام این کتاب‌ها در نمودار ۴-۱ آمده است.

نمودار ۴-۱. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: کتاب

ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌ها بررسی ۱۴۰۱

حمیده بیرامی طارونی	پدیدآور(ان)
۱۴۰۲	سال انتشار
۸۷ برگ	ویژگی (ها)
ایرانداک	ناشر(ان)
۹۷۸۶۲۲۹۳۴۸۴۰۶	شابک

خلاصه

ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌ها (بررسی ۱۴۰۱) کیفیت خدمات کتابخانه‌ها را برپایه پروتکل لایب کوال+ نشان می‌دهد. این کتاب کیفیت خدمات کتابخانه‌ها را در شش زیرگروه موسسه، دانشجو، دانش آموخته، هیئت علمی، کارکنان کتابخانه، و کارکنان دیگر برای ۳۵ کتابخانه زیرپوشش سامانه آمار کتابخانه‌ها (آک) بازنمایی می‌کند. این کتابخانه‌ها همگی زیرپوشش وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری و کتابخانه مرکزی هستند. الگوی بازنمایی ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌ها نیز از کتاب LibQUAL+ گرفته شده است که ارزیابی سالانه کیفیت خدمات کتابخانه‌های دانشگاهی و غیردانشگاهی عضو انجمن کتابخانه‌های پژوهشی را با پیشینه‌ای بیش از ۲۰ سال منتشر می‌کند.

برند و کتابخانه‌های دانشگاهی

فرزانه سهلی سیروس علیدوستی نادر نقشینه	پدیدآور(ان)
۱۴۰۲	سال انتشار
۱۵۸ برگ	ویژگی(ها)
ایرانداک	ناشر(ان)
۹۷۸۶۲۲۹۳۴۸۴۴۴	شابک

برند و کتابخانه‌های دانشگاهی

فرزانه سهلی
سیروس علیدوستی
نادر نقشینه

دانشگاه تهران
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران
ایرانداک

خلاصه

این کتاب در چهار فصل به شرح زیر نگاشته شده است:

فصل نخست درباره مفاهیم برندسازی است. این مفاهیم درباره تعریف برند، فایده‌های برندسازی، عناصر برند، مدیریت برند و رویکردهای آن، مدل‌های برندسازی، و هویت و تصویر برند هستند.

فصل دوم درباره سویه‌های گوناگون برند در نوشتگان کتابخانه‌هاست. مفهوم برند و ابعاد آن در کتابخانه‌ها، معماری ساختمان کتابخانه، منابع و خدمات اطلاعاتی کتابخانه، برندسازی شخصی کتابداران، بازاریابی، و مدیریت کتابخانه در این فصل می‌آیند.

در فصل سوم برند برای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران با کاربرد روش «نظریه داده‌بنیاد» مفهوم‌سازی و تعریف شده است. بر پایه دستاوردهای این فصل، مفهوم برند کتابخانه‌های دانشگاهی ۱۲ بُعد دارد. این بُعدها در بر دارنده

هویت برند، تداعی برند، آگاهی برند، تصویرسازی برند، هم‌خوانی برند، کیفیت برند، اعتبار برند (تخصص برند و اعتماد برند)، برتری برند، امنیت برند، هیجان برند، وفاداری رفتاری، و دل‌بستگی نگارشی هستند.

در فصل چهارم نیز بایسته‌های ساخت برند برای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران با کاربرد روش «نظریه داده‌بنیاد» به دست آمده و مدل پارادایمی برندسازی آن‌ها ترسیم شده است. در ادامه نیز به اعتباریابی این مدل با کاربرد روش پیمایش پرداخته و مدل نهایی برندسازی کتابخانه‌های دانشگاهی ایران ارائه شده است. بر پایه دستاوردهای این فصل؛ معماری ساختمان کتابخانه، منابع و خدمات اطلاعاتی کتابخانه، برندسازی شخصی کتابداران، بازاریابی، و مدیریت کتابخانه شرایط علی مؤثر بر ساخت برند هستند.

وضعیت اقتصادی کشور، وضعیت نشر دیجیتال کشور، و شخصیت ناهمسان جامعه اطلاعاتی تازه کتابخانه شرایط مداخله‌گر مؤثر بر ساخت برند هستند. نقش کتابخانه‌های دیگر مانند کتابخانه‌های آموزشگاهی، عمومی، و کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در پرورش علمی نسل تازه، شرایط زمینه‌ای ساخت برند را فراهم می‌کند. نظام آموزش عالی (با ساخت نظام آموزش درخور برای دانشجویان کتابداری) و سازمان مادر کتابخانه (با ساخت هم‌کنش میان نظام آموزش و کتابخانه، کاربرد سیستم استخدای درست برای کارکنان کتابخانه، و دادن بودجه کافی به کتابخانه)، کنش‌ها/هم‌کنش‌های مؤثر بر ساخت برند هستند. پیامدهای ساخت برند نیز تصویرسازی برند، برتری برند، و وفاداری رفتاری برند برای کتابخانه‌ها هستند. هویت برند کتابخانه نیز مقوله هسته در ساخت برند کتابخانه‌های دانشگاهی به شمار می‌رود. بر پایه تأیید همه ابعاد مدل پژوهش در بخش پیمایش، می‌توان گفت که رویکرد اصلی ساخت برند در کتابخانه‌های دانشگاهی ایران، «رویکرد هویتی» است. بر پایه این رویکرد، کتابخانه سوی فرستنده در ارتباطات برند است و توانایی کنترل برند را دارد. برند ماهیتی در پیوند با هویت کتابخانه و متمرکز بر ساخت هویتی یک‌پارچه است. تصویر برند در اندیشه بهره‌داران بر پایه تجربه آن‌ها از کاربرد کتابخانه ساخته می‌شود و کتابخانه و کارکنانش کانون ساخت برند و ارزش ویژه آن هستند.

زیست بوم نوآوری هوش مصنوعی: سیاست‌ها، راهبردها، بازیگران و کارکردها (مروری بر تجارب منتخب جهانی)

خلاصه

کتاب حاضر بخشی از نتایج حاصل از طرحی پژوهشی است که در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ به سفارش «پارک فناوری اطلاعات و ارتباطات» انجام شد. هدف از این طرح بررسی پیش‌نیازها و الزامات توسعه زیست‌بوم نوآوری هوش مصنوعی کشور از طریق ایجاد شبکه‌های همکاری بر مبنای نوآوری باز بود. برای این منظور کشورهای ایالات متحده آمریکا، انگلستان، چین، روسیه، هند و امارات متحده عربی انتخاب و مطالعات تطبیقی با هدف شناسایی راهبردهای کلان، سیاست‌ها، بازیگران و نقش‌ها و مسئولیت‌های هر یک و تعاملات بین این بازیگران انجام شد. نتایج این مطالعات در تدوین خروجی نهایی طرح پژوهشی که شامل نگاشت نهادی و کارکردی بازیگران زیست‌بوم نوآوری هوش مصنوعی کشور بود مورد استفاده جدی قرار گرفت. امید است انتشار این کتاب گامی در راستای درک بهتر الزامات و پیش‌نیازهای توسعه زیست‌بوم هوش مصنوعی کشور باشد و مورد استفاده محققین، تصمیم‌سازان و سیاست‌گذاران این حوزه قرار گیرد.

برنامه ریزی ملی و بخشی فناوری اطلاعات

سیروس علیدوستی

پدیدآور(ان)

۱۴۰۲

سال انتشار

۱۳۶ برگ

ویژگی (ها)

ایرانداک

ناشر(ان)

۹۷۸۶۲۲۹۳۴۸۴۳۷

شابک

برنامه ریزی ملی و بخشی فناوری اطلاعات

سیروس علیدوستی

خلاصه

پژوهش‌های پرشماری نشان می‌دهد که اگر برای کاربرد فناوری اطلاعات برنامه‌ریزی نشود و اگر شد، آن برنامه به درستی انجام نشود، کاربرد آن در لایه‌های گوناگون سازمانی، بخشی، ملی، و جهانی به سرانجام نمی‌رسد. از این رو، این کتاب، به کوتاهی درباره فناوری اطلاعات و به ویژه، برنامه‌های ملی و بخشی آن سخن به میان می‌آورد. کاربردهای ملی فناوری اطلاعات، آن‌هایی هستند که بر همه یک کشور اثر می‌گذارند یا برای همه یک کشور هستند، مانند دولت الکترونیک یا اقتصاد دیجیتال. کاربردهای بخشی، بیشتر با یک بخش از یک کشور سروکار دارند، مانند محتوای الکترونیک یا گردشگری الکترونیک. سپس نیاز به برنامه‌ریزی و اهمیت آن برای کاربرد ملی یا بخشی فناوری اطلاعات گفته می‌شود. اگر نیاز به برنامه‌ریزی هست که هست، چه عامل‌هایی را باید در برنامه‌ریزی و اجرای آن دید تا به سرانجام درستی برسد؟ این هم در بخشی دیگر و از بررسی نوشتگان

بدست می‌آید. در پایان نیز بر پایه همین یافته‌ها، الگویی برای برنامه‌ریزی ملی و بخشی فناوری اطلاعات پیشنهاد می‌شود که با پیروی از آن، شاید کامیابی بیشتری در این زمینه به دست آید.

گزارش عملکرد دو سالانه پژوهشگاه‌های ملی کشور (سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱)

خلاصه

تدوین این گزارش در پی تصمیم مجمع پژوهشگاه‌های ملی کشور در تاریخ ۱۴۰۲/۰۸/۲۷ به پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) سپرده شد. از این رو، پس از تهیه کاربرگ اطلاعات موسسه‌های عضو مجمع پژوهشگاه‌های ملی کشور و تایید آن، صفحه‌ای برای بارگذاری کاربرگ‌های تکمیل شده (به نشانی <https://irandoc.ac.ir/eform/submit/worksheet-nri>) تهیه و پس از تایید نهایی توسط موسسه‌های عضو در این گزارش آمده است. به بیان دیگر، تلاش شده است با گفت‌وگو و تعامل با رابط‌هایی که از سوی این موسسه‌ها معرفی شده‌اند، شاخص‌ها و داده‌های یکدست و مشابهی گردآوری شود.

جایگاه پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) در بهبود و گسترش فعالیت کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی ایران

خلاصه

در این اثر تلاش شده است نگاهی اجمالی به کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی در کشور داشته باشد و در ادامه، تلاش‌های سازمان‌ها و نهادهای تأثیرگذار در گسترش فعالیت‌های این کتابخانه‌ها را مورد بررسی و واکاوی قرار بدهد. همچنین، فعالیت‌ها و اقدام‌های ایرانداک در گذشته تا حال را با نگاهی به عمده کارکردها و فعالیت‌های کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی مورد ارزیابی قرار دهد. در پایان، این که ایرانداک برای بهبود و گسترش فعالیت این کتابخانه‌ها با چه اهمیت و ضرورتی مواجه است و چالش‌ها، دشواری‌ها، و راهکارهایی پیش‌رو دارد مورد توجه قرار گرفته است.

شش مسئله فراوری کتابخانه‌های امروز: دیدگاه‌های انتقادی

مترجم(ان)

مریم اسدی
میثم سیفی وامرزانی

سال انتشار ۱۴۰۲

ویژگی(ها) ۲۶۸ برگ

ناشر(ان) ایرانداک

شابک ۹۷۸۶۲۲۹۳۴۸۴۶۸

شش مسئله فراوری کتابخانه‌های امروز:
دیدگاه‌های انتقادی

جان ام. باد

ترجمه: دکتر مریم اسدی و مهندس میثم سیفی وامرزانی

دانشگاه تهران
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران
ایرانداک

خلاصه

هدف اصلی کتاب حاضر درگیر شدن با برخی از مسائل پایدار و مشکل آفرینی است که اهمیتی حیاتی در علم کتابداری و اطلاع‌رسانی دارند. این کتاب فرصتی به وجود می‌آورد تا نگاهی تازه به مسائل مهم و مبرم علم کتابداری و اطلاع‌رسانی داشته باشیم. در این کتاب، باد- یکی از متفکران برجسته علم کتابداری و اطلاع‌رسانی با تکیه بر متون و نظریه‌های رشته‌های مختلف، به برخی از سوالات پیچیده کتابداری معاصر پاسخ می‌دهد.

این بینش و چشم انداز آگاهانه با شش سؤال اساسی و مهم پیش روی این حرفه ارائه می‌شود:

اطلاعات چیست؟

سواد اطلاعاتی چیست؟

کتابخانه‌های دانشگاهی امروز چه نقشی در آموزش عالی دارند؟

چطور می‌توانیم به طور مؤثر به کتابداران آموزش دهیم؟

اخلاق و مبانی اخلاقی در کتابخانه و حرفه اطلاع‌رسانی چیست؟

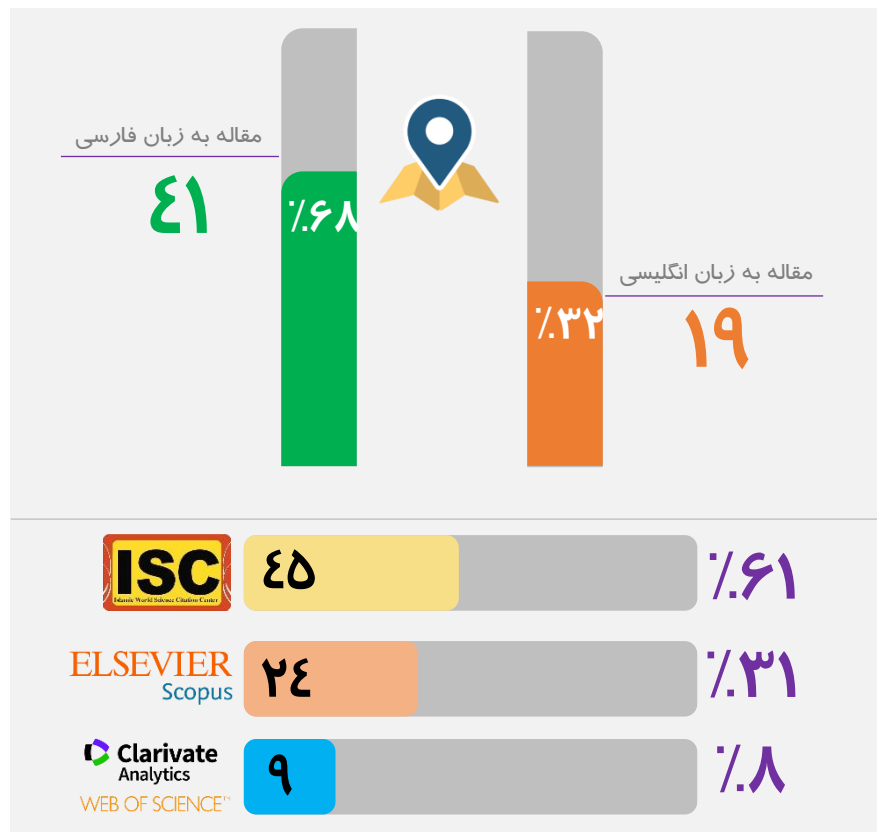
آینده کتابداری چیست؟

به عبارتی نگاه متفاوتی به این موضوعات دارد.

این کتاب رویکرد جدیدی را درباره این موضوعات آشنا ارائه می‌کند و بینش جدیدی درباره چالش‌های کنونی ارائه می‌دهد.

۱-۳-۲. مقاله نشریه

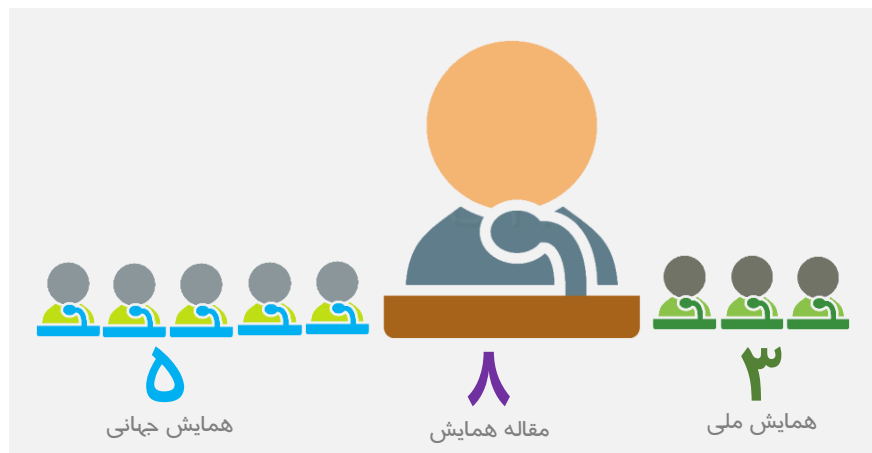
بخشی دیگر از یافته‌های پژوهشی پژوهشگران ایرانداک در نشریه‌های علمی و تخصصی منتشر شده‌اند. در سال ۱۴۰۲ روی هم رفته، ۶۰ مقاله با وابستگی سازمانی «پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» در نشریه‌های گوناگون چاپ شدند. آنها تازه‌ترین یافته‌های پژوهشی را به زبان‌های فارسی و انگلیسی در نشریه‌های ایرانی و جهانی به آگاهی هم‌ترازان، حرفه‌مندان، و دیگران رسانده‌اند. آماری از آنها در نمودار ۱-۵ آمده است.

نمودار ۱-۵. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: مقاله نشریه

۱-۳-۳. مقاله همایش

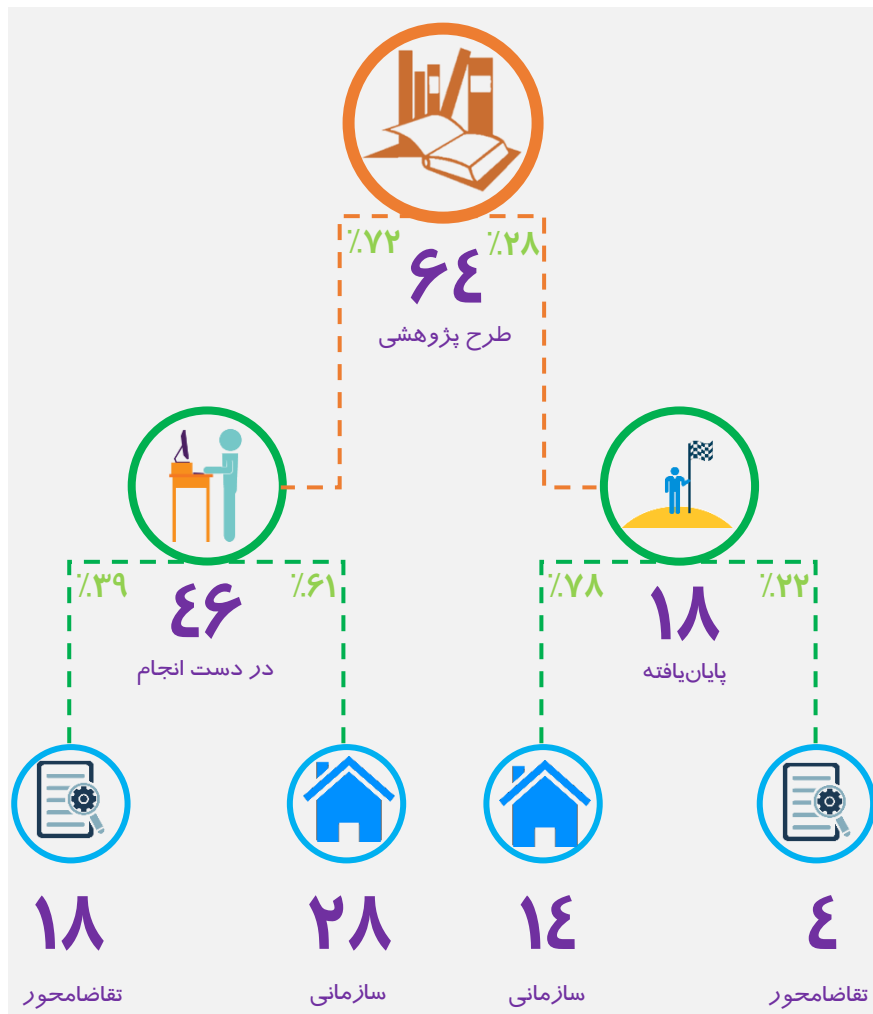
همایش‌های علمی و تخصصی فضایی را برای هم‌رسانی ایده‌ها و یافته‌های پژوهشگران با یکدیگر و بستری را برای گفت‌وگو پیرامون موضوع‌های تخصصی روز فراهم می‌سازد. برای روزآمدی درباره چالش‌های تازه، پژوهشگران ایرانداک در سال ۱۴۰۲ در هشت همایش جهانی شرکت کردند و به هم‌رسانی و هم‌اندیشی ایده‌های خود و هم‌ترازان پرداختند. نمودار ۱-۶ آماری از این همایش‌ها را نشان می‌دهد.

نمودار ۱-۶. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: مقاله همایش

۱-۳-۴. طرح پژوهشی

شناسایی چالش‌های پژوهشی تازه و پرس‌وجو دربارهٔ آنها یکی از کارهای استادان و دیگر پژوهشگران ایرنداک برای پاسخ‌گویی به نیازهای جامعه و گروه‌های هدف و هم‌راستا با هدف‌های ایرنداک است. پژوهشگران پیشنهاد‌های پژوهشی خود را برای بررسی به شورای پژوهشی ایرنداک می‌فرستند و پس از تصویب، در چارچوب زمانی روشن به انجام طرح می‌پردازند. بخشی از طرح‌های پژوهشی، سازمانی و در چارچوب وظیفهٔ استادان و شماری دیگر برای کارفرماهای بیرون از ایرنداک و تقاضامحور هستند. آماری از طرح‌های پژوهشی ایرنداک در نمودار ۱-۷ آمده است.

نمودار ۱-۷. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: طرح پژوهشی

بر پایه نمودار ۷-۱، پژوهشگران ایرانداک در پیشبرد ۶۴ طرح پژوهشی نقش داشته‌اند. از این شمار، گزارش پایانی ۱۸ طرح (۲۸ درصد) منتشر شد که چهار طرح از آنها تقاضامحور بودند (۲۲ درصد). از سوی دیگر، ۴۶ طرح پژوهشی (۷۲ درصد) دربردارنده ۱۸ طرح تقاضامحور (۳۹ درصد) نیز در سال ۱۴۰۲ پیشرفت داشته‌اند. در ادامه، نام طرح‌های پژوهشی به همراه چکیده‌ای از آنها آمده است.

طرح‌های پژوهشی پایان‌یافته

طراحی و توسعه یک چارچوب هنجاری برای تحلیل اخلاقی سیاست‌گذاری علم و فناوری: مورد کاوی نقشه جامع علمی کشور

تدوین سیاست‌های مناسب و اخلاقی برای علم و فناوری به شناخت درست اثرها و پیامدهای هر گونه توسعه علمی و فناوریانه، و نیز آگاهی از مسائل اخلاقی مرتبط با آنها نیاز دارد. اخلاق سیاست‌گذاری علم و فناوری، بازنمودی از رابطه اخلاق با سیاست‌گذاری علم و فناوری است. با شناخت دقیق مولفه‌های اخلاقی سیاست‌گذاری علم و فناوری می‌توان یک چارچوب هنجاری تحلیلی را توسعه داد که علاوه بر کمک به سیاست‌گذاران در طراحی و تدوین سیاست‌های اخلاق‌مدارانه در حوزه علم و فناوری، می‌توان از آن برای تحلیل اسناد سیاستی علم و فناوری بهره برد. طراحی و توسعه چنین چارچوبی هدف اصلی گام نخست پژوهش حاضر است. برای این منظور، ابعاد و مؤلفه‌های این چارچوب با روش کتابخانه‌ای و مطالعه و بررسی متون در پیوند با فرااخلاق، اخلاق هنجاری، اخلاق علم و فناوری، و اخلاق سیاست‌گذاری در پایگاه‌های مختلف علمی داخلی و خارجی به دست آمده است. برپایه نتایج به دست آمده از گام نخست پژوهش، چارچوب هنجاری سیاست‌گذاری اخلاقی در علم و فناوری بر پایه چهار رویکرد اصلی سیاست‌گذاری شامل علم طراحی، سیاست‌گذاری شواهد محور، توسعه پایدار و رویکرد نوآوری مسئولانه دارای ۲۵ مؤلفه فرایندی و چهار مؤلفه موضوعی است. این مؤلفه‌ها بر پایه کدگذاری و تحلیل موضوعی در قالب ۵ گام اصلی شامل شناسایی و تشخیص مسئله، جمع‌آوری اطلاعات و تغذیه اطلاعاتی فرایند سیاست‌گذاری، مشاوره سیاستی و تدوین سیاست، پیاده‌سازی سیاست، و ارزیابی سیاست طبقه‌بندی شده‌اند. این گام‌های پنج‌گانه سیاست‌گذاری از شش اصل اخلاقی و ۱۳ اصل سیاستی دارای وجه اخلاقی پیروی می‌کنند. اصول اخلاقی عبارتند از اصل احترام، اصل آسیب نرساندن، اصل سودرسانی، اصل صداقت، اصل جبران، اصل برابری، اصل عدالت، اصل شایستگی، و اصل محرمانگی. افزون بر این اصول سیاستی دارای وجه اخلاقی عبارتند از اصل احتیاط، اصل پیشگیری، اصل خطاپذیری، اصل روشمندی، اصل شمول، اصل گشودگی، اصل مشارکت، اصل ناسوگیری، اصل هم‌اندیشی، اصل هنجارمندی سیاسی، اصل یادگیری، اصل پاسخگویی، و اصل شفافیت. در گام دوم پژوهش، چارچوب پیشنهادی، برای ارزیابی اخلاقی نقشه جامع علمی کشور مورد استفاده قرار گرفت. در این راستا، بر پایه ابعاد، مؤلفه‌ها و اصول چارچوب پیشنهادی، پرسشنامه‌ای تهیه و در میان ۴۱ نفر از دست‌اندرکاران و مطلعین از نقشه جامع علمی کشور توزیع شد. نتایج به دست آمده از این بخش ضمن معرفی برخی ضعف‌ها و قوت‌ها از جنبه اخلاقی در فرایند تدوین نقشه جامع علمی کشور، چگونگی کاربست چارچوب پیشنهادی برای

سیاست گذاری اخلاقی در علم و فناوری را در تحلیل و طراحی اخلاقی سیاست ها به سیاست گذاران حوزه علم و فناوری نشان می دهد.

دسته بندی تصویرها در مدارک پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) بر اساس یادگیری عمیق

تصویرها در اسناد علمی حاوی مطالب مهمی هستند. نویسندگان معمولاً خلاصه‌ای از روش پیشنهاد شده و نتایج مهم مقاله را در قالب نمودار گردشی و منحنی نمایش می‌دهند. تصویرها اطلاعات زیادی را در زمان کوتاهی منتقل می‌کنند. چنانچه موتورهای جستجو، تصویرهای مربوط به جستجوی کاربر را در کنار فراداده‌هایی متنی در اختیار او قرار دهند، کاربر با سرعت بیشتری می‌تواند به اطلاعات موردنظر دسترسی پیدا کند. به همین دلیل امروزه تصویرها به‌عنوان یکی از منابع اطلاعاتی مهم در نظر گرفته می‌شوند و بحث بازیابی آن‌ها از پایگاه‌های داده از موضوعات مهم و به‌روز است. در «گنج» امکان جستجو بر اساس یک عبارت متنی و بازیابی و نمایش نتایج جستجو در قالب فراداده‌های متنی (عنوان، چکیده، کلیدواژه، پدیدآور، سال انتشار) وجود دارد. لیکن تصویرهای موجود در اسناد «گنج» بازیابی نمی‌شوند. فراهم کردن چنین امکانی در «گنج» به‌عنوان یک ارزش افزوده می‌تواند آن را از موتورهای جستجوی مشابه متمایز سازد. بازیابی اطلاعات از تصویرها به دو روش بافت محور و محتوا - محور امکان‌پذیر است. در روش محتوا - محور، محتوای بصری تصویر برای بازیابی در نظر گرفته می‌شود. به دلیل پیچیدگی‌های تصویرهای علمی، جهت استخراج اطلاعات از محتوای تصویرها و استفاده از روش‌های محتوا - محور، ابتدا باید آن‌ها را دسته‌بندی کرد. در این تحقیق، ابتدا ۹۱۴۴ تصویر به‌صورت تصادفی در شش حوزه مختلف از رساله‌ها و پایان‌نامه‌های گنج انتخاب شد و توسط خبرگان برچسب زده شد. تصاویر به یازده دسته شامل نمودار میله‌ای، تصویر طبیعی، نمودار دایره‌ای، نمودار ساختارمند، رسم فنی، منحنی X-Y، نقشه‌ها تصاویر اسلاید، جدول‌ها، نمودارهای جعبه‌ای، نمودارهای سه‌بعدی دسته‌بندی شدند. با توجه به کوچک بودن حجم داده آموزشی، روش یادگیری عمیق بر اساس شبکه موبایل نت به کار گرفته شد. موبایل نت در مقایسه با شبکه‌های موجود، تعداد پارامترهای به‌مراتب کمتر و دقت قابل قبولی دارد. از آنجاییکه داده آموزشی به شدت نامتوازن بود، از روش اعتبارسنجی متقابل طبقه‌ای و تابع زیان آنروپی متقاطع در آموزش شبکه استفاده شد. مدل معرفی شده با دقت ۰,۹ قابلیت دسته‌بندی تصاویر موجود در گنج را دارد.

طراحی و معرفی چارچوبی هنجارین برای تدوین کدهای اخلاق در پژوهش: موردکاوی منشور و موازین اخلاق پژوهش وزارت عتف

منشور اخلاق پژوهش، مجموعه کدها و رهنمودهای اخلاقی است که حدود اخلاقی اجزای پژوهش را ترسیم می‌کند. کارکرد اصلی این منشورها و رهنمودهای اخلاقی، کمک به دانشجویان، استادان و پژوهشگران و هیئت‌های اخلاق پژوهش برای تحقق اخلاقی طرح‌ها و فعالیت‌های پژوهشی و همچنین کمک به فرآیند ارزیابی و انتخاب‌های اخلاقی مقتضی با چالش‌های اخلاقی بالفعل و بالقوه در تمامی مراحل پژوهش است. مسئله اصلی این طرح پژوهشی چگونگی تدوین و توسعه منشورهای اخلاق در پژوهش است. از این رو، ابتدا به بررسی ماهیت و کارکرد منشورهای اخلاق در پژوهش پرداخته شد و در ادامه با گردآوری ۳۶ معیار، چارچوب هنجارینی برای تدوین و توسعه منشورهای اخلاق پژوهش پیشنهاد و ارائه گردید. این معیارها از سه منظر طراحی و تدوین (با ۲۰ معیار)، اجرا و نظارت (با ۹ معیار)، و آموزش و ترویج (با ۷ معیار) به چگونگی توسعه و اجرای

منشورهای اخلاق در پژوهش می‌پردازند. در پایان، مطابق با این چارچوب هنجارین و معیارهای ۳۶ گانه، از سه منظر مذکور، «منشور و موازین اخلاق پژوهش وزارت عتف (۱۳۹۰)» بررسی و نقد شد. این پژوهش در دو گام تحقق یافته است: در گام اول، از طریق روش کتابخانه‌ای به بررسی ماهیت و کارکرد منشورها و کدهای اخلاق پژوهش و همچنین مطالعه متون و منابع متعدد برای شناسایی معیارهای مؤثر در تدوین و توسعه منشورهای اخلاق در پژوهش پرداخته شد. سپس، چارچوب هنجارینی برای تدوین و توسعه منشورهای اخلاق در پژوهش پیشنهاد گردید. این چارچوب توسط گروهی کانونی از متخصصان این حوزه، نظرسنجی، اعتباریابی و نهایی شد. در گام دوم، منشور و موازین اخلاق پژوهش وزارت عتف به عنوان تنها منشور رسمی اخلاق در پژوهش که اجرای آن به دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های پژوهشی آن وزارتخانه ابلاغ شده است، مطابق با معیارها و چارچوب هنجارین به‌دست‌آمده در گام اول نقد و بررسی شد. بر این اساس، دستاوردهای نهایی این طرح پژوهشی عبارت است از: ۱) معرفی و پیشنهاد چارچوبی هنجارین برای تدوین کدهای اخلاق در پژوهش، و ۲) ارزیابی و بررسی نقادانه منشور و موازین اخلاق پژوهش وزارت عتف و پیشنهادهایی برای بازنگری صوری و محتوایی در تهیه و تدوین آن.

پیشنهاد پرتقوی دوره‌های آموزشی حضوری و مجازی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

برگزاری دوره‌های آموزش کوتاه‌مدت به عنوان یکی از روش‌های کارآمد در توسعه دانش و توانمندسازی افراد مد نظر است که به دو شکل حضوری و مجازی برگزار می‌شود. برگزاری دوره‌ها به صورت مجازی از زمان همه‌گیری بیماری کرونا در بسیاری از موسسات آموزشی و پژوهشی انجام شد. ارزیابی کارآمدی این دوره‌ها با تمرکز بر شکل برگزاری آنها یکی از سوالات اساسی است که پاسخ به آن می‌تواند موسسات را در انجام بهتر این رسالت یاری رساند. ایرانداک نیز به عنوان یکی از موسساتی که صدها دوره آموزشی کوتاه‌مدت را به مخاطبان خود ارائه می‌کند در دوران همه‌گیری بیماری کرونا این مهم را از طریق فراهم کردن بسترهای آموزش آنلاین ارائه نمود.

هدف اصلی این پژوهش ارائه پرتقوی مطلوب برای دوره‌های آموزشی ایرانداک برای زمان پساکروناست و برای این منظور لازم است تا اهداف ایرانداک از برگزاری دوره‌ها مشخص شده، همچنین شاخص‌هایی که میزان تحقق این اهداف را می‌سنجند تعیین شوند تا در نهایت بتوان با استفاده از این سنجها ارزیابی دقیقی از کارآمدی دوره‌ها داشت و همچنین راهبردهای اصولی برای دوران پساکرونا ارائه نمود. برای این منظور پس از مطالعه منابع کتابخانه‌ای، اهدافی که سازمان‌های مشابه از برگزاری دوره‌های آموزشی دنبال می‌کنند و همچنین سنجهای ارزیابی آنها شناسایی شد و در گروه کانونی متشکل از مدیران آموزشی ایرانداک و خبرگان این حوزه مورد بحث قرار گرفت و در نهایت ۶ هدف اصلی و همچنین سنجهای ارزیابی آنها تعیین و با استفاده از روش تصمیم‌گیری چند معیاره اهمیت و وزن هر یک از اهداف و شاخص‌های تاثیرگذار بر کارایی هر هدف مشخص شد. سپس با استفاده از داده‌های دوره‌های ۵ سال اخیر ایرانداک کارایی دوره‌ها محاسبه و بررسی شد. برای بررسی دقیق‌تر، دوره‌ها در شش حوزه موضوعی مختلف دسته‌بندی و تحلیل شد. نتایج نهایی نشان داد که در برخی از اهداف، دوره‌های حضوری و در برخی دیگر برگزاری دوره‌ها به شکل مجازی نتیجه بهتری را داشته است اما به صورت کلی برگزاری دوره‌ها به صورت مجازی خروجی بهتری برای ایرانداک به همراه داشته است به همین دلیل ترکیب استفاده از دوره‌های مجازی و حضوری به عنوان راهبرد ایرانداک در دوران پساکرونا پیشنهاد شده است.

شناسایی، تحلیل و پیشنهاد ابزارهای تأمین مالی پژوهش در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

ابزارهای تأمین مالی پژوهش برای پیشبرد دانش علمی و نوآوری در زمینه های مختلف بسیار مهم هستند. این ابزارها از پروژه های پژوهشی حمایت مالی می کنند. به طور کلی، ابزارهای تأمین مالی پژوهش برای پیشرفت دانش علمی، تقویت نوآوری و رسیدگی به چالش های اجتماعی ضروری هستند. بدون آنها، پیشرفت در بسیاری از زمینه ها به شدت محدود می شود. بسیاری از دولت ها با برنامه ریزی و طراحی مناسب این ابزارها توانسته اند پژوهشهای دانشگاهی را جهت دهی کرده و از آنها برای حل چالش ها کلان و همچنین بالا بردن اثر گذاری آنها در اجتماع و بهبود اقتصاد بهره بگیرند. موضوع ابزارهای تأمین مالی پژوهش و بالا بردن اثر گذاری این ابزارها برای کشور ما نیز که در آن محدودیت های بودجه ای وجود دارد دارای اهمیت زیادی است. این پژوهش با هدف تحلیل و شناسایی خلاها و ظرفیت های ابزارهای تأمین مالی پژوهش در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری انجام می گیرد. این پژوهش در دو مرحله انجام شد. در مرحله اول با استفاده از روش پژوهش مطالعات کتابخانه ای، انواع ابزارهای تأمین مالی پژوهش در کشورهای منتخب شناسایی شد و ابعاد مختلف این ابزارها استخراج و یک چارچوب برای تحلیل ابزارهای تأمین مالی پژوهش توسعه داده شد. در مرحله دوم، با مصاحبه با خبرگان ابزارهای تأمین مالی در وزارت عتف شناسایی شد و با بهره گیری از چارچوب تحلیل توسعه داده شده در مرحله قبل ابعاد مختلف ابزارهای تأمین مالی پژوهش مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت و خلاها و ظرفیت های این ابزارها شناسایی شد. در این پژوهش ۱۵ ابزار از ابزارهای تأمین مالی پژوهش در ایران شناسایی و بررسی شد. این ابزارها شامل انواع گرنت و کرسی پژوهش صندوق حمایت از پژوهشگران است، تأمین مالی پروژه سابع و سمات شورای عالی عتف، و گرنت پژوهشی دانشگاهها و پژوهشگاهها به اعضای هیئت علمی می باشد. نتایج این پژوهش نشان می دهد که از میان انواع ابزارهای پژوهش نوع ابزار تأمین مالی برنامه ای با ماهیت بلند مدت کمتر مورد توجه قرار گرفته است. پایین بودن شفافیت و یا به بیان دیگر عدم شفافیت و همچنین رقابتی نبودن ابزارها از مشکلات اساسی ابزارهای تأمین مالی موجود است.

تحلیل فرایندها و سامانه های مدیریت اطلاعات پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایراندادک)

یکی از ماموریت های ملی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایراندادک)، مدیریت اطلاعات علم و فناوری است. مطابق تعریف بیان شده در برنامه استراتژیک پژوهشگاه، مدیریت اطلاعات، فرایند تولید، انتقال، گردآوری، سازماندهی، ذخیره، بازیابی، حفظ، تحلیل، اشاعه، و کاربرد اطلاعات علمی و فناورانه است. از طرف دیگر با توجه به اساسنامه پژوهشگاه، دامنه اصلی این اطلاعات را پایان نامه های کارشناسی ارشد و رساله های دکتری تخصصی دانش آموختگان داخل و دانش آموختگان ایرانی خارج از کشور تشکیل می دهند. دستاوردها و کارهای انجام شده در راستای این ماموریت در سامانه ها و پایگاه های مختلف پژوهشگاه ارائه می شوند که از مهم ترین آنها می توان به سامانه ملی ثبت پایان نامه، رساله، و پیشنهاد (سامانه ثبت)، سامانه ویرایش و سازماندهی اطلاعات (سامانه ویرایش)، و پایگاه اطلاعات علمی ایران (سامانه گنج) اشاره کرد که به ترتیب به سه کارکرد مهم در حوزه مدیریت اطلاعات یعنی ثبت، سازماندهی و اشاعه مرتبط می شوند. این سامانه ها با استفاده از فناوری های مختلفی توسعه داده شده اند و ارتباط بین آنها نوعا به صورت خودکار نیست. از آنجایی که اطلاعات موجود در این سامانه ها، از دارایی های مهم پژوهشگاه به حساب می آید نیاز به مدیریت یکپارچه آنها برای بهبود خدمت رسانی به کاربران و دسترسی آسان و امن به دارایی های اطلاعاتی سازمان از اهمیت خاصی برخوردار است. در این راستا و به منظور طراحی یک

سامانه یکپارچه برای مدیریت اطلاعات علم و فناوری در پژوهشگاه نیاز داریم تا ابتدا وضعیت موجود را تحلیل کنیم که هدف اصلی این پژوهش را تشکیل می‌دهد. بدین منظور ابتدا با استفاده از مصاحبه با کارشناسان و مدیران وضعیت فعلی مدیریت اطلاعات را بررسی و فرایندهای اصلی مدیریت اطلاعات و سامانه‌های مرتبط با آن را شناسایی کردیم. سپس با توجه به ساختار و نحوه تعامل سامانه‌های مرتبط، جریان داده‌ها و فرایندهای اصلی مدیریت اطلاعات را با استفاده از نمودارهای مختلف مستندسازی نمودیم. نتایج نشان می‌دهد که فرایندها و سامانه‌های مدنظر نیازمند خودکارسازی، هوشمندی و یکپارچگی بیشتری هستند.

طراحی روشی هوشمند برای پیشنهاد مستندات علمی به زبان فارسی در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) بر پایه سیستم‌های پیشنهاددهنده محتوامحور

سیستم‌های پیشنهاددهنده سیستم‌هایی هستند که با ارائه پیشنهادها متناسب با نیاز کاربر به او در تصمیم‌گیری کمک می‌کنند. نیازهای کاربر با کمک روش‌های مختلفی نظیر بهره‌گیری از عبارت پرس‌وجوی کاربر، تحلیل سند منتخب کاربر، و یا تحلیل رفتار کاربر و یا کاربران مشابه استخراج می‌شود. انواع مختلفی از سیستم‌های پیشنهاددهنده وجود دارند و دو نوع سیستم‌های پیشنهاددهنده محتوامحور و سیستم‌های پیشنهاددهنده همکارانه در موارد بسیاری بکار گرفته شده‌اند. در سیستم‌های محتوامحور، نتایج جستجوی کاربر بازایی شده و بر اساس ویژگی‌های مورد منتخب کاربر، مواردی به او پیشنهاد می‌شود که با آن ویژگی‌ها همخوانی یا شباهت داشته باشد. در طرح پژوهشی پیش‌رو تلاش شد تا چنین قابلیت‌هایی برای سامانه گنج طراحی شود به گونه‌ای که با تحلیل سند منتخب کاربر و استخراج نیازهای اطلاعاتی ضمنی او، اسناد مشابه به کاربر پیشنهاد شود. بر این اساس، پژوهش حاضر در دو مرحله اصلی انجام شد، ابتدا ادبیات سیستم‌های پیشنهاددهنده با تمرکز بر سیستم‌های محتوامحور مطالعه و ویژگی‌ها و مشخصات آنها بررسی گشت و سپس رویکرد مناسب برای طراحی سیستم پیشنهاددهنده محتوامحور اسناد فارسی پیشنهاد و الگوریتم آن در قالب زبان برنامه‌نویسی Python پیاده‌سازی شد. برای پیاده‌سازی از روش SBERT، یکی از زیرمجموعه‌های روش BERT با بازنمایی در سطح ریزدانه‌نگی پاراگراف، و مدل paraphrase-multilingual-mpnet-base-v2 استفاده شد. برای ارزیابی نیز دو مجموعه داده با بیش از ۳۴ هزار داده و معیارهای دقت، بازیابی و F-Measure بکار گرفته شد. نتایج نشان داد که مدل پیشنهادی با دقتی بیشتر از ۶۱ درصد نتایجی مرتبط با سند کاربر را به او پیشنهاد داده و معیار بازیابی برای روش پیشنهادی ۷۱ درصد است. همچنین تقریباً ۷۰ درصد پیشنهادها به پیشنهادهای واقعی نزدیک بوده‌اند.

طراحی و ساخت سامانه/ خدمت احراز هویت یک‌پارچه پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایراندک)

طراحی و ساخت تدریجی و جداگانه سامانه‌های کلیدی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایراندک) دربرگیرنده پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)، سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد؛ سامانه پایش پژوهش؛ و سامانه آموزش‌های کوتاه‌مدت موجب شده است که اکنون فرایند احراز هویت هر یک از این سامانه‌ها نیز به صورت جداگانه صورت گیرد. عدم یک‌پارچه‌سازی فرایند احراز هویت و ورود به این سامانه‌های کلیدی، از سویی چالش‌هایی را از نظر تسهیل دسترسی برای کاربران ایجاد کرده، و از دیگر سو به افزونگی داده‌های کاربران در سامانه‌های ایراندک منجر شده است. هدف این طرح پژوهشی، طراحی و ساخت یک سامانه/ خدمت احراز هویت یک‌پارچه برای سامانه‌های کلیدی ایراندک است. این طرح هم دربرگیرنده طراحی مدلی برای فرایند احراز هویت سامانه‌های پژوهشگاه با در نظر گرفتن چالش‌های مربوط

به داده‌های موروثی کاربران سامانه‌ها است، و هم ضمن بررسی ابزارهای متن‌باز برای احراز هویت، به دنبال سفارشی‌سازی و ساخت سرویسی بهینه برای احراز هویت یک‌پارچه کاربران چهار سامانه کلیدی یاد شده است. همچنین شناسایی و یافتن راه کارهای مهاجرت داده‌های موروثی سامانه‌های یاد شده با کمترین ریزش ممکن اطلاعات از دیگر مواردی است که در این طرح پژوهشی دنبال شده است. علاوه بر این در این طرح، زیرساخت‌های لازم برای تعامل میان سامانه یا خدمت احراز هویت طراحی شده با سامانه‌های ملی احراز هویت مانند سامانه ثبت احوال و سامانه شاهرک نیز در نظر گرفته شده و مستندات مربوطه برای تعامل با آنها بررسی و ارائه شده است.

ساخت پیکره مقایسه‌ای تخصصی از چکیده‌های فارسی و انگلیسی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های (پارساهای) ثبت شده در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایراندک)

امروزه ظهور فناوری‌های رایانه‌ای و تولید حجم بسیار بزرگی از متون به زبان‌های گوناگون، منابع پیکره‌ای عظیمی برای پژوهشگران مشتاق به ساخت پیکره فراهم کرده است. تا کنون پیکره‌های عمومی بسیاری در زبان‌های گوناگون، از جمله زبان فارسی، ساخته شده است. اما تعداد پیکره‌های تخصصی که برای اهداف خاص و پردازش‌های خاص زبانی استفاده می‌شود، به اندازه پیکره‌های عمومی نیست. بنابراین، ساخت پیکره‌هایی که شامل متون تخصصی یا میان‌رشته‌ای است، بسیار ارزشمند است. پیکره مقایسه‌ای، پیکره‌ای است دوزبانه یا چندزبانه که شامل متونی است مشابه در حوزه‌های موضوعی یکسان. چنین پیکره‌ای می‌تواند در پژوهش‌های تطبیقی زبان‌ها، داده‌کاوی، موتورهای جستجوی دوزبانه، پژوهش‌های بین‌زبانی، ترجمه ماشینی، فرهنگ‌نگاری محاسباتی و بازیابی اطلاعات مورد استفاده قرار گیرد. در پژوهش حاضر یک پیکره مقایسه‌ای تخصصی ساخته شده است که شامل متون فارسی و انگلیسی چکیده‌های پایان‌نامه‌ها و رساله‌های ثبت شده در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایراندک) است. این پیکره شامل بیش از ۸۹ میلیون واژه فارسی و ۷۹ میلیون واژه انگلیسی است. محتوای این پیکره عمومی نیست و حاوی متون بسیار تخصصی در حوزه‌های موضوعی کلان مانند علوم اجتماعی، علوم انسانی و هنر، فنی-مهندسی و رشته‌های مربوط به این حوزه‌ها است و از این نظر برای پردازش‌های زبانی که مستلزم بهره‌گرفتن از متون تخصصی است، بسیار ارزشمند است. برای ساخت این پیکره، پس از نمونه‌گیری، داده‌ها فارسی وارد فرایند پیش‌پردازش (هنجارسازی و واحدسازی) شدند و سپس، داده‌ها برچسب‌گذاری شدند (برچسب‌گذاری اجزای واژگانی کلام (POS tagging)). سپس، برچسب‌های داده‌های فارسی کنترل شدند. داده‌های انگلیسی نیز به صورت ماشینی برچسب‌گذاری شدند و در نهایت، پیکره ساخته شده در سامانه پیکره‌های ایراندک (ساپا) در کنار دو پیکره دیگر این سامانه قرار داده شد. همچنین در کنار ساخت پیکره، کارهایی نیز برای ارتقاء سامانه انجام شد.

طراحی گویه‌های ارزیابی سامانه‌های کاربرد پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایراندک) و بهبود سامانه نظرسنجی ایراندک (سنا) در چارچوب نیازمندی‌های دولت الکترونیک

امروزه ارزیابی رضایت کاربران در سازمان‌های خدمت‌محوری که فرایندهای خود را در بستر اینترنت و در قالب سامانه‌های گوناگون ارائه می‌دهند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به بیان دیگر، زمانی که کاربر (مشتری) فرایند در هیچ‌یک از گام‌های فرایند در سازمان حضور ندارد دریافت بازخوردهای وی در بستر اینترنت برای شناسایی عارضه‌های فرایندی و تعیین فرصت‌های بهبود کاری اجتناب‌ناپذیر است. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایراندک) خدمات گوناگونی را به صورت برخط

ارائه می‌دهد. در وضعیت کنونی سامانه‌ای برای ارزیابی رضایت کاربران طراحی و پیاده‌سازی شده است. این سامانه برای ارزیابی رضایت کاربران سامانه گنج با گویه‌های گوناگونی مورد استفاده قرار گرفته است ولی در سامانه‌های پرکاربرد دیگر پژوهشگاه مانند سامانه پیشینه پژوهش و سامانه همانندجو تنها با یک پرسش کلی رضایت کاربران را ارزیابی می‌کند. از آنجایی که برای قضاوت بر روی چگونگی عملکرد و مناسب یا نامناسب بودن چنین سامانه‌هایی یک پرسش کلی نمی‌تواند راهگشای تعیین فرصت‌های بهبود باشد، در این پژوهش با توجه به جنبه‌های عملیاتی هر سامانه، به طراحی گویه‌هایی سفارشی‌سازی شده برای سنجش رضایت کاربران پرداخته شده است. چارچوب اصلی طراحی گویه‌ها، مدل ارزیابی ای کوآل بوده است. از جمله نتایج این پژوهش طراحی ۱۱ گویه سفارشی‌سازی شده برای هر کدام از سامانه‌های پرکاربرد و پیاده‌سازی این گویه‌ها در سامانه نظرسنجی سنا بوده است. همچنین داده‌های سنجش رضایت کاربران این سامانه‌ها در سه ماهه نخست سال ۱۴۰۲ جمع‌آوری شد و مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج ارزیابی رضایت کاربران نشان داد از میان سامانه‌های پرکاربرد ایرانداک، سامانه ملی ثبت بالاترین رضایت را داشته است. پس از این سامانه‌های همانندجو و پیشینه پژوهش بالاترین رتبه را در میان سامانه‌ها داشته و رضایت مطلوب کاربران را فراهم ساخته‌اند.

پیاده‌سازی و دریافت گواهی‌نامه استاندارد ایزو ۲۰۱۸: ۲۱۰۰۱ در مدیریت آموزش پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

استاندارد ایزو ۲۰۱۸: ۲۱۰۰۱ یکی از استانداردهای کاربردی در حوزه آموزش است که الزامات سیستم‌های مدیریتی برای سازمان‌های آموزش‌محور را مشخص کرده است. از سوی دیگر مدیریت آموزش در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) مبتنی بر اساسنامه خود کار آموزش را با هدف خدمت به دانشجویان، اعضای هیئت علمی، پژوهشگران، مدیران و کارشناسان کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات، انجمن‌های علمی و سازمانهای مرتبط را بر عهده دارد. این گزارش خروجی طرح با عنوان "پیاده‌سازی و دریافت گواهی‌نامه استاندارد ایزو ۲۰۱۸: ۲۱۰۰۱ در مدیریت آموزش پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)" است. در این گزارش خروجی گام‌های ششم گانه این طرح شامل ۱- گزارش شناخت وضع کنونی واحد مدیریت آموزش ایرانداک، ۲- شناخت نیازمندی‌ها و برنامه‌ریزی آموزش‌های کاربردی، ۳. تدوین و بازنگری مستندات، ۴- اجرای مستندات، ۵- انجام ممیزی داخلی، و ۶- ممیزی خارجی ارائه شده است.

توسعه سیستم پیشنهاددهنده کلیدواژه برای مستندات علمی فارسی بر پایه اطلاعات اصطلاح‌نامه‌های تخصصی

کلیدواژه‌های یک سند، به خصوص یک سند علمی مانند پایان‌نامه‌های موجود در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)، بیانگر موضوعات نهفته در سند است که امروزه در سیستم‌های بازیابی اطلاعات به عنوان عناصر کلیدی برای افزایش دقت روش‌های بازیابی، در نظر گرفته می‌شوند. علاوه بر بهبود بازیابی اطلاعات، کلیدواژه‌ها می‌توانند در خلاصه‌سازی خودکار، دسته‌بندی، خوشه‌بندی و نیز بازنمایی فراداده‌های یک سند برای مدیریت بهتر اسناد بکار گرفته شوند. در این طرح پژوهشی، سیستمی طراحی و توسعه یافته که می‌تواند بر مبنای عنوان و چکیده یک سند، کلیدواژه‌های مناسب برای آن را پیشنهاد دهد. روش‌های بدون ناظر برای استخراج خودکار کلیدواژه، معمولاً مجموعه از واژگان یا عبارات را براساس ویژگی‌های مختلف از متن به عنوان عبارات کاندید استخراج می‌کنند و با روش‌های امتیازدهی، از بین آنها بهترین عبارات به عنوان کلیدواژه انتخاب

می‌شوند. در بسیاری از این روش‌ها، فراوانی به عنوان یکی از مهمترین ویژگی‌های عبارات کاندید در نظر گرفته می‌شود. از آنجاییکه در این پژوهش تنها به عنوان و چکیده اکتفا می‌شود، فراوانی لزوماً نمی‌تواند معیار مناسبی برای شناسایی کلیدواژه‌ها باشد و به دلیل کوتاه بودن سند، سایر ویژگی‌ها نیز کارایی مناسبی نخواهد داشت. در این پژوهش روشی برای سیستم پیشنهاد کلیدواژه ارائه می‌شود که کلیدواژه‌های پیشنهادی براساس منابع بیرونی و اصطلاحنامه‌های تخصصی استخراج می‌شوند. بنابراین در این برادر این طرح پژوهشی که برای یک سند، مجموعه‌ای از کلیدواژه‌ها پیشنهاد می‌دهد. روش پیشنهادی از دو مرحله تشکیل شده است. برای یک سند ورودی، در مرحله اول، از بین اسناد مشابه که قبلاً نمایه شده‌اند، کلیدواژه‌هایی از آن اسناد که با سند مورد نظر نیز مرتبط هستند، استخراج می‌شوند. سپس در مرحله دوم، با استفاده از اصطلاحنامه‌های تخصصی و متن سند مورد نظر، کلیدواژه‌های جدیدی نیز به کلیدواژه‌های مرحله قبل اضافه می‌شوند و در نهایت بهترین کلیدواژه‌های از نظر میزان ارتباط با سند پیشنهاد می‌شوند. برای ارزیابی عملکرد روش پیشنهادی از مجموعه داده حاصل از پژوهش محبی و همکاران (۱۴۰۰) استفاده شده است و نتایج آن با شاخص‌های دقت، فراخوانی و $AP@K$ سنجیده شده است.

بررسی تحلیلی انتشارات استناد نشده حوزه علم‌سنجی در مجلات نمایه‌شده در پایگاه وب‌اوسنيس

در این پژوهش با رویکرد تحلیل استنادی به تحلیل انتشارات بی‌استناد در حوزه علم‌سنجی در پایگاه وب‌اوسنيس بدون اعمال محدودیت جغرافیایی و در مقطع زمانی ۱۰ ساله ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ پرداخته شد. در این پژوهش مواردی همچون محاسبه نرخ بی‌استنادی مجلات حوزه علم‌سنجی انجام و سپس؛ ارتباط بین شاخص ضریب تاثیر، شاخص اچ نویسنده‌گان، حمایت مالی، نوع دسترسی، نوع مدرک با نرخ بی‌استنادی مقالات حوزه علم‌سنجی بررسی شد. یافته‌ها نشان داد همبستگی متوسط و معنی داری (۰٫۴۱۶-) به صورت معکوس بین نرخ بی‌استنادی و شاخص اچ نویسنده‌گان وجود دارد بدین معنی که با افزایش اچ ایندکس نویسنده، نرخ بی‌استنادی آن کاهش می‌یابد و بالعکس با افزایش نرخ بی‌استنادی نویسنده، میزان اچ ایندکس آن کاهش می‌یابد و همچنین بین نرخ بی‌استنادی و ضریب تاثیر نشریات رابطه معکوس و قوی وجود دارد (۰٫۷۸۶-)، همچنین، همبستگی نسبتاً قوی و معنی داری (۰٫۶۷۳+) میان نرخ بی‌استنادی و حمایت مالی انتشارات حوزه علم‌سنجی وجود دارد. مقالات بی‌استناد بیشتر از نوع مقالات دسترسی آزاد بودند و اغلب انواع مدارک منتشر شده رابطه معنی داری با نرخ بی‌استنادی نداشتند. بیشترین بی‌استنادی متعلق به نشریه *Investigacion Bibliotecologica* با نرخ ۷۲/۳۸ درصد می‌باشد، در مقابل نشریه *Journal of Informetrics* با نرخ بی‌استنادی ۴/۸۵ درصد وضعیت خوبی داشته است و از میان مقالات منتشر شده تنها ۴/۸۵ درصد آنها بدون استناد باقی مانده‌اند. ایران در جایگاه پانزدهم از میان ۴۷ کشور در بی‌استنادی انتشارات حوزه علم‌سنجی در جهان قرار گرفته است و نیاز به سیاستگذاری‌های مناسب و برنامه ریزی برای بهبود دارد. نتایج این پژوهش به کار معاونت پژوهش و فناوری برای سیاستگذاری در موضوع علم‌سنجی و به کار استادان و پژوهشگران حوزه علم‌سنجی می‌آید. دانستن عوامل موثر بر بی‌استنادی، می‌تواند به مجلات علمی، محققان، موسسات، دانشگاه‌ها و کشورها کمک کند تا شانس دریافت استناد برای مقالات و انتشارات خود را بهبود بخشند و درصد آثار بدون استناد را کاهش داده و در نتیجه، عملکرد خود را در ارزیابی شاخص تاثیر و کیفیت پژوهش، افزایش دهند.

حقوق مالکیت ادبی حاکم بر نتایج طرح‌های پژوهشی داخلی و تقاضامحور در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

در این پژوهش، وضعیت مالکیت فکری نتایج حاصل از طرح‌های پژوهشی با دو قید بررسی شده است:

۱. مالکیت هنری و صنعتی از حوزه بررسی بیرون است.
۲. میدان بررسی ناظر به اعضای هیأت علمی ایرانداک است.

با توجه به نگاه حقوقی حاکم بر پژوهش، و ملحوظ داشتن دو نکته گفته شده، این پژوهش با هدف تبیین مقررات و ضوابط حاکم بر مالکیت طرح‌های پژوهشی انجام شده و ضمن بررسی قوانین و مقررات موجود در ایران، به فراخور مطالب و موضوعات، اقدامات و راهکارهای سایر کشورها نیز در این باره بررسی گردیده و در پایان، ضمن ارائه نتیجه‌گیری، پیشنهادهایی نیز ارائه گردیده است. نتایج نشان می‌دهند که به رغم ضرورتی که احساس می‌شود، مجلس ما تاکنون به این موضوع به شکل دقیق و ویژه توجه نکرده و نتیجتاً تعیین مالکیت فکری آثار دانشگاهی به دو وزارتخانه مرتبط با این امر واگذار شده که نتیجه آن، تدوین و تصویب دو مقرر در این باره است. البته این دو مقرر نیز توانسته‌اند در این مورد، شفافیت ایجاد کنند و با ابهامی که دارند، راه را برای دانشگاه‌های کشور به منظور تعیین خودسرانه حقوق خود باز گذاشته‌اند که جدول‌های ارائه شده در متن، به روشنی این امر را نشان می‌دهند. بر پایه این وضعیت، از سویی حقوق فکری اعضای هیأت علمی همچنان نامشخص است و از سوی دیگر، ناهماهنگی در تعیین سهم مالکیت ادبی دانشگاه‌های مختلف ایران کاملاً به چشم می‌خورد. پیشنهاد مشخص این پژوهش، ورود مجلس به این موضوع و قانونگذاری دقیق در این باره است که نتیجه این اقدام، از میان رفتن ایرادهای مذکور، دستکم در حوزه متون قانونی است؛ هرچند که در عمل، ممکن است تفسیرهای متفاوت از قوانین، در برخی موارد، همچنان موجب ناهماهنگی گردد.

روش ما در این بررسی، همچون غالب پژوهش‌های حقوقی، توصیفی - تحلیلی است و کوشش گردیده که در مقام توضیح و تبیین مطالب، موضوعات مربوط از نگاه حقوق تطبیقی نیز بررسی شوند.

تقاضامحور، مفهوم‌سازی، طراحی، و ساخت نظام رتبه‌بندی رؤیت‌پذیری پارک‌های علم و فناوری

پارک‌های علم و فناوری نقش مهم و برجسته‌ای در زیست‌بوم علم، فناوری، و نوآوری دارند و یکی از حلقه‌های کلیدی در تبدیل دانش به محصول هستند. با این حال، اگر کار و فعالیت و محصولات این پارک‌ها توسط جامعه دیده نشوند، این واحدها نمی‌توانند به حداکثر توان خود دست یابند. یکی از راه‌های افزایش رؤیت‌پذیری پارک‌های علم و فناوری فراهم کردن سازوکاری است که بتواند در زمینه رؤیت‌پذیری با یک‌دیگر رقابت کنند. ارزیابی، مقایسه، و رتبه‌بندی چنین سازوکاری است که می‌تواند پارک‌ها را به سوی به کار بستن ابزارها و راهکارهایی برای رؤیت‌پذیری بیشتر سوق دهد. هدف این پژوهش، شناسایی شاخص‌ها و سنجه‌های سنجش رؤیت‌پذیری در یک چارچوب فراگیر و ساخت یک نظام رتبه‌بندی در این حوزه است. برای دستیابی به این هدف، پس از مرور نظام‌مند نوشته‌ها و مطالعه نوشته‌ها و ادبیات علمی در زمینه رؤیت‌پذیری؛ برای برای شناسایی ابعاد و سنجه‌های چارچوب سنجش رؤیت‌پذیری دو جلسه بارش فکری با حضور خبرگان، مدیران پارک‌های علم و فناوری، و سیاست‌گذار فناوری و نوآوری (و دیگر زمینه‌های در پیوند) درباره سنجه‌های رؤیت‌پذیری در ایران برگزار شد. محتوای جلسه‌ها ضبط و پیاده‌سازی و با بهره‌گیری از روش‌های تحلیل داده‌های کیفی، کدگذاری و دسته‌بندی شدند. سپس، چارچوب سنجش رؤیت‌پذیری در پرسشنامه‌ای سازماندهی شد و به ۱۷ حرفه‌مند، سیاست‌گذار، و

متخصص سپرده شد تا ابعاد و سنجها را اولویت‌گذاری و وزن‌دهی کنند. پس از وزن‌دهی این چارچوب، سرانجام، سامانه‌ای برای پایش، سنجش، و گزارش رؤیت‌پذیری پارک‌های علم و فناوری طراحی و پیاده‌سازی شد.

بر پایه داده‌های گردآوری شده چارچوب سنجش رؤیت‌پذیری پارک‌های علم و فناوری ایران دربردارنده چهار بُعد کلیدی، یعنی (۱) هویت دیجیتال، (۲) فضای وب، (۳) شبکه‌سازی، و (۴) برون‌داد است. بر پایه داده‌های گردآوری شده، پاسخ‌دهندگان وزن بُعد «برون‌داد» را بیش از دیگر بُعدها ارزیابی کرده‌اند و از دیدگاه آنان رؤیت‌پذیری باید بیش از هر چیز دیگری بر پایه برون‌داد و خروجی‌های یک پارک ارزیابی شود. این چهار بُعد، روی هم، ۳۶ سنجه کلیدی برای ارزیابی میزان رؤیت‌پذیری پارک‌های علم و فناوری ایران را پوشش می‌دهند. ارزیابی پارک‌های علم و فناوری ایران بر پایه این چارچوب نشان داد که «پارک علم و فناوری پردیس» بیش از دیگر پارک‌های ایرانی رؤیت‌پذیر است. رؤیت‌پذیری و سنجه‌های ارزیابی آن موضوع تازه‌ای در ادبیات و نوشته‌های علمی و حرفه‌ای است و تا کنون چارچوبی فراگیر برای سنجش آن پیشنهاد نشده است. این پژوهش نخستین کوشش در این زمینه است که به هدف افزایش رؤیت‌پذیری پارک‌های علم و فناوری ایران، ساخت چنین چارچوبی را در کانون توجه دارد. با آنکه سنجش رؤیت‌پذیری فرایندی دشوار، پیچیده، و چالش‌برانگیز است، چارچوب پیشنهادی در این پژوهش پنجره‌ای به سوی این مفهوم پیچیده گشوده است.

تقاضامحور تدوین ساختار و محتوای گزارش دوسالانه عملکرد پژوهشگاه‌های ملی ایران

مجمع پژوهشگاه‌های ملی کشور با هدف ارتقای جایگاه نهادها و اعضای هیئت علمی پژوهشی در وزارت عتف و کشور؛ هماهنگی و همکاری میان نهادهای پژوهشی؛ محوریت بخشیدن به نقش پژوهشگاه‌ها در حل مسائل کلان ملی؛ کش و واکنش یکپارچه در زمینه سیاست‌های ملی و بخشی پژوهش، فناوری، و نوآوری و دیگر سیاست‌های تأثیرگذاری در این زمینه؛ شناسایی و کاربست دارایی‌ها و مزیت‌های استراتژیک سازمانی برای پیشبرد پژوهش، فناوری، و نوآوری در وزارت عتف با مشارکت ۱۶ پژوهشگاه و موسسه پژوهشی با مأموریتی ملی در اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۷ تأسیس شد. در نشست پیشین این مجمع، تدوین گزارش عملکرد این پژوهشگاه‌ها به ایرانداک سپرده شده است. از منظر مدیریتی، یکی از مهم‌ترین بخش‌هایی که در آن یک نگاه جامع می‌توان نسبت به فعالیت این مؤسسه‌ها داشت گزارش عملکردهای برجسته است. توجه به این امر مهم موجب شکل‌گیری ایده تدوین گزارش عملکرد پژوهشگاه‌های ملی در دو سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ شده است. این گزارش در برگیرنده نکات ارزشمند و برجسته ابعادی همچون نیروی انسانی (اعضای هیئت علمی، دانشجویان، کارکنان و غیره)، منابع فیزیکی (ساختمان، تجهیزات، کارگاه‌ها و غیره)، بودجه، فعالیت‌های پژوهشی از جمله طرح‌ها (درون‌سازمانی و برون‌سازمانی، مشترک، تقاضامحور، بین‌المللی و غیره) مقاله‌ها (نمایه‌شده در نمایه‌نامه‌های ملی و بین‌المللی، کنفرانس‌ها و همایش‌ها و غیره)، کتاب‌ها، جوایز و افتخارها، شرکت‌های دانش‌بنیان، شبکه‌سازی میان متخصصان، و دیگر خدمات آزمایشگاهی و پژوهش و مشاوره‌ای و پروژه‌های شاخص ملی و بین‌المللی است. امید است این گزارش به‌عنوان یکی از گزارش‌های اصلی برای نمایان ساختن روند رو به رشد و همچنین دستاوردهای برجسته فعالیت پژوهشگاه‌ها قرار گیرد. خروجی اصلی پژوهش، گزارش عملکرد دوسالانه پژوهشگاه‌های ملی کشور است. در این پژوهش ارائه گزارش فعالیت‌های این پژوهشگاه‌ها و موسسه‌های پژوهشی از جنبه‌های گوناگونی همچون نیروی انسانی، منابع فیزیکی، بودجه، فعالیت‌های

پژوهشی از جمله طرح‌ها مقاله‌ها، کتاب‌ها، جوایز و افتخارها، شرکت‌های دانش‌بنیان، شبکه‌سازی میان متخصصان، و دیگر خدمات آزمایشگاهی و پژوهش و مشاوره‌ای و پروژه‌های شاخص ملی و بین‌المللی بود

تقاضامحور و طراحی چارچوب مشاوره و پشتیبانی پژوهش

پیشینه پژوهش از تاریخچه طولانی برخوردار است و میتوان بیان کرد از زمانی که پژوهش به وجود آمد، پیشینه پژوهش نیز به همراه آن مورد توجه قرار گرفت. کلمه پیشینه پژوهش در کتابهای فرهنگ لغت و در پایان‌نامه‌ها و مقالات رشته‌های مختلف گاه با نام سابقه پژوهش، گذشته پژوهش، مرور نوشتگان، بررسی متون، نوشتگان تحقیق، بررسی نوشتگان و پیشینه پژوهش یاد شده است. پیشینه پژوهش یا مرور نوشتگان علمی عبارت است از مستندسازی، جمع آوری، تلخیص و مقابله انتقادی مطالعات و پژوهش‌های انجام شده درباره پرسش‌های پژوهش. به عبارت دیگر پیشینه پژوهش خلاصه‌نویسی هدفمند، اساسی، انتقادی و ترکیبی از نوشتگان علمی در حوزه موضوعی مورد بررسی است. در واقع، پیشینه پژوهش یک سند مکتوب و یک روش سازمان‌یافته است، به گونه‌ای که منابع را به صورت منطقی مورد استدلال قرار میدهد، و درک جامعی از وضعیت فعلی دانش درباره موضوع مورد مطالعه بیان میکند؛ همچنین پاسخ قانع‌کننده‌ای به سوالات پژوهش میدهد. آشنایی با پیشینه تحقیق، ارزیابی پژوهش‌های پیشین، مهم‌ترین و اساسی‌ترین بخش تحقیق است. آغاز هر تحقیق و پژوهش بدون بررسی پیشینه پژوهش و آثار نویسندگان آن حوزه موضوعی، باعث رواج نگارش مقاله‌ها و پایان‌نامه‌هایی با موضوعات مشابه و تکراری می‌شود. غفلت از این مهم، اگر پژوهشگر را در موضع اتهام به سرعت در پژوهش قرار ندهد، دست کم حاکی از کم‌اطلاعی و اشراف نداشتن وی بر موضوع تحقیق است. در واقع بررسی نوشتگانی که پیشتر از تحقیق پیش‌روی، خلق و تولید شده‌اند، عرصه‌های تحقیق مازاد بر نیاز را می‌بندد و عرصه‌های نیازمند به تحقیق را کشف می‌کند و به شناسایی شکاف و خلأ تحقیقاتی موجود در آن حوزه موضوعی می‌پردازد. از مهمترین کارکردهای بررسی نوشتگان انتخاب موضوعی است که خلأ تحقیقاتی آن وجود دارد و پیشگیری از تکراری بودن موضوع پژوهش است.

همانطور که بیان شد، پیشینه پژوهش یکی از مباحث اصلی و پایه برای پژوهشگران است، اگر پژوهشی بدون توجه به پژوهش‌ها و مطالعات گذشته صورت پذیرد، با مشکلاتی مواجه خواهد شد، چرا که معمولاً دانش جدید و موضوعات تازه و بدیع در سایه پژوهش‌های قبلی صورت میگیرد. یکی از بحث‌های مورد توجه در پیشینه‌های پژوهش، توجه به نیاز پژوهشگران در مورد نگارش پیشینه‌های پژوهش و شناساندن پیشینه پژوهش به پژوهشگران است. بسیاری از پژوهشگران کلمه پیشینه پژوهش برای آنها واژه‌ای ناآشنا و مبهم است. سیسکو^۱ بیان میکند، دانشجویان نمیتوانند حتی تعریفی دقیق از پیشینه پژوهش داشته باشند. با افزایش مطالعات و پژوهش‌هایی در جهت راهنمایی پژوهشگران در این زمینه میتوان زمینه‌ای را برای ترقی و پیشرفت جامعه‌ی دانشگاهی در مورد چگونگی نگارش، اهمیت و جایگاه والای پیشینه‌های پژوهش فراهم کرد.

از ۲۱ مهر ۱۳۹۳، سامانه‌ای با نام «پیشینه پژوهش» (pishineh.irandoc.ac.ir) در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات (ایرانداک) آغاز به کار کرد که به دانشجویان تحصیلات تکمیلی کمک می‌کند تا بدانند آیا در زمینه موضوعی که برای پایان‌نامه یا رساله خود برگزیده‌اند، کاری همانند یا نزدیک انجام شده است یا نه؟ نسخه دوم این سامانه در ۲۴ مرداد ۱۳۹۷ آغاز به کار کرد و در ۲۰ شهریور ۱۴۰۰، شمار پاسخ‌های سامانه به درخواست‌های کاربران از یک میلیون گذشت. این سامانه تنها در سال ۱۴۰۱ نزدیک به ۲۰۰ هزار درخواست کاربران پاسخ داد. پشتیبانی از سامانه‌ای با این گستره، در کامیابی آن بسیار

¹ Cisco

کلیدی است. کاربران این سامانه در سال ۱۴۰۱ شصت هزار درخواست پشتیبانی داشته‌اند. افزون بر پشتیبانی کاربران، می‌توان خدمات افزوده‌ای نیز در همین چارچوب به آنان داد که یک سو، خرسندی بیشتر آنان و از سوی دیگر بهبود کیفیت پژوهش‌ها را در پی داشته باشد.

تقاضامحور و بررسی فرایندهای ایجاد و مدیریت شهرک‌های صنعتی

شهرک‌های صنعتی مناطق جغرافیایی هستند که برای استفاده صنعتی و تجاری در اطراف شهرها ساخته می‌شوند. یونید و شهرک‌های صنعتی را این گونه تعریف می‌کند: «پهنه‌ای از زمین که به بخش‌هایی مطابق با طرح جامع با یا بدون کارخانه‌های ساخته شده، گاهی با امکانات معمول برای استفاده از گروهی از صنایع تقسیم و ایجاد شود». با استفاده صحیح، این شهرک‌ها و مناطق صنعتی می‌توانند سرمایه‌گذاری خصوصی در بخش‌های انتخابی را که سرریز مثبتی ایجاد می‌کند به سمت اقتصاد گسترده‌تر جذب کنند و باعث ایجاد شغل و رشد فراگیر و پایدار شوند. آن‌ها می‌توانند انباشتگی اقتصادی را تسهیل کنند و برتری را از قطب‌ها به پیرامون گسترش دهند. در این گزارش فرایندهای مهم و اثرگذار در ایجاد و مدیریت شهرک‌های صنعتی احصا شده و با بررسی مدل‌های موفق از کشورهای مختلف پیشنهاداتی برای مدیریت شهرک‌های صنعتی در ایران طراحی و ارائه شده است. این فرایند شامل مواردی همچون مباحث مربوط به برنامه‌ریزی و مدیریت شهرک، قوانین، مسائل مربوط به بازاریابی، مدیریت ریسک و ارزیابی عملکرد شهرک‌های صنعتی هستند.

طرح‌های پژوهشی در دست انجام

بررسی و تحلیل نقش هوش مصنوعی در سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد در حوزه علم و فناوری

علی‌رغم توسعه سریع الگوریتم‌های هوش مصنوعی شاهد این بوده‌ایم که نقش‌ها و کارکردهای آن در دولت و به ویژه سیاست‌گذاری علم و فناوری به نحوی نظام‌مندی مورد بررسی قرار نگرفته و مطالعات جامعی در این زمینه انجام نشده است. از این رو، مجری این پژوهش در ادامه مطالعات متعددی که در حوزه سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد انجام داده است به دنبال آن است تا با رویکردی میان‌رشته‌ای نقش‌ها و کارکردهای هوش مصنوعی را در سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد در حوزه علم و فناوری مورد بررسی قرار دهد. در این پژوهش با یک نگاه غیر ارزشی و غیر هنجاری، موضوع کاربرد هوش مصنوعی در سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد از زاویه نقش و کارکرد مفهوم‌سازی می‌شود. این پژوهش در دو گام انجام می‌شود در گام نخست سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد متأثر از هوش مصنوعی و مقولات مربوط به آن شامل مولفه‌های فناوریانه هوش مصنوعی در بستر سیاست‌گذاری، کارکردهای هوش مصنوعی، و گام‌های فرایند سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد متأثر از هوش مصنوعی، با استفاده از روش مطالعه کتابخانه‌ای و بر پایه یافته‌های پژوهش‌ها و مطالعات مرتبط شناسایی و مفهوم‌سازی می‌شوند. در گام دوم، به منظور توسعه چارچوب مفهومی سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد متأثر از هوش مصنوعی، با استفاده از روش کیفی تحلیل تطبیقی پایدار (CCM) مقولات شناسایی شده دسته‌بندی و میان آن‌ها ارتباط برقرار می‌شود. این چارچوب مفهومی به توضیح نحوه عملکرد هوش مصنوعی در فرایند سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد می‌پردازد. بنابراین، این چارچوب مفهومی شامل عناصری مانند تعریف دقیق مولفه‌های فناوریانه هوش مصنوعی در بستر سیاست‌گذاری، کارکردهای هوش مصنوعی در

سیاست‌گذاری، مراحل فرآیند سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد که هوش مصنوعی در آن وارد می‌شود (سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد متأثر از هوش مصنوعی) و ارتباطات میان این عناصر است. در نهایت چارچوب مفهومی پیشنهادی قادر است به پژوهش‌های مرتبط با این موضوع کمک نموده و مفاهیم و متغیرهای مهم مرتبط با نقش هوش مصنوعی در سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد را تبیین کند.

طراحی ساختار و محتوای سالنامه آماری پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، و پیشنهادها

امروزه گزارش‌های سالیانه گوناگونی توسط سازمان‌ها و نهاد در رابطه با فعالیت‌های انجام شده در سال گذشته تهیه و منتشر می‌شود. سالنامه‌ها مجموعه‌ای مستند، تاریخی، یا یادبود سالانه از حقایق، عکس‌ها، آمار و غیره از رویدادهای سال پیش هستند که اغلب به یک کشور، موسسه، رشته یا موضوع خاص محدود است. ایرانداک نیز گزارش‌هایی را منتشر می‌کند که بیشتر برای سیاست‌گذاران و ذی‌نفعان دولتی کاربرد دارد و بیشتر آن‌ها از نوع جدول بوده و گزارش‌ها یا نمودارهای دیداری‌سازی شده و روندهای مقایسه‌ای در این گزارش‌ها نیست. بنابراین، هدف پژوهش حاضر طراحی ساختار و محتوای سالنامه آماری پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، و پیشنهادها بر پایه داده‌های سامانه‌های ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد؛ سامانه همانندجو؛ سامانه پیشینه پژوهش؛ و پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) است. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر نوع آمیخته متوالی و دربرگیرنده دو روش کمی و کیفی با وزن یکسان است. در گام نخست سالنامه‌های آماری و سامانه‌های موجود در ایرانداک بررسی و مهم‌ترین ویژگی‌های گزارش‌های توصیفی آن شناسایی می‌شود. همچنین، گزارش‌های آماری موجود بررسی و خلاصه‌های موجود در این گزارش‌ها استخراج می‌شود. در گام دوم که با روش کیفی انجام می‌شود با تهیه‌کنندگان این گزارش‌های آماری و مدیران سامانه‌های یاد شده به صورت گروهی و یا انفرادی مصاحبه و داده‌ها تحلیل محتوا می‌شود. در پایان، الگو و محتوای سالنامه آماری پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، و پیشنهادها برای سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ تدوین می‌شود.

طراحی و پیاده‌سازی سامانه هوش تجاری ایرانداک

طراحی، تولید و پیاده‌سازی هوش سازمانی که قابلیت رصد اطلاعات مربوط به وضعیت پایگاه‌های، فرایندها و عملکردهای بخش‌های مختلف یک سازمان را در نماهای مختلف در اختیار مدیران سازمان قرار می‌دهد و زمینه لازم برای ارزیابی دقیق، تصمیم‌گیری و بهبود را فراهم می‌سازد از ضرورت‌های کسب و کاری سازمان‌هاست. هدف از این طرح طراحی و پیاده‌سازی هوش سازمانی با قابلیت ارائه گزارش‌ها و بصری‌سازی وضعیت به‌روز سامانه‌ها، فرایندها و عملکرد بخش‌های مختلف ایرانداک است. این پژوهش در چهار مرحله و مجموعاً در ۹ ماه اجرا خواهد شد و در هر مرحله بخش‌هایی از فرایندها و سامانه‌های ایرانداک پوشش داده خواهد شد.

بررسی پیکره‌بنیاد نقش‌نماهای نگرشی در زبان فارسی

نقش‌نماهای نگرشی [۱]، مجموعه عباراتی در زبان هستند که گوینده به منظور روشن کردن و توضیح دادن درباره احساسات و دیدگاه خود به کار می‌برد و عمدتاً به صورت قید فعل، قید سطح جمله، صفت، فعل و اسم ظاهر می‌شوند. واژه‌ها یا عبارت‌هایی مانند: متأسفانه، به طور واضح، قطعاً، در کمال تعجب، به راحتی، ناآگاهانه، به ضرب و زور، معتقدم و غیره نمونه‌هایی از نقش‌نماهای نگرشی هستند که بیانگر احساس و نگرش گوینده‌اند. در حقیقت، نقش‌نماهای نگرشی معنای مدنظر گوینده را

تقویت می‌کنند و اطلاعاتی درباره ساختار گفتمانی متن ارائه می‌دهند و ارتباط میان اجزای متن را فراهم می‌کنند و نقش اساسی در تفسیر و دریافت معنای متن دارند. این عناصر صرفاً برای انسجام متن به کار نمی‌روند. به عنوان نمونه، حرف ربط «و» در جمله «مریم به آلمان رفت و در آنجا زندگی کرد»، تنها دو جمله را به هم ربط داده است؛ در حالی که واژه «دیوانه‌وار» در جمله «دیوانه‌وار در جاده دوطرفه می‌راند»، بیانگر احساس گوینده نسبت به عمل انجام شده است و نوعی نقش‌نمای نگرشی محسوب می‌شود. هدف پژوهش حاضر شناسایی و طبقه‌بندی نقش‌نماهای نگرشی در زبان فارسی است. برای این منظور فهرست نقش‌نماهای نگرشی از منابع مربوطه استخراج خواهد شد (منظور از منابع تخصصی، کتاب‌ها و مقاله‌های فارسی و انگلیسی است که نویسندگان آن‌ها زبان‌شناسانی هستند که به نوعی به مطالعه نقش‌نماهای نگرشی پرداخته‌اند) و هم‌زمان طبقه‌بندی نقش‌نماهای نگرشی نیز انجام خواهد شد و نقش‌نماهای نگرشی در دسته‌های گوناگون قرار خواهند گرفت. پس از شناسایی و طبقه‌بندی نقش‌نماهای نگرشی در فارسی، فراوانی این نقش‌نماها از پیکره عمومی و تخصصی استخراج خواهد شد تا دید کلی درباره میزان استفاده از هر یک از نقش‌نماهای نگرشی در پیکره عمومی و تخصصی داشته باشیم. به عنوان نمونه در نهایت به اطلاعاتی از این دست خواهیم رسید: فراوانی قید «یقیناً» که اطمینان را نشان می‌دهد در پیکره عمومی ۲۰ درصد بوده است و در پیکره تخصصی ۳۰ درصد. اطلاعات این‌چنینی برای پژوهش‌هایی که زبان علم را بررسی می‌کنند کاربرد دارد و نشان می‌دهد نویسندگان متون تخصصی و عمومی چه میزان از هر کدام از نقش‌نماهای نگرشی استفاده می‌کنند. نگارنده تأکید می‌کند استخراج فراوانی نقش‌نماهای نگرشی از پیکره عمومی و تخصصی پس از استخراج و دسته‌بندی نقش‌نماهای نگرشی انجام خواهد شد و هدف اصلی پژوهش نیست. پژوهش حاضر عمدتاً می‌تواند در برجسب گذاری گفتمانی داده‌های پیکره (دادن برجسب‌هایی مانند تأیید، پذیرش، شرط، قطعیت، علت، نتیجه، مخالفت، قضاوت، تحسین و مانند آن)، بازیابی اطلاعات از متن، سیستم‌های خودکار پرسش و پاسخ مبتنی بر نقطه نظر، استخراج شواهد یک ادعا از متون مربوطه و غیره مورد استفاده قرار گیرد. به طور خاص نتایج این پژوهش می‌تواند برای برجسب‌گذاری داده‌های پیکره‌های موجود در سامانه پیکره‌های ایراندک مورد استفاده قرار گیرد. کاربرد بسیار مهم دیگر این پژوهش در ابزارها و پردازش‌های زبانی مربوط به تحلیل احساس [۲] است.

این پژوهش در دو گام انجام خواهد شد:

گام اول: استخراج نقش‌نماهای نگرشی از منابع مربوطه و طبقه‌بندی آن‌ها

گام دوم: استخراج فراوانی نقش‌نماهای نگرشی از یک پیکره تخصصی و یک پیکره عمومی

استانداردسازی ثبت اسامی کوی و برزن شهر تهران

در این طرح داده‌هایی از نحوه ثبت لاتین اسامی کوی و برزن شهر تهران فراهم خواهد شد و سپس ناهمگونی شیوه آوانگاری آن‌ها استخراج و در نهایت راهکارهایی برای یکسان‌نویسی صورت لاتین اسامی عرضه خواهد شد. داده‌ها به صورت اتفاقی از نواحی مختلف شهر تهران گردآوری خواهد شد. هدف از انجام این طرح به دست دادن قواعدی است که از تشتت ثبت لاتین اسامی کوی و خیابان بکاهد. بدیهی است قواعد مذکور به کار همگون کردن ثبت لاتین اسامی در دیگر شهرها و شهرستان‌های ایران نیز خواهد آمد. مراحل کار چنان که اشاره شد شامل استخراج و سپس مطالعه ناهمگونی‌ها و سپس عرضه راهکار خواهد

بود. زمان کلی طرح یکسال خواهد بود که سه ماه برای گردآوری داده و چهارماه برای مطالعه ناهمگونی‌ها و پنج ماه برای عرضه راهکار است.

مطالعه کتابخانه‌ای و الگوبرداری از سازمان‌های پیشرو برای طراحی محصولات مبتنی بر هوش مصنوعی در سازمان‌های ارائه‌کننده خدمات اطلاعاتی

هوش مصنوعی شیوه زندگی روزمره بشر را به شدت تحت تأثیر قرار داده و در بسیاری از جنبه‌ها موجب تغییراتی چشم‌گیر در آن شده است. به دلیل مزایای بی‌شماری که هوش مصنوعی و فناوری‌های مبتنی بر آن دارند، همه سازمان‌ها به نوعی به دنبال بهره‌برداری از آن‌ها هستند و نادیده گرفتن آن می‌تواند پیامدهای جبران‌ناپذیری برای این سازمان‌ها به دنبال داشته باشد. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) که یکی از مؤسسه‌های کلیدی گردآورنده داده و ارائه‌کننده خدمات اطلاعاتی در ایران است، تا کنون به روندهای تازه هوش مصنوعی در ارائه خدمات و تولید محصولات توجهی جدی نداشته است. از سوی دیگر بهره‌برداری کورکورانه از هوش مصنوعی می‌تواند موجب هدررفت منابع سازمانی شود و سازمان را با آشفتگی مواجه سازد. هدف این پژوهش مطالعه فرصت‌هایی است که هوش مصنوعی برای ایرانداک ایجاد خواهد کرد و در نهایت پیشنهاد سه خدمت مبتنی بر هوش مصنوعی است که ایرانداک می‌تواند بر پایه این فرصت‌ها ارائه کند. این پیشنهادها می‌توانند برای بهبود خدمات جاری پژوهشگاه یا طراحی خدمات تازه ارائه شوند. برای دستیابی به این هدف، این پژوهش در دو گام مستقل و متوالی انجام خواهد شد. در گام نخست، محصولات (کالا/ خدمت) مبتنی بر هوش مصنوعی در نهادهای (ایرانی و خارجی) همانند ایرانداک مطالعه و بررسی خواهند شد. در گام دوم، با کمک یک گروه کانونی، دربردارنده متخصصان موضوعی و مدیران ایرانداک، مهمترین محصولاتی که ایرانداک می‌تواند مبتنی بر هوش مصنوعی ارائه کند، مشخص خواهند شد. ورودی این گروه کانونی یافته‌های گام نخست پژوهش خواهد بود که فهرستی از محصولات گوناگون در آن به دست آمده است. سرانجام، محصولات پیشنهادی در قالب شناسنامه‌هایی شامل فهرست نیازمندی‌های فنی، تخمین از منابع مالی مورد نیاز، زمانبندی احتمالی توسعه، و فرایندهای لازم برای راه‌اندازی این محصولات در پژوهشگاه گزارش خواهند شد. یافته‌های این دو پژوهش می‌تواند دید روشنی به سیاست‌گذاران و مدیران ایرانداک دهد که اگر تمایل به بهره‌برداری از هوش مصنوعی و فناوری‌های آن برای ارائه خدمات و دستیابی به مأموریت‌های سازمان دارند، چگونه و به چه شکل باید عمل کنند و چالش‌ها، تهدیدها، فرصت‌ها، و موانع این بهره‌برداری چیست.

طراحی و توسعه یک سامانه واژه‌نامه جدید با به کارگیری کلیدواژه‌های پایان‌نامه‌ها و رساله‌های فارسی زبان

امروزه انتخاب معادل مناسب برای واژگان و اصطلاحات تخصصی در یک زبان دیگر - به طور معمول فارسی یا انگلیسی - همواره به عنوان یکی از دغدغه‌های پژوهشگران مطرح است. از آنجا که این معادل باید رسا، قابل فهم و تا حد ممکن مورد قبول عام باشد، نیاز است جست‌وجوی معادل، ثبت و تصویب آن در سامانه‌ای یک‌پارچه جمع‌سپاری شده باشد. از سوی دیگر، بسیاری از پژوهشگران در زمان تدوین و نگارش پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و همچنین برای انتشار مقالات علمی خود نیاز به انتخاب متبعی مورد اعتماد دارند تا معادل‌های مناسبی را برای واژه‌های تخصصی خود پیدا کنند. یکی از این منابع، واژه‌نامه‌های برخط هستند که به طور مستمر در حال به‌روزرسانی بوده و همزمان با تغییر و به‌روز شدن واژگان، آن‌ها نیز به‌روز می‌شوند و لغات، معادل‌ها و معانی جدید در آن‌ها قرار می‌گیرند. در این زمینه، برخی از انجمن‌ها و مراکز علمی

به انتشار واژه‌نامه‌های تخصصی در حوزه‌های موضوعی خود پرداخته‌اند؛ با این حال، با وجود در اختیار داشتن چنین واژه‌نامه‌هایی همچنان چالش‌های زیادی در این زمینه وجود دارد. وجود معادل فارسی عامه-پسندتر و بهتر برای برخی واژگان و اصطلاحات تخصصی، عدم وجود معادل برای تمام واژگان و اصطلاحات تخصصی به‌ویژه واژگان و اصطلاحات تخصصی جدید، و عدم وجود واژه‌نامه تخصصی برای تمام زمینه‌ها و موضوعات علمی برخی از مهم‌ترین چالش‌ها در این زمینه هستند. از این‌رو هدف این پژوهش، ارائه راه‌کاری خودکار برای استفاده از مجموعه داده‌های غنی موجود در پایگاه‌های اطلاعاتی ایرانداک برای طراحی و توسعه یک سامانه واژه‌نامه جدید است. در این راستا، پس از بررسی انطباق کلیدواژه‌های گزارش شده در زمان ثبت مدارک با موارد بیان شده در تمام‌متم مدارک، با شمارش فراوانی معادل‌های مختلف به کار رفته برای واژگان و اصطلاحات و نمایش آن به کاربران، امکان انتخاب معادل‌های مرسوم‌تر برای آن‌ها فراهم می‌شود. همچنین، با ارائه امکان محدودسازی نتایج با استفاده از اقلام اطلاعاتی متفاوتی مانند موضوع، رشته، سال، نام سازمان و ...، امکان مشاهده معادل‌های مرسوم واژگان و اصطلاحات تخصصی در رشته‌ها، بازه‌های زمانی، موضوعات و ... متفاوت در اختیار کاربران قرار داده می‌شود. علاوه بر این، در طراحی سامانه جدید، ارتباط آن با سامانه اصطلاح‌نامه‌ها و سامانه واژه‌نامه‌های فعلی ایرانداک نیز در نظر گرفته شده و در صورت وجود ترجمه یک واژه یا اصطلاح در این منابع، این موارد نیز به کاربر نشان داده خواهد شد.

ایجاد هستی‌شناسی از اصطلاح‌نامه کشاورزی ایرانداک (آگرووک)

تحول در حوزه نظام‌های ذخیره و بازیابی اطلاعات منجر به ظهور دستاوردهای نوینی شده که هر یک از آنها ابزارهایی را به کار می‌گیرند تا بتوانند پاسخگوی نیاز کاربران خود باشند. وب معنایی تجسم پیشرفت هوشمند وب کنونی برای جمع‌آوری، استفاده و تفسیر اطلاعات در فرمتی قابل پردازش برای ماشین، نمونه‌ای از این امکانات نوظهور است که برای طراحی اطلاعات در قالب مدل‌های قابل پردازش برای ماشین، از ابزار "هستی‌شناسی" استفاده می‌کند. هستی‌شناسی به عنوان قلب فرایند ذخیره و بازیابی معنایی، در طول زمان پیشرفت و مقبولیتی کسب کرده است. وابستگی قابل توجه وب معنایی به هستی‌شناسی‌ها به سبب مهمترین ویژگی این ابزار یعنی بیان مفاهیم با تبیین روابط میان آنها در یک حوزه دانش بشری است که درک و پردازش ماشینی را سبب می‌شود هدف از ایجاد هستی‌شناسی کشاورزی و به کارگیری آن در نظام بازیابی اطلاعات، ساختارمند نمودن اطلاعات و در نهایت بازنمایی دانش به کمک ماشین با استفاده از فناوری‌ها و استانداردهایی است که به وسیله کنسرسیوم وب جهان گستر در حال تدوین و تکمیل است. به عبارت دیگر در وب معنایی ماشین‌ها با شناسایی داده‌های اسناد و مدارک موجود در فرایند تحلیل و استخراج اطلاعات مورد نظر کاربر مشارکت کرده و در این زمینه هوشمندانه‌تر عمل می‌کنند. در وب معنایی موتورهای جستجو بیش از پیش بر مفهوم داده‌ها و جداسازی آنها مسلط هستند. از دهه ۱۹۸۰ سازمان غذا و کشاورزی وابسته به سازمان ملل (فائو) اصطلاح‌نامه چند زبانه "آگرووک" را تدوین و منتشر کرد، که نمایی موضوعات مورد نظر فائو اعم از تغذیه، کشاورزی، جنگلداری، ماهیگیری و محیط زیست و نیز واژگان مرجع ارگانسیم‌ها و مفاهیم محیط زیست، روشهای کشت گیاهان و تحقیقات زیست محیطی و دیگر موضوعات مرتبط را در بیش از ۴۰ زبان گردآوری کرده است. در حال حاضر حدود ۲۵ سازمان ملی و بین‌المللی در سراسر دنیا اصطلاح‌نامه آگرووک را پشتیبانی می‌کنند. آگرووک به صورت برخط در دسترس می‌باشد و مبتنی بر ساختار RDF و SKOS شکل گرفته است و بیش از ۴۰۰۰۰ مفهوم را در برمی‌گیرد که دارای URI های متمایز کننده هستند. اما در نهایت در برابر هر مفهوم در هر زبان یک اصطلاح مرجع قرار می‌گیرد.

در ادامه تبدیل اصطلاح‌نامه‌های ایرنداک به آنتولوژی، طرح ایجاد هستی‌شناسی علوم کشاورزی با استفاده از اصطلاح‌نامه علوم کشاورزی ایرنداک و با انطباق با Agrontology که در سایت FAO در دسترس است به توسعه مفاهیم و گسترش روابط معنایی آن می‌پردازیم. بدین منظور نرم‌افزار پروتژه که دسترس‌پذیر و قابل استفاده برای زبان فارسی است، به کار گرفته و در نهایت هستی‌شناسی کشاورزی حاصل خواهد شد. همچنین پیاده‌سازی آنتولوژی‌ها تدوین شده در سامانه‌ای جداگانه و قرار گرفتن در سایت پژوهشگاه با همکاری متخصصین مرافا انجام خواهد پذیرفت.

شناسایی ویژگی‌های توییت‌ها با قابلیت تعیین دستور کار برای سیاست‌گذاری فناوری اطلاعات

در این پژوهش، پژوهشگر به دنبال شناسایی ویژگی‌هایی [۱] در پست‌های توییت است که قابلیت تعیین دستور کار برای حوزه سیاست‌گذاری فناوری اطلاعات را دارا هستند. برای انجام این کار، ابتدا پژوهش‌های پیشین این حوزه با روش مرور سیستماتیک ادبیات، بررسی خواهد شد و ویژگی‌های پست‌های رسانه‌های اجتماعی برای تعیین دستور کار سیاست‌گذاری، شناسایی خواهد گردید. سپس پژوهشگر بر روی یک رویداد خاص حوزه فناوری اطلاعات (انتشار پیش نویس طرح صیانت از حقوق کاربران در فضای مجازی) در توییت تمرکز می‌کند و موضع کاربران توییت را در قالب پست‌هایشان، در این مورد بررسی می‌کند. برای دستیابی به این هدف پست‌های پرنفوذ توییت (در بخش روش شناسی تعریف عملیاتی شده‌اند) در یک دوره زمانی ۲ ماهه (شاید دوره زمانی کمتری نیاز باشد که در حین پژوهش با بررسی دقیق تعداد داده‌ها تعیین خواهد شد) در موضوع طرح «صیانت از حقوق کاربران در فضای مجازی»، استخراج و سپس تحلیل خواهند شد. در این تحلیل به شناسایی پست‌های تاثیرگذار و ویژگی‌های محتوایی و ساختاری آن پست‌ها برای ایجاد دستور کار سیاستی در حوزه سیاست‌گذاری فناوری اطلاعات، پرداخته خواهد شد.

طراحی سیستم پیشنهاددهنده محتوا محور توضیح‌پذیر برای پیشنهاد مستندات علمی به زبان فارسی در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)

با بزرگ‌تر و پیچیده‌تر شدن سیستم‌های هوش مصنوعی نیاز طراحان و توسعه‌دهندگان این سیستم‌ها به شفافیت سیستم‌ها و تصمیمات اتخاذ شده توسط آنها افزایش یافته و برای پاسخ به این نیاز، مفهوم هوش مصنوعی توضیح‌پذیر یا eXplainable (XAI) از سال ۲۰۱۶ به صورت جدی مطرح شده است. برای دستیابی به XAI دو رویکرد کلان وجود دارد: بازگشت به مدل‌های ساده‌تر و قابل فهم‌تر و یا بکارگیری سیستم‌های توضیح‌پذیر. در رویکرد نخست، از مدل‌های ساده‌تر با کارایی کمتر نظیر درخت تصمیم استفاده می‌شود و در مقابل در رویکرد دوم، سیستم‌هایی توسعه می‌یابند که توضیح‌پذیر باشند. با کمک چنین سیستمی کاربر می‌تواند تقاضای توضیح کند؛ رفتار سیستم را درک و پیش‌بینی نماید؛ و در نهایت اعتماد او به نتایج افزایش می‌یابد. سیستم‌های پیشنهاددهنده، به دلیل تعامل و ارتباط مستقیم با کاربر، از سیستم‌های هوشمندی هستند که از مزایای پیاده‌سازی سیستم‌های توضیح‌پذیر بهره بسیار خواهند برد. براین مبنا، طرح پژوهشی حاضر با عنوان «طراحی سیستم پیشنهاددهنده محتوا محور توضیح‌پذیر برای پیشنهاد مستندات علمی به زبان فارسی در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)» پیشنهاد می‌شود. براین اساس ابتدا که با کمک آن سیستم پیشنهاددهنده محتوا محور ارائه شده در طرح (زرین‌بال، مجبی، ۱۴۰۲) توضیح‌پذیر شود. به بیانی دیگر، در این طرح ابتدا رویکردهای طراحی سیستم‌های هوشمند توضیح‌پذیر موجود در ادبیات بررسی شده و سپس مدلی برای توضیح چرایی پیشنهادهای ارائه شده به کاربر در سیستم پیشنهاددهنده محتوا محور

پایگاه گنج تدوین شده و توسعه می‌یابد. توسعه این سیستم در قالب زبان برنامه‌نویسی Python بوده و از دو مجموعه داده با بیش از ۳۴ هزار داده استفاده خواهد شد. نتایج مدل نیز در دو سطح انسانی و عملکردی ارزیابی می‌شود

شناسایی ابعاد تحول در نظام آموزش عالی ایران و تحلیل ابزارهای سیاستی مرتبط با این ابعاد

در این پژوهش، پژوهشگر به دنبال شناسایی ابعاد تحول در نظام آموزش عالی و تحلیل ابزارهای سیاستی موجود مرتبط به این ابعاد تحول است. نظام آموزش عالی برای پاسخگویی به نیازهای جامعه و همخوانی با تغییرات گسترده در محیط پیرامونی خود نیاز به تغییر و تحول دارد. با توجه به اهمیت روز افزون نقش نظام آموزش عالی در توسعه کشور، ضرورت شناخت ابعاد تحول در این نظام بسیار ضروری می‌باشد. برای انجام این کار، پژوهشگر ابتدا پژوهش‌های پیشین این حوزه را مرور خواهد کرد. سپس اسناد سیاستی بالا دستی نظام آموزش عالی مورد بررسی قرار خواهند گرفت. با انجام مصاحبه نیمه ساختار یافته ابعاد تحول در نظام آموزش عالی شناسایی شده و ابزارهای سیاستی مرتبط با این ابعاد شناسایی و تحلیل می‌شوند. خروجی این پژوهش می‌تواند به عنوان گام اول برای طراحی یک برنامه تحول در نظام آموزش عالی مورد استفاده قرار گیرد.

بهینه‌سازی یک الگوریتم نویسه‌خوان نوری برای پایان‌نامه‌ها و رساله‌های فارسی

تبدیل تصویر اسکن شده و یا چاپ شده از یک متن به متن قابل ویرایش توسط کامپیوتر را تشخیص کاراکتر نوری (OCR) یا نویسه‌خوانی نوری می‌گویند. نویسه‌خوانی نوری از موضوعات چالشی در پردازش تصویر و یکی از موضوعات پرکاربرد در کتابخانه‌های دیجیتال است. پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) یک کتابخانه دیجیتال است که حاوی اسناد علمی، پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشگاه‌های کشور است. در مواردی فایل‌های ارسال شده به گنج به صورت پی‌دی‌اف است و موتور جستجو گنج به متن این فایل‌ها دسترسی ندارد. برای این منظور کتابخانه گنج نیاز است که به یک سیستم OCR مجهز باشد که فایل‌های پی‌دی‌اف را به متن قابل ویرایش تبدیل کند. نویسه‌خوانی نوری در تشخیص و استخراج متن‌های انگلیسی پیشرفت زیادی کرده است و الگوریتم‌ها و روش‌های متنوعی معرفی شده‌اند. کلمات فارسی به صورت پیوسته و شکسته نوشته می‌شود و روش‌هایی که منجر به تقسیم‌بندی و تشخیص حروف در زبان انگلیسی می‌شود در تشخیص حروف فارسی کاربرد ندارند. در این تحقیق ابزارها و روش‌های OCR بررسی می‌شود، سپس روش‌هایی که قابلیت استفاده در زبان فارسی را دارند، مورد ارزیابی قرار می‌دهیم و یک روش برای تبدیل متن پی‌دی‌اف اسناد گنج به متن قابل ویرایش بهینه‌سازی می‌شود. روش معرفی شده بر روی نمونه آزمایشی داده‌های گنج آزمایش می‌شود.

شناسایی و تدوین اصول و رهنمودهای اخلاقی برای مواجهه با چالش‌های اخلاقی در هوش مصنوعی

با گسترش و استفاده فراگیر از کامپیوتر و افزایش قدرت محاسباتی در ماشین‌های محاسبه‌گر، دهه ۱۹۵۰ تا ۱۹۷۰ را می‌توان سرآغاز «عصر طلایی هوش مصنوعی» تلقی کرد. از این رو، دولت‌ها و شرکت‌های خصوصی بزرگ سرمایه‌گذاری‌های کلانی را صرف تحقیقات نظری و کاربردی در زمینه هوش مصنوعی کردند. اما با گذر زمان، برخی دانشمندان استفاده از سیستم‌های خودمختار هوشمند و فراگیری استفاده از آن را تهدیدی جدی برای جامعه بشریت معرفی کردند. در ابتدا، خطرهایی نظیر اشتغال ربات‌ها به جای انسان‌ها، قدرتمند شدن قدرت‌های جهانی، به مخاطره افتادن ارزش‌های اخلاقی و اجتماعی با جانمایی سیستم‌های هوشمند به جای انسان‌ها و مواردی دیگر مطرح شدند. اما به مرور، طوفان احساسات افراطی و تفریطی

درباره توسعه هوش مصنوعی و پیدایش چالش‌های اخلاقی اغراق آمیز فرو نشست، و نگاهی واقع‌بینانه و مستدل به توانایی‌ها و محدودیت‌های هوش مصنوعی آشکار گردید. امروزه این نگاه معتدل در قامت حوزه‌ای مطالعاتی، مسائل و چالش‌های اخلاقی مرتبط با هوش مصنوعی را از منظر اخلاق تکنولوژی صورت‌بندی می‌کند، آن‌ها را تحلیل و تبیین می‌نماید، و سرانجام به معرفی و تدوین رهنمودهایی اخلاقی برای توسعه هوش مصنوعی می‌پردازد (عبدخدایی، و همکاران ۱۴۰۰، ۱۵-۱۶). هدف از این طرح پژوهشی شناسایی و تدوین اصول و رهنمودهای اخلاق هوش مصنوعی است. دانش‌افزایی این طرح پژوهشی در گردآوری موضوعات و مسائل اخلاقی، تدوین اصول اخلاقی منسجم، و در نهایت مقوله‌بندی و پیشنهاد کدها و رهنمودهای اخلاقی در حوزه اخلاق هوش مصنوعی ذیل ذینفعان متعددی هم‌چون کاربران، طراحان، سیاست‌گزاران و دیگر کنشگران در این قلمرو است. برای دستیابی به این هدف، در چارچوب مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی منابع متنوع، اسناد و دستورالعمل‌های بین‌المللی مرتبط با چالش‌های اخلاقی مطرح در هوش مصنوعی شناسایی و معرفی می‌شود. سپس، این اسناد و دستورالعمل‌ها با دو معیار روزآمد بودن و معتبر بودن سازمان‌های متولی گردآوری و مبتنی بر روش پژوهش‌های اسنادی بررسی و تحلیل می‌شود. و در پایان، اصول و رهنمودهایی اخلاقی برای مواجهه با چالش‌های اخلاقی هوش مصنوعی تدوین و معرفی می‌گردد.

طراحی مفهومی پلتفرم هوش مصنوعی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

هوش مصنوعی به شبیه‌سازی هوش انسانی در ماشین‌ها به ویژه سامانه‌های کامپیوتری اشاره دارد. با اینکه این تعریف گستره وسیعی از قابلیت‌های شناختی انسان را در بر می‌گیرد اما در عمل بیشتر فناوری‌های مبتنی بر هوش مصنوعی برای انجام یک کار خاص یا محدود توسعه داده شده‌اند. این فناوری‌ها عمدتاً از یادگیری ماشین بهره می‌گیرند که شاخه‌ای از هوش مصنوعی است و نقش بسزایی در موفقیت این حوزه داشته است. پلتفرم هوش مصنوعی مجموعه‌ای از فناوری‌ها و ابزارهای یکپارچه است که به کاربران خود امکان توسعه، آزمایش، به اشتراک‌گذاری و استقرار مدل‌های یادگیری ماشین را می‌دهد. با توجه به آنچه گفته شد در این طرح پژوهشی قصد داریم تا برای پلتفرم هوش مصنوعی پژوهشگاه یک طراحی مفهومی ارائه دهیم. بدین منظور از روش‌شناسی علم طراحی استفاده خواهیم کرد. در این راستا ابتدا به بررسی نمونه‌های مشابه خواهیم پرداخت. سپس نیازمندی‌های پلتفرم هوش مصنوعی پژوهشگاه را مشخص خواهیم کرد. در ادامه مدل مفهومی پلتفرم هوش مصنوعی پژوهشگاه را طراحی کرده و با استفاده از نظرات خبرگان بازمی‌بینی و اصلاح خواهیم نمود.

بررسی وضعیت مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی کشور در رابطه با داده‌های رتبه‌بندی و ثبتی، و تحلیل ساختار پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها (پارسی موجود در ایرانداک)

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) در زمینه مدیریت اطلاعات و پشتیبانی از سیاست‌گذاری علم، فناوری و نوآوری و اخلاق پژوهش نقش‌های کلیدی و مهمی برعهده دارد. از این‌رو، ایرانداک سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله و پیشنهاد، سامانه پیشینه پژوهش، سامانه جایگاه علم، فناوری و نوآوری ایران در جهان (نما) و سامانه همانندجو را راه‌اندازی کرده و در دسترس همگان گذارده است. همچنین، سامانه راهنمای نگارش گزارش پایان‌نامه و رساله (راه) را برای یکسان‌سازی و استانداردسازی شیوه‌نامه و ساختار نگارش پارسی را راه‌اندازی کرده و از سوی مدیر کل وقت دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی وزارت عتف به دانشگاه‌ها، مراکز آموزش عالی و واحدهای پژوهشی ابلاغ شده است. بررسی وضعیت مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی کشور از نظر داده‌های موجود در سامانه‌های نما و ثبت، پیشینه و همانندجو و تحلیل ساختار نگارش پارسی ثبت شده

در ثبت و گنج می تواند داده های ارزشمندی از تعامل این مؤسسه ها با ایراندک فراهم نماید. از این رو، هدف اصلی این پژوهش ارائه گزارشی از وضعیت مؤسسه های آموزشی و پژوهشی در رابطه با ایراندک از نظر رتبه بندی ها، داده های ثبتی (پیشینه، ثبت، همانندجو، و آمار دانشجویان و دانش آموختگان) و تحلیل ساختار پارسی ثبت شده بر پایه راهنمای نگارش پایان نامه و رساله «راه» است. در این پژوهش که در سه گام و ۴ ماه و ۲ هفته به شرح زیر انجام خواهد شد: گام نخست، گزارش وضعیت ۲۶ مؤسسه؛ گام دوم: گزارش وضعیت ۳۶ مؤسسه دیگر؛ گام سوم گزارش ۶۲ و ۷۵ مؤسسه.

تدوین برنامه بازاریابی برای دوره های آموزش کوتاه مدت تخصصی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایراندک) با رویکرد آمیخته بازاریابی: تحلیل هزینه و فایده

یکی از ماموریت های بنیادین پژوهشگاه در اساس نامه، آموزش است (اساس نامه پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، ۱۳۸۸) و پژوهشگاه در سال های گذشته صدها دوره آموزشی کوتاه مدت برای پژوهشگران سراسر کشور بر گزار کرده است. یکی از اهداف آموزش کسب درآمد و سودآوری برای پژوهشگاه است. تاکنون برنامه بازاریابی مدونی برای پیشبرد اهداف دوره های آموزشی کوتاه مدت تدوین نشده است تا بتواند این منبع درآمدی پژوهشگاه را به یک منبع درآمد پایدار تبدیل کند. از این رو در این پژوهش قصد داریم در گام نخست با مطالعه آمیخته بازاریابی آموزش شامل محصول (Product)، قیمت (Price)، توزیع (Place) و پیشبرد (Promotion) یا به بیان دیگر ۴P به بررسی مشکلات و چالش های پیش روی آموزش برداریم و در گام بعد با انتخاب سه سناریوی منتخب (که برگرفته از گروه کانونیست) به تحلیل هزینه و فایده آن در سه حالت بدبینانه، واقع بینانه و خوش بینانه پردازیم که در آن میزان سودآوری هر یک از سناریوها با تعیین نرخ بازگشت سرمایه (IRR) مشخص خواهد شد و این سناریوها با یکدیگر مقایسه می شوند. روش پژوهش مورد نظر برای گام اول این پژوهش، استفاده از مطالعه کتابخانه ای و بررسی منابع، مصاحبه با مدیران و همکاران آموزش برای تعیین و تبیین مشکلات دوره های آموزشی از چهار منظر محصول، قیمت، توزیع و پیشبرد است که در انتها سه سناریو برای برنامه بازاریابی انتخاب خواهد شد. در گام بعدی با استفاده از برآورد هزینه و درآمد و روش های اقتصاد مهندسی به تحلیل هزینه و فایده سه سناریو در سه حالت بدبینانه، واقع بینانه و خوش بینانه پرداخته می شود.

طراحی چارچوب برنامه پژوهش در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایراندک). تهران: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

تنوع بالای حوزه های تخصصی اعضای هیئت علمی پژوهشگاه و نیز گستردگی فعالیت های پژوهشی آن ها هدفگذاری و تعیین راهبرد درست و مشخص در حوزه پژوهش را با چالش مواجه کرده است. این موضوع تصویرسازی درست از پژوهشگاه را با پیچیدگی بیشتری همراه نموده است و جذب کاربران و مشتریان دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه را دچار سختی نموده است. هم اکنون برنامه راهبردی پژوهشگاه در بازه زمانی ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۶ مسیر کلان حرکت پژوهشگاه را مشخص نموده است. در این برنامه یکی از اهداف پیشران ارتقای کیفیت پژوهش است که شامل دو راهبرد تمرکز بر پژوهش و پیوند با صنعت و دولت است. تقویت دانش و مهارت پژوهشگران هدف پیشران دیگری است که در برنامه راهبردی اشاره شده است که دو راهبرد روزآمدی و نیازمحوری را در بردارد. گسترش همکاری و هماهنگی نیز یکی دیگر از اهداف پیشران است. هرچند در برنامه راهبردی تعدادی کار کلیدی و شاخص ذیل هریک از اهداف پیشران فوق الذکر آمده است اما تعیین راهبردهای عملیاتی

پژوهشگاه در حوزه پژوهش نیاز به پژوهش موشکافانه‌تری دارد تا ابعاد دقیق‌تر پژوهش پژوهشگاه مشخص شود و راهبردهای عملیاتی پژوهشگاه در حوزه پژوهش تدقیق شود. توجه به ظرفیت کنونی پژوهشگاه‌ها و اعضای هیئت علمی پژوهشگاه و همچنین چشم‌اندازهای پیش رو در تعیین برنامه کلان پژوهش امری اجتناب‌ناپذیر است. در این راستا در این پژوهش بنا داریم برنامه پژوهش پژوهشگاه را مبتنی بر تحلیل نقاط ضعف، قوت، تهدید و فرصت‌ها تعیین نماییم. تعیین اهداف کلان و عملیاتی در پژوهش پژوهشگاه اقدام کلیدی دیگری است که در ادامه صورت خواهد پذیرفت. کارهای کلیدی در حوزه پژوهش نیز در این مطالعه مشخص خواهد شد.

شناسایی وظایف اخلاقی کنشگران درگیر در فرایند انجام پژوهش پایان‌نامه و رساله در ایران؛ با تمرکز روی نقش‌های دانشجو، موسسه آموزشی-پژوهشی، و داور

انجام‌شدن پژوهش دانشگاهی (پایان‌نامه‌ها/رساله‌ها) در یک فرایند اخلاقی، با بالارفتن کیفیت علمی آن ارتباطی تنگاتنگ دارد. ایجاد این فرایند اخلاقی مستلزم التزام کنشگران اصلی آن به وظایف اخلاقی‌شان است. از این‌رو شناسایی و تدوین وظایف اخلاقی کنشگران درگیر در فرایند انجام پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها اهمیتی اخلاقی و علمی می‌یابد. این طرح به شناسایی و تدوین وظایف اخلاقی کنشگران درگیر در فرایند انجام پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها، و همچنین شناسایی چالش‌ها و تنش‌های بالقوه ارتباط این کنشگران، اختصاص دارد. با توجه به اینکه نگارنده در طرح پژوهشی پیشین خود بر وظایف اخلاقی استادان راهنما و مشاور تمرکز شده بود، این طرح به شکلی مکمل، در پی شناسایی و تدوین وظایف اخلاقی کنشگران دیگر این فرایند، یعنی دانشجو، موسسه آموزشی-پژوهشی و داور رساله/پایان‌نامه است. با توجه به اینکه این طرح در ادامه طرح پژوهشی پیشین است و استاد راهنما/مشاور نیز یکی از کنشگران درگیر در فرایند انجام پایان‌نامه/رساله است پرداختن به تنش‌های بالقوه شامل بررسی این ارتباط کنشگر با کنشگران فوق نیز خواهد شد. طرح برای رسیدن به این مطلوب، ما از بررسی اسنادی برای شناسایی وظایف و از گروه کانونی برای بررسی کفایت و ارتباط آن‌ها با زمینه دانشگاهی ایران استفاده خواهیم کرد.

بررسی دیدگاه دانشجویان کاربر سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد در زمینه چگونگی اشاعه فراداده‌ها، داده‌ها، و متن آن‌ها

ده‌ها سال است که پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) در کار گردآوری پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها است و چند سالی است که پیشنهادها این مدارک را نیز گردآوری می‌کند. ولی شاید نخستین دستور در این زمینه در سال ۱۳۷۱ به دانشگاه‌ها داده و وزیر آن زمان فرهنگ و آموزش عالی خواستار «ارسال عناوین پایان‌نامه‌های مصوب دوره‌های دکتری به مرکز اسناد و مدارک علمی» شد. سپس وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری در سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۶ دو دستور دیگر داشت. در سال ۱۳۹۵ نیز چهارمین دستور در این زمینه و آیین‌نامه‌ای با شش فصل و ۱۸ ماده بود. در این آیین‌نامه، برای نخستین بار سخن از پیشنهادها نیز به میان آمد. افزون بر ثبت مدارک، ایرنداک باید بخشی از اطلاعات آن‌ها را بی‌درنگ و تمام‌متن پیشنهادها و نیز پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها را هم پس از گذشت زمان‌هایی در وب و رایگان اشاعه دهد.

در ۳۱ مرداد ۱۳۹۶، مجلس شورای اسلامی «قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی» را تصویب کرد که تبصره نه آن درباره ثبت همه پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، و پیشنهادها آن‌ها برای همه دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری کشور در ایرنداک بود. این قانون نخستین دستور در لایه ملی برای ثبت این مدارک در یک جا به شمار می‌رود.

در این پژوهش، دیدگاه دانشجویان کاربر سامانه ملی ثبت پایان نامه، رساله، و پیشنهاد در زمینه چگونگی اشاعه فراداده‌ها، داده‌های گزیده و افزوده، چند برگ، و تمام‌متن پایان نامه‌ها، رساله‌ها، و پیشنهادها بررسی می‌شود و بر پایه آن، پیشنهادهایی برای بهبود سامانه‌ها و نیز سیاست‌ها داده خواهد شد. رویکرد این کار، کمی و روش آن پیمایش است. شمار نمونه هم ۳۸۴ تن برآورد می‌شود. شیوه نمونه‌گیری، «نمونه‌گیری در دسترس» است و پرسشنامه آنلاین برای گردآوری داده‌ها به کار خواهد رفت. این پژوهش در دو گام «بررسی نوشتگان و ساخت مدل پژوهش و ابزار گردآوری داده‌ها» و «گردآوری داده‌ها و واکاوی آن‌ها و پاسخ به پرسش‌های پژوهش» انجام می‌شود.

ارزیابی بلوغ مدیریت دانش در پژوهشگاه‌های منتخب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

در جهان امروز دانش به عنوان یک سرمایه سازمانی مهم در نظر گرفته می‌شود و مدیریت آن مسئله‌ای کلیدی و شایان توجه است. مدیریت دانش رویکردی نظام‌مند است که به دنبال طراحی و ساخت فرایندی برای کنترل چرخه دانش - از خلق و توزیع آن گرفته تا بهره‌برداری از آن - است. مدیریت دانش می‌تواند به کارآمدی بیشتر سازمانی و کارآیی افراد و فرایندها بیانجامد. به همین دلیل امروزه بسیاری از سازمان‌ها به این موضوع توجه دارند و به دنبال راهی برای پیاده‌سازی آن هستند. اما پیش از اجرای برنامه مدیریت دانش، مطالعه امکان‌سنجی اجرای این برنامه موضوعی حائز اهمیت است. موسسه‌های پژوهشی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری ایران نیز همانند هر سازمان دیگری می‌توانند با بهره‌گیری از تکنیک‌ها و روش‌های مدیریت دانش کارآمدی خود را افزایش دهند و در این مسیر باید دید که آیا آمادگی لازم برای اجرای این برنامه‌ها را دارند یا خیر. بر این اساس، هدف پژوهش کنونی آگاهی از میزان آمادگی ۱۰ پژوهشگاه منتخب از «مجمع ملی پژوهشگاه‌ها» برای پیاده‌سازی و استقرار مدیریت دانش است.

طراحی و پیاده‌سازی وب سرویس استخراج خودکار کلیدواژه از مستندات علمی فارسی

کلیدواژه‌های اسناد علمی مانند پارساهای (پایان نامه‌ها و رساله‌ها) ثبت شده در پایگاه گنج، بیانگر موضوعات اصلی مطرح شده در سند هستند و در کارهایی نظیر بازیابی اطلاعات، خلاصه‌سازی خودکار اسناد، خوش‌بندی اسناد، طراحی و ساخت آنتولوژی، و دسته‌بندی موضوعی اسناد، نقش کلیدی دارند. پارساهای کشور در پایگاه گنج ایراندک ثبت می‌شوند و طی فرایند نمایه‌سازی توسط متخصصین کلیدواژه‌هایی به آنها اختصاص می‌یابد. تاکنون نزدیک به ۸۰۰ هزار پارسا در پایگاه گنج ثبت شده که حدود ۳۱۵ هزار رکورد نمایه شده‌اند و بیش از ۴۵۰ هزار رکورد در پایگاه گنج ثبت شده‌اند اما هنوز کلیدواژه‌ای به آنها تخصیص نیافته و در صف نمایه‌سازی هستند. از آنجایی که فرایند تخصیص کلیدواژه به صورت دستی بسیار زمان‌بر است، باید از روش‌های استخراج خودکار کلیدواژه برای اسنادی که تاکنون نمایه نشده‌اند و آنهایی که از این به بعد در پایگاه گنج ثبت می‌شوند، استفاده شود. در این طرح پژوهشی با توجه به تجربیات گذشته در طراحی و توسعه روش‌های استخراج خودکار کلیدواژه در طرح‌های پژوهشی پیشین که در ایراندک انجام شده، برای پارساهای ثبت شده که هنوز نمایه نشده‌اند، کلیدواژه تخصیص می‌یابد. همچنین وب سرویسی ارائه می‌شود که برای پارساهایی که پس از آن در گنج ثبت می‌شوند نیز کلیدواژه تخصیص یابد. روش تخصیص کلیدواژه براساس روش ارائه شده در طرح پژوهشی «توسعه سیستم پیشنهاددهنده کلیدواژه برای مستندات علمی فارسی بر پایه اطلاعات اصطلاحنامه‌های تخصص» است که در آن از اصطلاحنامه‌های تخصصی

و نیز دانش نهفته در اسناد دارای نمایه، استفاده می‌شود. در گام اول، پارساهایی که در گنج ثبت شده‌اند اما هنوز کلیدواژه نمایه‌ساز به آنها تخصیص نیافته، براساس روش پیشنهادی در طرح پژوهشی نامبرده، نمایه می‌شوند. از آنجایی که نمایه‌سازان در سامانه ویرایش، علاوه بر تخصیص کلیدواژه، بررسی‌ها و ویرایش‌های دیگری را نیز روی هر سند انجام می‌دهند، لازم است که برخی بررسی‌ها روی اسناد انجام شوند تا به عنوان مدرک ویرایش و نمایه شده در گنج ثبت شوند و از سامانه ویرایش نیز خارج شوند. عملیات بررسی و ویرایش اسناد به صورت خودکار، نیازمند تعریف و پیاده‌سازی سیستم جداگانه‌ای است که در دامنه تعریف شده برای این طرح قرار نمی‌گیرد. لیکن در این طرح سعی می‌شود برخی از کارهای ویرایشی نظیر بررسی اینکه آیا سند پیوست شده به یک رکورد متعلق به آن رکورد هست یا خیر، یا اینکه آیا عنوان به درستی تخصیص یافته، ماژول‌هایی طراحی شود. با تخصیص کلیدواژه و بررسی اولیه، اسناد ویرایش نیز روی اسناد انجمناسناد اسناد از سامانه ویرایش حذف می‌شوند و کلیدواژه‌های آنها نیز در گنج اضافه می‌شود. سپس در گام بعدی وب سرویسی توسعه می‌یابد که براساس آن، برای هر سند با داشتن عنوان، چکیده و موضوع آن، کلیدواژه تخصیص داده می‌شود. برای تخصیص کلیدواژه از روش ارائه شده در (مجبی و همکاران، ۱۴۰۲) استفاده می‌شود. در این روش از کلیدواژه‌های اسناد نمایه شده در گنج، نیز استفاده می‌شود. این اسناد، همان پارساهایی هستند که از طریق سامانه ویرایش و پس از بررسی متخصصین نمایه‌ساز، به سامانه گنج منتقل شده‌اند. هر یک از این اسناد، علاوه بر کلیدواژه‌های نویسنده، کلیدواژه‌هایی دارند که توسط متخصص نمایه‌ساز تخصیص یافته است. برای تنظیم پارامترهای روش تخصیص کلیدواژه در گام اول و نیز ارزیابی این روش، تعداد محدودی از اسناد (حداقل ۱۰۰۰ سند) به صورت تصادفی از حوزه‌های موضوعی مختلف انتخاب می‌شوند و توسط متخصصین نمایه‌سازی، در یک سامانه تست و ارزیابی مبتنی بر وب که در این طرح توسعه می‌یابد، بررسی می‌شوند. این داده‌ها به صورت تصادفی از بین همه حوزه‌های موضوعی، از بین اسنادی که قبلاً نمایه نشده بودند، انتخاب می‌شوند. سپس کلیدواژه‌های روش خودکار استخراج کلیدواژه برای هر سند در سامانه تست و ارزیابی در اختیار متخصصین نمایه‌ساز قرار می‌گیرد تا آنها صحت و سقم کلیدواژه‌ها را بررسی کنند و در نهایت بتوان دقت و بازخوانی را روی این داده‌ها محاسبه کرد.

طراحی چارچوب مدیریت تداوم کسب‌وکار پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

هنگامی که یک سازمان در حوزه فناوری اطلاعات فعالیت می‌کند، با ریسک‌های مختلفی ناشی از تهدیدات و اختلالات مواجه خواهد بود. در این مواقع علل بالقوه وقفه در کسب‌وکار در سازمان نه تنها ناشی از عوامل خارجی مانند بلایای طبیعی، بلکه داخلی از جمله خطای انسانی، اختلال در تاسیسات، حمله‌های سایبری و تهدید آسیب از خارج است. برای اطمینان از اینکه فرآیند کسب‌وکار می‌تواند در شرایط عادی یا بحرانی دوام بیاورد و در برابر خطرات احتمالی تاب‌آوری داشته باشد، سازمان باید چارچوب مشخصی برای مدیریت تداوم کسب‌وکار داشته باشد. تداوم کسب‌وکار فعالیت است که توسط سازمان انجام می‌شود تا اطمینان حاصل شود که کارکردهای حیاتی کسب‌وکار برای مشتریان، تامین‌کنندگان و سایر نهادهایی که به آن عملکردها دسترسی دارند در دسترس خواهد بود. هدف این پژوهش آنست تا چارچوب مدیریت تداوم کسب‌وکار را در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) طراحی کند. به منظور دستیابی به این هدف، ۱- تعیین قلمرو چارچوب مدیریت تداوم کسب‌وکار ایرانداک، ۲- شناسایی ابعاد اصلی چارچوب مدیریت تداوم کسب‌وکار ایرانداک، و ۳- طراحی جزئیات هر کدام از ابعاد چارچوب مدیریت تداوم کسب‌وکار ایرانداک مدنظر قرار گرفته است. در گام اول به منظور دستیابی به اهداف اول و دوم، با استفاده از ابزارهای گردآوری مطالعه کتابخانه‌ای و روش‌های تحلیل محتوا و اجماع قلمرو و ابعاد

چارچوب مدیریت تداوم کسب و کار در طی شش ماه استخراج خواهد شد. مبتنی بر نتایج گام نخست، در گام دوم نیز در طی شش ماه با استفاده از ابزار مصاحبه نیمه ساخت یافته و مطالعه کتابخانه‌ای و روش اجماع جزئیات هر کدام از ابعاد شامل روابط، فرآیندها و دستورالعمل‌ها استخراج و ارائه خواهد شد. نتایج این پژوهش می‌تواند چارچوبی ساختارمند را مدیریت تداوم کسب و کار و کاهش مخاطرات ناشی از وقفه‌ها را در اختیار سیاستگذاران و مدیران پژوهشگاه قرار دهد و موجب بهبود عملکرد سازمانی در مواقع بحرانی گردد.

پایش و پاسخ‌دهی به درخواست ۵۰۰۰۰ پیشینه پژوهش در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها یکی از منابع اصلی پژوهشی و علمی در جامعه دانشگاهی هر کشوری محسوب می‌شود. همچنین بخشی از مقاله‌های پژوهشی انتشار یافته در مجله‌های علمی مستخرج از پایان‌نامه‌ها و رساله‌هایی (پاراساها) است که پیش‌تر در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی به انجام رسیده است. پژوهشگران برای انجام فعالیت‌های آکادمیک و علمی خویش نیاز دارند تا از سابقه پژوهش‌های علمی آگاهی کافی داشته باشند. آشنایی با منابع و اطلاعات علمی این مزیت را به همراه دارد که پژوهشگران با نتایج و یافته‌های علمی قبلی آشنا می‌شوند؛ روش‌های مناسب علمی را می‌شناسند و نیز درمی‌یابند که آیا پیش‌تر، پژوهشی که قصد انجام آن را دارند، در چرخه تحقیقی و جامعه علمی انجام شده است یا خیر؟ بنابراین برای جلوگیری از انجام پژوهش‌های تکراری، آشنایی با متون علمی و اطلاع از مطالعات پیشین که هم‌راستا با طرح مورد نظر پژوهشگر هستند، لازم و ضروری است. هدف پژوهش بررسی و تحلیل وضعیت کنونی اجرای فرایند پیشینه پژوهش و پاسخگویی پیشینه پژوهش در درون پژوهشگاه با چگونگی اجرا در بخش برون‌سپاری شده است. این پژوهش شامل چهار گام اساسی است. در گام اول ارزیابی ۲۰۰۰۰ درخواست پیشینه انجام شده و پاسخگویی صورت می‌پذیرد. به ترتیب در گام‌های دوم و سوم به ۱۰۰۰۰ درخواست پاسخ‌گویی انجام می‌شود. در نهایت در گام چهارم ۱۰ هزار درخواست نهایی پاسخ‌گویی شده و گزارش نهایی ارائه خواهد شد.

طراحی و توسعه پایگاه نمایه‌سازی نشریه‌های علمی دسترسی آزاد ایران (دوآجی)

دسترسی رایگان به مقالات و پژوهش‌های علمی، همواره به عنوان یکی از مهم‌ترین چالش‌های دانشجویان، پژوهشگران و محققان محسوب می‌شود. برای انجام یک پژوهش جدید و نگارش مقاله لازم است تا پژوهشگر مقالات مرتبط با مقاله خود را بررسی کند و سپس شروع به نگارش مقاله نماید. علاوه بر این، مطالعه مقالات قبلی به پژوهشگر کمک می‌کند تا از انجام پژوهش‌های تکراری پیش‌گیری کند. از سوی دیگر، هزینه اشتراک نشریه‌های علمی هر سال در حال افزایش است. این مساله یکی از موانع اصلی دسترسی پژوهشگران به ویژه پژوهشگران ایرانی به نتایج یافته‌های علمی محسوب می‌شود. به عنوان راه کار برای رفع چالش‌های بیان شده، الگوی دسترسی آزاد به اطلاعات و نشر (نمایه‌سازی) نشریه‌های دسترسی آزاد، برای مقابله با افزایش دائمی هزینه اشتراک، مورد توجه پژوهشگاه ایرانداک قرار گرفته است. در این راستا، در این پژوهش به طراحی و توسعه یک پایگاه جامع و دقیق با هدف داوری و نمایه‌سازی تمامی نشریه‌های علمی دسترسی آزاد منتشر شده در ایران پرداخته خواهد شد. پایگاه ایجاد شده که به اختصار دوآجی خوانده خواهد شد، به عنوان نخستین پایگاه جامع نمایه‌سازی نشریه‌های علمی دسترسی آزاد ایران گام بلندی در راستای گسترش دانش و پژوهش ایرانی خواهد داشت و به پژوهشگران، دانشجویان،

استاید، و دست‌اندرکاران نشریات داخلی کمک خواهد کرد تا با شناسایی و نمایه‌نشریات معتبر، اولاً گامی در راستای اعتلای نشریات فارسی برداشته و دوماً با گسترش رویکرد نشر آزاد، دسترسی جامعه علمی به تمام متن‌مقالات را گسترش دهد. پس از توسعه و راه‌اندازی پایگاه دوآجی، پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات به عنوان نمونه آزمایشی وارد سیستم شده و فرایند ارزیابی و ثبت بر روی آن صورت خواهد گرفت.

تدوین مدل روابط میان شاخص‌های علم‌سنجی و دگرسنجی در مقالات پر استناد

مقالات پر استناد به عنوان آثار هسته و دارای کیفیت یک حوزه علمی شناخته می‌شوند و از تعداد آن‌ها به عنوان شاخصی جهت بررسی کیفیت و تأثیرگذاری فعالیت‌های پژوهشی استفاده می‌شود. هر چند استاندارد مهم‌ترین و قابل‌قبول‌ترین شاخص‌ها برای ارزیابی عملکرد و کارآیی علمی است، لکن با محدودیت‌هایی چون: وابستگی زمانی، وابستگی به پایگاه‌های گران‌قیمت با محدودیت دسترسی مواجه است. در این میان آل‌متریکس (دگرسنجی) که به عنوان ابزاری برای سنجش تأثیر علمی در محیط وب در سال ۲۰۱۰ معرفی شده است، می‌تواند تأثیرگذاری تحقیقات را هم از نظر خوانندگان علمی و هم از نظر کاربران عمومی نشان داده و جنبه‌های دیگری از اثرگذاری مقالات را بر جامعه علمی نمایان سازد. از طرفی یکی از مهم‌ترین راهکارهای افزایش تعداد استنادات به یک مقاله، افزایش مشاهده‌پذیری مقالات (آل ابراهیم و همکاران، ۲۰۱۴) (و اشتراک علمی میان پژوهشگران) (یو و همکاران، ۲۰۱۶) از طریق رسانه‌ها یا شبکه‌های اجتماعی مختلف است، که خود با بهره‌گیری از ابزارهای آل‌متریکس قابل سنجش است. با این دیدگاه این پژوهش درصدد است با هدف تدوین مدلی برای روابط بین شاخص‌های علم‌سنجی و دگرسنجی در مقالات پر استناد، ضمن تعیین میزان حضور مقالات پر استناد در رسانه‌های اجتماعی و شناسایی اثرگذارترین این مقالات بر مبنای شاخص‌های دگرسنجی، همبستگی شمار استنادات این مقالات را با امتیاز دگرسنجی آن‌ها و نیز با شمار خوانندگان این مقالات در برخی از شبکه‌های اجتماعی علمی (مهم (همچون مندلی [۱]، تویتتر [۲] و فیس‌بوک [۳]) (مورد تحلیل و بررسی قرار دهد. این پژوهش از منظر هدف، کاربردی و از نوع توصیفی-همبستگی است. در گام اول وضعیت مقالات پر استناد پژوهشگران کشورهای ایران، ترکیه، عربستان و ژاپن [۴] نمایه شده در پایگاه وب آوساینس (در بازه زمانی [۵] ۲۰۱۹-۲۰۱۸)، با رویکرد علم‌سنجی مورد تحلیل و بررسی مقایسه‌ای قرار می‌گیرد. مبنای انتخاب این کشورها می‌تواند با در نظر گرفتن عواملی همچون مولفه‌های بافتی آن‌ها، رقابت تنگاتنگ ایران با دو کشور اسلامی ترکیه و عربستان در تولید مقالات علمی و پر استناد، و لزوم بررسی مقایسه‌ای آن‌ها با یکدیگر و با یکی از کشورهای توسعه‌یافته خاور دور یعنی ژاپن باشد. همچنین با بهره‌گیری از رویکرد دگرسنجی و اطلاعات یکی از مهم‌ترین ارائه‌دهندگان خدمات دگرسنجی یعنی آل‌متریکس اکسپلورر، علاوه بر شناسایی اثرگذارترین مقالات بر مبنای شاخص‌های دگرسنجی، میزان حضور مقالات پر استناد در رسانه‌های اجتماعی ارزیابی خواهد شد. در گام دوم پژوهش، رابطه شاخص‌های دگرسنجی هر یک از مقالات با شمار استنادات آن‌ها در پایگاه وب آوساینس به کمک نرم‌افزارهای مناسب و با انجام آزمون‌های همبستگی لازم، مورد تحلیل و ارزیابی قرار می‌گیرد. همچنین به منظور ارزیابی ارتباط برخی عوامل اثرگذار بر افزایش میزان استنادات مقالات (شامل همکاری علمی، دسترسی آزاد و شاخص نوین استنادی مجله (JCI)، با امتیاز دگرسنجی مقالات از آزمون‌های همبستگی استفاده خواهد شد. در نهایت، نتایج پژوهش در قالب گزارش نهایی ارائه خواهد شد.

سامانه اشاعه منابع علمی دانشگاهی ایران

از دیرباز یکی از دغدغه‌های دانشجویان به خصوص دانشجویان مقاطع کارشناسی و تحصیلات تکمیلی دسترسی به منابع علمی مناسب و معتبر بوده است. امروزه برای سهولت دسترسی به منابع دانشگاهی از منابع علمی الکترونیکی استفاده می‌شود. منابع علمی الکترونیکی تحت عنوان پایگاه‌های اطلاعاتی شناخته می‌شوند. در واقع، پایگاه‌های اطلاعاتی منابعی مبتنی بر وب و به ویژه اینترنت هستند که عمدتاً منابع علمی مورد نیاز را در اختیار کاربران خود قرار می‌دهند. از منابع علمی الکترونیکی معتبر می‌توان به سایت‌های علمی خرید/فروش و دانلود رایگان کتب، مقالات، پایان‌نامه‌ها، محتوای آموزشی و غیره اشاره کرد. امروزه دسترسی و تامین منابع علمی اصلی‌ترین نیاز این روزهای جامعه علمی و دانشگاهی محسوب می‌شود. با این وجود، یکی از موضوعاتی که تاکنون به طور جامع در ایران به آن پرداخته نشده است، موضوع کتاب‌های دانشگاهی است. این موضوع را می‌توان به عنوان تسهیل‌گر و یاری‌رسان در نظام دانشگاهی در نظر گرفت. با هدف سهولت و عمق دسترسی به انواع منابع علمی دانشگاهی از جمله کتاب‌ها، طراحی و توسعه یک سامانه علمی توسط پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) به عنوان مرکز اطلاعات مدارک علمی ایران می‌تواند راه کار مناسبی برای مواجهه با این مسئله باشد. طراحی این سامانه نه تنها برای دانشگاه‌ها و ناشران بلکه برای ایرانداک نیز مزایایی به همراه خواهد داشت. این سامانه در راستای اهداف اصلی پژوهشگاه به منظور کمک به یک پارچه‌سازی منابع علمی دانشگاهی طراحی خواهد شد. سامانه اشاعه منابع علمی دانشگاهی ایرانیان، سامانه‌ای دانشگاهی است که در گام نخست، با هدف دسترسی قانونی به نسخه الکترونیکی کتاب‌های دانشگاهی طراحی خواهد شد. این سامانه قرار است در شروع کار مانند سامانه‌های طاقچه، کتاب‌راه، فیدیبو، فراکتاب، و غیره اما محدود به منابع علمی دانشگاهی باشد. با این حال، ممکن است در آینده‌ای نه چندان دور، منابع غیردانشگاهی نیز به این سامانه افزوده شود. تمرکز اصلی سامانه بر روی منابع دانشگاهی خواهد بود. به شکلی که در گام نخست، اشاعه/فروش کتاب در محوریت قرار خواهد گرفت ولی در ادامه این امکان وجود دارد که بتوان جزوه‌های دانشگاهی، حل المسائل، فایل‌های ارائه (پاورپونت)، فایل‌های چندرسانه‌ای، محتواهای آموزشی و غیره را نیز در این سامانه پوشش داد.

مطالعه تحلیلی دانش ایران (مشارکت ایرانیان در دانش جهان) سال ۲۰۲۱ و جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (نما) سال ۲۰۲۳ میلادی

بیش از ۳۰ سنجه کمی برای توصیف انتشارات ایران در دو نمایه‌نامه استنادی جهانی در طرح دانش ایران در دسترس هستند. این سنجه‌ها نیازمند روزآمدی هستند و در طرح حاضر این سنجه‌ها روزآمد می‌شوند تا سیاست‌گذاران به دانش و شواهد روز دسترسی یابند. از سوی دیگر، مدیران، سیاست‌گذاران، و پژوهشگران علم، فناوری، و نوآوری می‌توانند با «نما» به گزارش نزدیک به ۹۰ شاخص جهانی دسترسی یابند و از آنها در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری و پژوهش بهره‌برند. افزون بر این، در «نما» جایگاه ایران میان کشورهای منطقه و جهان گزارش می‌شود. از آنجایی که داده‌های تاریخی در برنامه‌ریزی‌ها کاربرد بسیاری دارند، روند جایگاه کشور در هر شاخص در چند سال گذشته نیز آمده است. «نما» با گرد آوردن شاخص‌های گوناگون در کنار هم ابزاری برای کاربران می‌سازد که با آمیختن آنها دریافت بهتری وضع موجود و روندها پیدا کنند.

بررسی هم‌راستایی خدمات و فعالیت‌های کتابخانه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با اهداف و مأموریت‌های سازمانی دانشگاه‌ها و کتابخانه‌های شاخص جهانی

هدف این پژوهش بررسی وضعیت خدمات و فعالیت‌های کتابخانه‌های وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (عتف) و تطبیق آن با اهداف و مأموریت‌های سازمانی دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها و نیز با مأموریت سازمانی کتابخانه‌های شاخص و برتر جهانی در خارج از کشور است. روش پژوهش مطالعه اسنادی و نیز پیمایشی است. در بخش روش‌شناسی اسنادی ابتدا اسناد و مدارک بالادستی دانشگاه‌ها مطالعه شده و حوزه‌های مرتبط با فعالیت کتابخانه‌ها شناسایی می‌شود. سپس با استفاده از تحلیل محتوای اسناد، اجزاء و عناصر اصلی و مرتبط که کتابخانه‌ها در تأمین آنها نقش دارند، مشخص می‌شود. همچنین با مطالعه اهداف و مأموریت‌های سازمانی کتابخانه‌های شاخص جهانی مورد مطالعه قرار گرفته و میزان همگونی فعالیت‌های کتابخانه‌های دانشگاهی ایران با آنها ارزیابی می‌شود. در بخش روش‌شناسی پیمایشی، پرسشنامه محقق‌ساخته‌ای طراحی شده و خدمات مبتنی بر وظایف و اهداف دانشگاه‌های ایران و نیز کتابخانه‌های شاخص جهانی بررسی شده و خدمات اطلاعاتی مهم و قابل ملاحظه احصاء و مورد تحلیل قرار می‌گیرد. با توجه به آنکه خدمات اطلاعاتی کتابخانه‌ها باید به صورت کامل و جامع مورد بررسی قرار گیرد، لذا یک پرسشنامه کلی تهیه شده و متناسب با اهداف کلان دانشگاه‌ها و نقش خدمات کتابخانه‌های شاخص جهانی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. جامعه آماری پژوهش در بخش اهداف و اسناد بالادستی شامل دانشگاه‌های مهم استان‌های کشور است. همچنین ۱۰ کتابخانه شاخص و معتبر جهانی در این بخش قرار می‌گیرند. در بخش بررسی کتابخانه‌ها نیز با توجه به تعداد زیاد کتابخانه‌های دانشگاهی و دانشکده‌ای در سراسر کشور، نمونه‌ای از کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی مهم کشور شامل ۱۰ کتابخانه برتر مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در مجموع ۲۰ کتابخانه در بررسی جامعه آماری پژوهش قرار خواهند گرفت. در این روش با کسب اطلاعات در خصوص فعالیت و خدمات جاری کتابخانه‌های دانشگاهی در حال حاضر، میزان همگونی فعالیت آنها با اهداف و مأموریت سازمانی دانشگاه‌های کشور و نیز کتابخانه‌های شاخص جهانی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. شاخص‌های اصلی و مولفه‌های آن شناسایی شده و میزان انطباق آن‌ها با خدمات اطلاعاتی کتابخانه‌های دانشگاهی کشور تعیین شده و راهکارهای عملیاتی برای بهبود خدمات ارائه خواهد شد. تجربه و تحلیل اطلاعات بر اساس آمار توصیفی انجام می‌شود. این پژوهش در دو مرحله به انجام خواهد رسید. مرحله اول تدوین مباحث نظری و روش‌شناسی به مدت ۶ ماه و سپس توزیع پرسشنامه، تنظیم یافته‌ها و تحلیل نهایی از نتایج به مدت ۶ ماه در کل ۱ سال.

تقاضامحور، امکان‌سنجی و استقرار سامانه فهرستگان کتابخانه‌های دانشگاهی

با تحول و دگردیسی دیجیتال، و به پیروی از آنها ایجاد محیط‌ها و رسانه‌های اطلاعاتی با قابلیت‌های منحصربه‌فرد نسبت به محیط و رسانه‌های فیزیکی، نیازهای اطلاعاتی و انتظارات جامعه کاربران از سیستم‌های اطلاعاتی افزایش یافته است. در همین راستا، نسل جدید سیستم‌های نرم‌افزاری مورد استفاده در مراکز اطلاعاتی، کتابخانه‌ها، آرشیوها، و به منظور حداکثر بهره‌وری از قابلیت‌ها و ویژگی‌های محیط و رسانه‌های اطلاعاتی نوین با هدف مدیریت بهینه اشیای محتوایی (فیزیکی و الکترونیکی)، حذف یا کاهش محدودیت‌های زمانی و مکانی دسترسی به منابع دانش، کشف و بازنمود دانش، و گسترش خدمات متنوع در بستر ابزارهای ارتباطی جدید ارائه می‌گردد. در این بین با اهتمام به مستقل و جزیره‌ای بودن کتابخانه‌های دانشگاهی زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به علت استفاده از نرم‌افزارهای مختلف مدیریت کتابخانه، امکان اشتراک منابع وجود نداشته

و دانشجویان و پژوهشگران دانشگاهی از منابع موجود در دیگر دانشگاه‌ها بی‌اطلاع و بی‌بهره هستند. در این راستا، توسعه فهرستگان جامع منابع علمی دانشگاهی در دستور کار پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) قرار گرفته است. پژوهش حاضر در راستای حل مسئله فوق، سامانه KDR و ماژول فهرستگان آن در بستر سخت‌افزار ایرنداک را استقرار داده و به طراحی و توسعه پروفایل کاربردی اختصاصی ایرنداک می‌پردازد.

تقاضامحور^{۳۰} طراحی مدل سنجش و ارزیابی بهره‌وری در دانشگاه‌های ایران

از آنجا که سازمان‌ها معمولاً با منابع محدودی که در اختیار دارند باید به تعامل و رفع نیاز ذینفعان خود توجه کنند و همواره ویژگی منابع سازمانها با ویژگی کمیاب بودن رو به رو است، لذا سازمانها باید در جهت استفاده بهینه از منابع خود برای نیل به اثربخشی در اهداف و خدمات خود تلاش کنند. در این میان دانشگاه‌ها با آنکه غنی‌ترین مراکز علمی و پروژه‌ای هستند و تولیدکننده دانش و فناوری هستند در تحولات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نیز نقش کلیدی ایفا می‌کنند. دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی در این زمینه در سه حوزه پژوهش، بهره‌برداری از نتایج آن، آموزش و مهارت‌آموزی و به ویژه ایجاد سرمایه انسانی نقش مهمی ایفا می‌کنند. در اقتصاد امروزی و رشد آن در اقتصاد دانش، تولید دانش، انتقال، انتشار و استفاده از دانش مورد توجه است. دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی در این زمینه در سه حوزه پژوهش، بهره‌برداری از نتایج آن، آموزش و مهارت‌آموزی و به ویژه ایجاد سرمایه انسانی نقش مهمی ایفا می‌کنند. معضلات و چالش‌های پیش روی نظام‌های آموزش عالی در کشورها به خصوص ایران، این موسسات را ملزم به استقرار تضمین کیفیت و بازراندیشی در ساختار، ماموریتها و اهداف خود نموده است. علی‌رغم ایجاد تمهیدات لازم اما آموزش عالی همچنان با چالش‌هایی مواجه است که از اساسی‌ترین دلایل و موثرترین راهکارها در این زمینه میتوان به عدم پاسخگویی نسبت به برون‌دادها و پیامدهای آموزش عالی اشاره کرد. در این زمینه دانشگاه‌ها نیز تحت تاثیر تغییرات ساختاری قرار دارند تا خود را با نیازهای اقتصاد جهانی سازگار کنند. موسسات آموزش عالی همگام با جهانی سازی برای پاسخگویی و مشارکت مستقیم با نگرانی‌های اجتماعی، اقتصادی محلی، ملی و منطقه‌ای بخصوص در کشورهای در حال توسعه مواجه اند که یکی از نگرانی‌های مهم در رابطه با پاسخگویی، کیفیت و کارایی این موسسات است (ملکی، نوه ابراهیم، عبدالحی و زین آبادی، ۱۳۹۹)

تقاضامحور^{۳۰} مفهوم‌سازی، طراحی، و ساخت نظام رتبه‌بندی رؤیت‌پذیری مؤسسه‌های آموزش عالی

امروزه بیش از هر زمان دیگری، مؤسسه‌های آموزش عالی متأثر از فشارهای گوناگون برای افزایش کارآمدی و تأثیر خود در فضای علمی، صنعت، و جامعه هستند. مؤسسه‌هایی که تأثیرگذاری بیشتری دارند، منابع مالی بیشتری جذب می‌کنند، استعدادهای بهتری استخدام می‌کنند، و آوازه و برند توانمندتری دارند. اما بسترسازی برای حضور موفق مؤسسه‌ها در فضای علمی، صنعت، و جامعه مستلزم رؤیت‌پذیری آنها از سوی پژوهشگران، کارفرمایان، نهادها، سیاست‌گذاران، و عامه مردم است. از سوی دیگر، رؤیت‌پذیری به عنوان سرآغاز بازیگری فعال مؤسسه‌ها در عرصه‌های ملی و جهانی در نظر گرفته می‌شود و به عنوان یکی از ارکان اصلی مؤسسه‌های آموزش عالی، از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. یکی از راه‌های افزایش رؤیت‌پذیری مؤسسه‌های آموزش عالی فراهم کردن سازوکاری است که این مؤسسه‌ها بتوانند در زمینه رؤیت‌پذیری با یکدیگر رقابت کنند. ارزیابی، مقایسه، و رتبه‌بندی چنین سازوکاری است که می‌تواند مؤسسه‌ها را به سوی به کار بستن

ابزارها و راهکارهایی برای رؤیت‌پذیری بیشتر سوق دهد. هدف این پژوهش، شناسایی شاخص‌ها و سنجه‌های سنجش رؤیت‌پذیری در یک چارچوب فراگیر و ساخت یک نظام رتبه‌بندی در این حوزه است. در گام نخست این پژوهش، با مرور و مطالعه نوشته‌ها و ادبیات علمی در زمینه رؤیت‌پذیری، کلیدی‌ترین شاخص‌ها و سنجه‌های سنجش رؤیت‌پذیری شناسایی خواهند شد. در گام دوم، دیدگاه متخصصان سیاست‌گذاری علم (و دیگر زمینه‌های در پیوند) درباره سنجه‌ها و شاخص‌ها رؤیت‌پذیری در ایران گرفته و تحلیل خواهند شد. در این گام، از جلسه (های) بارش فکری بهره‌برداری خواهد شد. در گام بعدی، سنجه‌ها و شاخص‌های رؤیت‌پذیری، برای وزن‌دهی - به روش AHP و وزن‌دهی ساده - به متخصصان و حرفه‌مندان سپرده خواهند شد. سرانجام، در گام پایانی، بر پایه داده‌های گردآوری شده، سامانه‌ای برای پایش، سنجش، و گزارش رؤیت‌پذیری مؤسسه‌های آموزش عالی طراحی و پیاده‌سازی می‌شود. به نظر می‌رسد، این پژوهش نخستین کوشش در ایران و جهان برای اعتباریابی و وزن‌دهی شاخص‌ها و سنجه‌های گوناگون سنجش رؤیت‌پذیری دانشگاهی مؤسسه‌های آموزش عالی در چارچوبی فراگیر است. یافته‌های این پژوهش می‌تواند در سیاست‌گذاری‌های کلان آموزشی و پژوهشی در زیست‌بوم آموزش عالی ایران به کار گرفته شوند. افزون بر این، ذینفعان آموزش عالی - همانند مدیران مؤسسه‌های آموزش عالی، سیاست‌گذاران علم، و غیره می‌تواند بر پایه چارچوب پیشنهادی برنامه‌ها و راهبردهای خود را در زمینه رؤیت‌پذیری ارزیابی کنند و در بهبود آنها گام بردارند.

تقاضامحور ارزیابی دسترسی‌پذیری و کاربردپذیری سامانه‌های پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) از دید کاربران با آسیب‌بینایی

توجه به دسترسی‌پذیر بودن وب‌سایت‌ها و تعامل آسان کاربران در سطوح مختلف مهارتی و با ویژگی‌ها و شرایط متفاوت از جمله کاربران دارای آسیب بینایی، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. نظر به کثرت آمارهای منتشر شده توسط سازمان‌های رسمی از جمله سازمان بهداشت جهانی (۲,۲ میلیارد فرد دارای آسیب بینایی) و سازمان بهزیستی کشور (بیش از ۲۰۶ هزار فرد دارای آسیب بینایی) توجه به تعامل درست و تجربه کاربری مثبت کاربران با آسیب بینایی با سامانه‌ها و نظام‌های بازیابی اطلاعات اهمیت بالایی دارد. ۳۵ تا ۴۰ درصد افراد دارای اختلال‌های بینایی، دانشجو هستند و در رشته و سطوح مختلف تحصیل می‌کنند. دانشجویان کم‌بینا و نابینا، علی‌رغم موانع فراوان، تحصیل کرده‌ترین گروه معلولان کشور هستند و ۴۰ درصد از دانشجویان معلول کشور را تشکیل می‌دهند. تحصیل دانشجویان نابینا و کم‌بینا با دشواری‌های متعددی در کشور مواجهه است. یکی از دشواری‌های این کاربران در قالب موانع دسترسی‌پذیری و کاربردپذیری امکانات و وبگاه‌های دانشگاهی، علمی و پژوهشی مورد نیاز آنان است.

نظر به جایگاه علمی و پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در بین دانشجویان و پژوهشگران کشور، سوالی که مطرح است این است که این پایگاه‌ها و سامانه‌های پژوهشگاه چقدر برای کاربران و پژوهشگران دارای معلولیت بینایی دسترسی‌پذیر و مفید هستند و به عبارتی پژوهشگاهی با این رسالت سنگین تا چه اندازه توانسته است نقش فراگیر بودن را ایفا کند و موانعی که کاربران معلول بینایی هنگام دسترسی به سامانه‌ها با آن‌ها مواجه می‌شوند، چیست؟ پژوهش حاضر در پی آن است که با بهره‌گیری از معیارهای اخذ شده از منابع مختلف و بر اساس نظر کاربران با آسیب بینایی، برخی از سامانه‌های مهم و پرکاربرد پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (پایگاه اطلاعات علمی ایران یا گنج، سامانه پیشینه، سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله و پیشنهاد، سامانه آموزش‌های کوتاه مدت، سامانه پرسشنامه‌ساز، سامانه همانندجو و گفتگوی آنلاین

پشتیبانی) را ارزیابی کند و هدف این است که درک عمیق‌تری از چالش‌های کلی که کاربران نابینا با سامانه‌های کاربردی پژوهشگاه برای کاربران تجربه می‌کنند، به دست آید.

این مطالعه به هر دو جنبه دسترس‌پذیری و کاربردپذیری سامانه‌ها نگاه می‌کند. ابتدا سامانه‌های پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران بر اساس چک‌لیست شاخص‌های دسترس‌پذیری استخراجی کنسرسیوم وب جهانگستر (W3C) ارزیابی می‌شود و در مرحله دوم رفتار واقعی کاربر در حین پیمایش سامانه‌های پژوهشگاه مشاهده می‌شود و هدف آن به دست آوردن درک عمیق‌تر از چالش‌های عمومی است که کاربران نابینا در کار با سامانه‌های پژوهشگاه و منابع الکترونیکی تجربه می‌کنند. برای حصول این مهم، وظایف مشابهی برای کاربران با آسیب بینایی (پژوهشگران نابینا و کم‌بینا) در هریک از سامانه‌های مورد مطالعه تعریف می‌شود تا مسیر حرکت و نحوه تعامل کاربران، چالش‌ها، میزان سردرگمی آنها در مسیر شناسایی شود. رصد مسیر حرکت کاربران در رابط‌های کاربری با نرم‌افزارهای ضبط صفحه از جمله Ocam و fast stone مورد مشاهده قرار خواهد گرفت. پروتکل بلنداندیشی در طول فعالیت‌های آنلاین و انجام وظایف استفاده می‌شود تا فرآیندهای فکری شرکت‌کنندگان را تبدیل به واقعیت بیرونی کند و اعمال آنها را تفسیر کند. جامعه پژوهش، کاربران با آسیب بینایی خواهند بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند (کاربران دارای تحصیلات دانشگاهی) انتخاب خواهند شد. برای جمع‌بندی، تجزیه و تحلیل و آنالیز داده‌های کمی از نرم‌افزار SPSS و برای تحلیل مصاحبه‌ها و داده‌های کیفی از تحلیل محتوای کیفی و نرم‌افزار مکس کیو.دی.ای. (Maxqda) استفاده خواهد شد.

با ارائه داده‌های حاصل از این پژوهش این امکان برای پژوهشگاه فراهم می‌شود که بیش از پیش، نظارت دقیق‌تر و صحیح‌تری به اهداف، برنامه‌ها، کیفیت خدمات و منابع، انواع نیازهای کاربران، چگونگی رفتار اطلاع‌یابی آنها، تعیین نقاط و ضعف سامانه‌ها و ارائه خدمات مبتنی بر نیاز انواع کاربران داشته باشد. وقتی مشکلاتی که گروه‌های کاربری مختلف با آن مواجه هستند بررسی شود، می‌توان رابط‌های کاربری ایجاد کرد که بتواند نیازهای اکثریت، اگر نه همه، جمعیت کاربران را برطرف کند. چرا که حصول موفقیت در پاسخگویی به نیازهای کاربران زمانی محقق می‌شود که نیاز انواع کاربران و راه‌های مناسب برای رفع آنها شناسایی شود و داده‌های کاملی از فعالیت انواع کاربران احصا شود تا از این رهگذر پژوهشگاه بتواند در ارتقای کیفیت خدمات و منابع خود استفاده کند.

تقاضامحور تدوین استاندارد ملی کتابخانه‌های دانشگاهی

با عنایت به نقش کتابخانه‌های دانشگاهی و تاثیر آنها در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی، انجام کارهای حرفه‌ای توسط این کتابخانه‌ها متناسب با معیارهای علمی نقشی برجسته دارد. بر همین اساس هدف این پژوهش تهیه و نگارش استاندارد کتابخانه‌های دانشگاهی متناسب با مأموریت و رسالت سازمانی این مراکز علمی و آکادمیک در ایران است. روش این پژوهش تحلیل محتوای منابع اطلاعاتی مرتبط با فعالیت‌های حرفه‌ای کتابخانه‌های دانشگاهی است. بر این اساس با مطالعه منابع اطلاعاتی مرتبط، شاخص‌ها و معیارها متناسب با کارهای تخصصی کتابخانه‌های دانشگاهی تعیین شده و با استفاده از الگوهای استاندارد کتابخانه‌ای در ایران و جهان، استاندارد ملی کتابخانه‌های دانشگاهی ایران تدوین می‌شود. این پژوهش در دو گام اصلی به انجام می‌رسد. گام نخست: مطالعه اسناد و متون معتبر علمی و فرهنگی مرتبط با حوزه کاری کتابخانه‌های

دانشگاهی و استخراج شاخص‌ها و معیارها اصلی استاندارد. گام دوم: تدوین و تنظیم نهایی استاندارد متناسب با الگوهای شناخته شده استاندارد کتابخانه‌ها در سطح ملی.

تقاضامحور - تدوین سند برنامه راهبردی و برنامه اجرایی ایجاد مدیریت اسناد و مدارک شهرداری تهران

بخشی از اقدامات و فعالیت‌های شهرداری تهران که از ابتدای تاسیس تا کنون در قالب اسناد و مدارک با صرف هزینه و وقت بسیار تولید و یا انتشار یافته است، دربردارنده اطلاعات و تجربیات گرانمایی هستند که در تعالی و توسعه شهر تهران نقش بی‌بدیل بر عهده دارند. این اسناد و مدارک از جنبه‌های گوناگون تاریخی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، هویتی و نمادین، دارای اهمیت فراوان و غیرقابل جایگزین هستند. تولید، فراهم‌آوری، سازماندهی، ذخیره و نگهداری، و دسترس‌پذیری آنها از موضوعات قابل توجه برای حفظ هویت شهر تهران به شمار می‌شود. شهرداری تهران نیز برای حفظ هویت و سابقه تاریخی خود نیازمند ساز و کاری برای حفظ و بهره‌برداری از آنها و دسترس‌پذیری آنها برای شهروندان، پژوهشگران و دیگر نیازمندان به این اسناد و مدارک است. ایجاد مدیریت اسناد و مدارک شهرداری تهران، مسیری است که از طریق آن می‌توان آن را تحقق بخشید و به عنوان یکی از ابزارهای مدیریتی در تهیه برنامه‌های جاری و تصمیم‌گیری برای حفظ هویت شهری از آن استفاده کرد. در این راستا ضرورت دارد اسناد موجود به صورت طبقه‌بندی شده در یک مرکز استاندارد و مجهز به صورت یکپارچه نگهداری و عرضه گردد تا ضمن اجتناب از اقدامات موازی و تکراری، زمینه‌ی مطالعه و پژوهش در خصوص مستندات و اطلاعات شهری نیز برای پژوهشگران و علاقمندان فراهم شود و زمینه لازم برای حفظ هویت شهر تهران فراهم شود.

تقاضامحور - خدمات مشاوره پژوهشی انتشار فصلنامه کمیته امداد امام خمینی (ره)

اگر چه کلیه نهادهای کشور در قبال محرومیت‌زدایی مسئولیت دارند ولی کمیته امداد امام (ره) در این میان نقش پیشران و راهبری را ایفا می‌کند. با توجه به این وظیفه خطیر، انتظار می‌رود کمیته امداد امام (ره) فقر و محرومیت را در جامعه همواره مورد پایش قرار داده و در جهت رفع آن و توانمندسازی محرومین، در کشور موجهی ایجاد نماید. بنابراین باید دو مقوله توانمندسازی به عنوان وظیفه عام در جامعه و محرومیت‌زدایی به عنوان وظیفه کمیته امداد مورد توجه قرار بگیرند. فعالیت‌های علمی و ترویجی می‌تواند کمیته امداد امام (ره) را در انجام این وظیفه خطیر یاری رساند. یکی از مهم‌ترین این فعالیت‌ها، راه‌اندازی نشریه‌ای علمی و تخصصی در حوزه محرومیت‌زدایی است. از آنجاکه کمیته امداد امام (ره) همواره رسالت خود را به خود کفا کردن افراد تحت حمایت با حفظ کرات انسانی و شخصیت آن‌ها قرار داده است، لذا ترویج و توسعه ایده‌های علمی و دقیق در زمینه کارآفرینی، ایجاد اشتغال مولد و پایدار، و طرح‌های خود کفایی، می‌تواند به کمیته امداد امام (ره) در انجام این رسالت کمک نماید.

تقاضامحور - ایجاد زیرساخت نرم‌افزاری و سخت‌افزاری سازماندهی اطلاعات علمی (فاز یک)

ساخت پیکره از منابع علمی فنی - مهندسی امروزه انبوهی از اطلاعات، محیط زندگی ما را احاطه کرده است؛ در این راستا، گردآوری منسجم اطلاعات، کاری زیرساختی و مهم محسوب می‌شود. یکی از روش‌های گردآوری منسجم داده‌ها، تهیه پیکره‌های زبانی است. بسیاری از

پژوهش‌های زبان‌شناسی (مخصوصاً حوزهٔ پردازش متن و پردازش زبان) و تصمیم‌گیری‌ها در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی-های زبانی با استفاده از پیکره‌های زبانی انجام می‌شود.

تدوین فرا اصطلاحنامه دو زبانه فارسی و انگلیسی

بر اساس رهنمودهای نظام جهانی اطلاعات علمی (یونی سیست UNISIST) اصطلاح‌نامه را می‌توان از نظر ساختار و از نظر عملکرد و کاربرد تعریف نمود. از نظر ساختار، اصطلاح‌نامه مجموعه‌ای از لغات کنترل شده و پویای یک زمینه خاص از دانش بشری است که به لحاظ معنا و نوع مرتبط‌اند. و از نظر عملکرد اصطلاح‌نامه وسیله‌ای است برای مهار کردن واژه‌ها که در برگرداندن زبان طبیعی مدارک، نمایه‌سازان و کاربران به زبان مقید نظام استفاده می‌شود. نمایه‌ساز زمانی می‌تواند به وظیفه خود عمل کند که از توصیفگرهای استاندارد شده و از زبان مورد قبول محققان و متخصصان یک حوزه خاص بهره گیرد. با توجه به تعریف یونسکو، تدوین‌کنندگان اصطلاح‌نامه خود را عهده‌دار پاسخگویی به حل این مشکلات می‌دانند که با تعیین واژگان پذیرفته شده در هر یک از حوزه‌های دانش بشری و تعیین روابط بین اصطلاحات، آنها را در قالبی منطقی و مفهومی می‌ریزد و زمینه را برای سازمان‌دهی نهایی اطلاعات فراهم می‌آورد. تولید، ذخیره، بازیابی و استفاده از اطلاعات سه فرآیند مهم در چرخه نظام اطلاع‌رسانی محسوب می‌شوند. بهبود یا اختلال هر یک از این فرایندها به بهبود و یا اختلال کل نظام می‌انجامد. در کشور ما علیرغم تلاشهای صورت گرفته، بازیابی و استفاده از اطلاعات علمی با معضلات و کمبودهای جدی روبروست. بخشی از این معضلات به آشفتگی‌هایی مربوط می‌شود که در مرحله تولید اطلاعات وجود دارد. بخشی دیگر به نابسامانی‌هایی مربوط می‌شود که در مرحله ذخیره‌سازی اطلاعات بوجود می‌آید. یکی از بهترین راه‌حل‌های این مشکلات کاربرد اصطلاح‌نامه است که هدفش برگرداندن زبان طبیعی مدارک به زبان کنترل شده است و بدین ترتیب باعث انطباق زبان تولیدکنندگان و کاربران اطلاعات می‌شود، تا حداکثر اطلاعات با کمترین هزینه و نیرو و زمان (جامعیت) و با بیشترین دقت و کیفیت (مانعیت) ذخیره، سازماندهی و بازیابی شوند. بنابراین اصطلاح‌نامه به منظور ارائه ساختار نظام‌مند یک حوزه دانش بشری بر اساس نظام مفاهیم ارسطویی شکل گرفته است که در اصل برای ذخیره و بازیابی موثر اطلاعات آن حوزه تهیه می‌شود.

هدف از این طرح ایجاد انسجام بین اصطلاح‌نامه‌ها و واژگان‌های تخصصی تدوین شده در "ایرانداک" در قالب یک فرااصطلاح‌نامه است. فرااصطلاح‌نامه ترکیبی منسجم از زبانهای ساختاریافته یا کنترل شده یا اصطلاح‌نامه‌های تدوین شده و فهرست‌های مستند موجود است که از طریق برقراری پیوند، ادغام و تلفیق آنها به دست می‌آید. در این سازوکار، به منظور انسجام اصطلاح‌نامه‌های تدوین شده، هر مفهوم در یک اصطلاح‌نامه با کمک نشانگرهایی به نزدیک‌ترین مفهوم معادل در اصطلاح‌نامه‌های دیگر مرتبط می‌شود. در فرایند ارتباط بین مفاهیم امکان ترجمه پرسش کاربر در قالب یک کاوش نظام‌مند و فراگیر در پایگاه‌های اطلاعاتی که توسط اصطلاح‌نامه‌های مختلف سازماندهی شده‌اند، فراهم می‌شود و بستر افزایش جامعیت در بازیابی اطلاعات فراهم می‌آید و از ریزش کاذب اطلاعات در جست و جوی پایگاه اطلاعات علمی ممانعت به عمل آید و سرعت دستیابی هدفمند به اطلاعات تخصصی را فراهم سازد.

تقاضامحور^۱ راهبری و اجرای پروژه هسته مسئله محور پژوهشی / فناوریانه طرح شهید احمدی روشن با عنوان توسعه نمونه اولیه سامانه هوش مصنوعی برای سیاست‌گذاری

سیاست‌گذاران به طور فزاینده‌ای با چالش‌های بزرگتری روبرو می‌شوند، به عنوان مثال کمبود انرژی، خشکسالی و حتی مهاجرت نخبگان و از دست رفتن سرمایه‌های انسانی. به طور همزمان، اتفاقات غیر قابل پیش‌بینی مانند فراگیری بیماری کرونا باعث شده است سیاست‌گذاری سخت‌تر و پیچیده‌تر شود. بعلاوه اینکه، با فراگیر شدن فناوری‌های دیجیتال، امروزه مردم انتظار خدمات سریع‌تر، بدون مشکل را از خدمت‌دهندگان خود دارند، دولتها نیز از این قاعده مستثنی نیستند. این مسئله برای دولتها چالش مهمی است. در چنین شرایطی، دولتها باید تلاش کنند برای بهتر کردن خدمات عمومی که زندگی را برای شهروندان آسان‌تر می‌کند. تصمیم‌گیری بخش عمومی را چابک‌تر کنند و با استفاده از تجزیه منابع داده تصمیمات تاکتیکی روزانه را با سیاست‌ها و استراتژی‌های بلندمدت ترکیب کنند.

فناوری‌های مخرب^۲ مانند دوقلوی دیجیتال^۳، هوش مصنوعی^۴ و محاسبات با عملکرد بالا^۵ (HPC) فرصت‌های جدیدی را برای تصمیم‌گیری از طریق شبیه‌سازی، پیش‌بینی و هوشمندی، و بهینه‌سازی منابع، و مدیریت منابع داده را فراهم می‌کنند. اگر چه استفاده از هوش مصنوعی در بخش خصوصی و کسب و کارها در طول سالهای گذشته به صورت نمایی رشد کرده است، اما در بخش دولتی و سیاست‌گذاری چندان مورد توجه و استفاده قرار نگرفته است. این در حالی است که به دلیل پیچیدگی روز افزون مسائل استفاده از ابزارهای سنتی برای سیاست‌گذاری چندان مفید و موثر نخواهد بود. استفاده از هوش مصنوعی در سیاست‌گذاری یک رویکرد مهم در سیاست‌گذاری مبتنی بر داده است که چرخه سیاست‌گذاری را از تنظیم دستور کار، تدوین سیاست، اتخاذ سیاست، اجرای سیاست و نظارت بر سیاست و ارزیابی را پشتیبانی می‌کند. برای استفاده از هوش مصنوعی در سیاست‌گذاری، توسعه یک سامانه که محیط مجازی برای سیاست‌گذاران فراهم کند تا بتوانند از فناوری هوش مصنوعی در فرایند سیاست‌گذاری استفاده کنند بسیار مهم و اساسی است. لذا هدف این پروژه توسعه نمونه اولیه یک سامانه استفاده از هوش مصنوعی در سیاست‌گذاری است.

تقاضامحور^۶ طراحی داشبورد رصد پلتفرم‌های رسانه اجتماعی با هدف تحلیل و پیش‌بینی پدیده‌های مرتبط با خشکسال

طراحی داشبورد رصد پلتفرم‌های رسانه اجتماعی با هدف تحلیل و پیش‌بینی پدیده‌های مرتبط با خشکسالی است. در این پروژه، داشبوردی برای تحلیل محتوای پلتفرم‌های رسانه اجتماعی و چرایی و چگونگی شکل‌گیری رفتار مخاطبان این پلتفرم‌ها در مورد مقوله خشکسالی برای شرکت مدیریت منابع آب ایران توسعه داده خواهد شد. شناسایی واکنش کاربران در برابر خشکسالی، در بستر یک داشبورد اختصاصی و کمک به تحلیل درست از رفتار مخاطبان در قبال این مقوله، از اهداف این پروژه است. این در حالی است که تاکنون تلاشی برای درک مقوله‌ی خشکسالی در بستر پلتفرم‌های رسانه

¹ Disruptive technologies

² Digital twins

³ Artificial intelligence

⁴ High Performance Computing

⁵ prototype

اجتماعی و استفاده از آن برای شناسایی رفتار افراد در دنیای واقع صورت نگرفته است. درک مفهومی از تحلیل این مقوله با استفاده از تحلیل داده‌های رسانه‌های اجتماعی، می‌تواند پدیده‌ها و بحران‌های آتی در حوزه خشکسالی را شناسایی و به اقدام‌های مناسب و به موقع کمک نماید. این پروژه برای زبان فارسی پیش بینی شده است و بر روی داده‌های شبکه اجتماعی توئیت، پیام رسان تلگرام و داده‌های سایت های خبری، کار خواهد کرد.

تقاضامحور استخراج و شناسایی شاخصه‌های فرهنگی مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی

شهید سلیمانی به عنوان یکی از شاخص‌ترین شخصیت‌های انقلاب اسلامی و محور مقاومت در هر سه ساحت بینش‌ها، گرایش‌ها و کنش‌ها شخصیتی برجسته، رشد یافته و بسیار ممتاز است و تبیین صحیح این شاخص‌ها می‌تواند او را به عنوان الگویی قهرمان برای اقشار مختلف جامعه به خصوص جوانان مطرح کند (مومنی و عباسی شوازی، ۱۴۰۱). هر یک از این ابعاد به ویژگی‌های مهمی در شخصیت او منتهی می‌شود که از ابعاد نظامی و سیاسی گرفته تا اجتماعی و فرهنگی را شامل شده است. این خصوصیات توانایی بالایی برای شخصیت آن شهید والامقام به همراه داشته که او را یکی از شخصیت‌های برجسته دوران معاصر ساخته است. برای مکتب شهید سلیمانی خصوصیات و ویژگی‌هایی را می‌توان برشمرد: شهادت‌طلبی، شجاعت و شهامت، اخلاص و دینداری، آینده‌نگری، تکلیف‌گرایی، اخلاق‌مداری، خدمت‌رسانی به محرومان، دشمن‌شناسی و تمرکز بر هدف. این خصوصیات را می‌توان در دو بُعد دسته‌بندی کرد: بُعد فردی و بُعد مدیریتی (باقری دولتا بادی، ۱۴۰۰). همچنین ویژگی‌های این شهید والامقام در پنج بعد اخلاص، ولایت‌مداری، ساده‌زیستی، کارآمدی، مردم‌دوستی و خدمت به مردم قابل عنایت است (مرادی کوچی، قناعت‌پیشه و برزوئی نژادلنگرودی، ۱۳۹۹). علاوه بر آن در تبیین شخصیت شهید قاسم سلیمانی می‌توان ۱۰ مضمون فراگیر را معرفی کرد. این مضمونها شامل «مهرورزی با مردم»، «تکلیف‌گرایی»، «تخلی به ارزشهای الهی»، «تمرکز بر مأموریت»، «معنویت فردی»، «شخصیت با صلابت»، «پرورش کارکنان»، «داشتن آرمان متعالی»، «اخلاص در عمل» و «بصیرت زیاد» به عنوان مؤلفه‌های سبک متعالی رهبری خدمتگزار شهید قاسم سلیمانی است (قرباغی و ازگلی، ۱۳۹۹).

مهمترین موضوعی که در فرماندهی سردار سلیمانی تجلی داشت و خود را به رخ می‌کشید، توکل به پروردگار متعال و توسل به اهل بیت علیهم السلام بود. او به خوبی می‌دانست آنکه خدا را صاحب هر امری و عالم به آن می‌داند هرگز دست نیاز به سوی دیگر مخلوق ناتوان خدا نمی‌برد؛ زیرا او مطمئن است یگانه نیروی تاثیرگذار در امور خداوند است (موسوی، ۱۳۹۸). درواقع، شهید سپهبد سلیمانی قبل ازاینکه سردار مقاومت همه ایرانیان باشد، سردار مقاوم زندگی خودش بود. منش مقاومت‌ورزی و تسلیم‌ناپذیری شهید قاسم سلیمانی، زمینه‌ساز علاقه او به طرح‌ها و مسائل نظامی و حضور در جبهه بود. اعتقاد شهید سپهبد سلیمانی به ساختن جهانی انسانی‌تر با مناسبات عادلانه، دقیقاً معادل گفتمان مقاومت است که برگرفته از قدرت روایت انقلاب اسلامی است و هرگونه سلطه‌گری و سلطه‌پذیری را رد می‌کند. نقطه عطف و عزیمت این گفتمان پیش ازاینکه طبیعت و خصلت جهان‌شمولی دین اسلام باشد، از ماهیت و رسالت فراملی انقلاب اسلامی است (محمدی مصیری، ۱۳۹۹). مجموعه اقدامات و افتخارآفرینی‌های شهید قاسم سلیمانی در دوران چهل ساله انقلاب اسلامی، ایشان را

به چهره‌ای بین‌المللی و نماد مقاومت تبدیل کرده است. بنابراین بررسی مکتب شهید قاسم سلیمانی به‌عنوان مکتبی جهانشمول و اخروی و الگوسازی آن برای الگو قرارگیری از سوی فرماندهان و مدیران از ضرورتهای اساسی جامعه امروزی ماست (دهقانی پوده و پاشایی هولاسو، ۱۳۹۹). شهید قاسم سلیمانی از نظر رهبری و نقش کاریزماتیک در میان مردم و رزمندگان جبهه مقاومت نیز نقشی برجسته دارد. او در این زمینه نفوذی قابل توجه داشته و توانسته است افراد زیادی را جذب کند.

محققان حوزه مدیریت و رهبری، مهم‌ترین مهارت رهبری را قدرت نفوذ آن بر افراد و توان همراه سازی آنان در جهت تحقق اهداف می‌دانند. شهید قاسم سلیمانی نیز با اتکا به همین قدرت نفوذ اجتماعی توانست در سطح عمومی به محبوب‌ترین شخصیت سیاسی، نظامی کشور و در سطح بین‌الملل نیز به محور وحدت و نقطه ثقل تمامی جریان‌های جبهه مقاومت تبدیل شود و معادلات منطقه‌ای را به نفع جریان مقاومت تغییر دهد (روح‌اللهی، ۱۴۰۰). به همین دلیل بررسی شخصیت آن شهید و الی‌المقام قابل توجه و بررسی عمیق است.

شهید قاسم سلیمانی شخصیتی چند وجهی داشت، برای شناسایی و استخراج مکتب حاج قاسم سلیمانی باید همه ابعاد شخصیت او و واکاوی و مورد بررسی قرار گیرد؛ یکی از ابعاد مکتب حاج قاسم سلیمانی؛ شناسایی و استخراج وجه فرهنگی مکتب اوست، ایشان در عمر پربار و عزت آفرین خود نه تنها در ابعاد نظامی یک استراتژی دان برجسته و فرماندهی شجاع در میدان نبرد بود، بلکه در ابعاد فرهنگی هم سرمشق؛ الگو و نمونه‌ای از فضایل و خصوصیات بارز فرهنگی و الهام بخش بود. برای بسیاری از یاران و اطرافیان خود؛ برای شناسایی و استخراج شاخصه‌های فرهنگی مکتب او مبانی فکری حاج قاسم در حوزه‌های مختلف فرهنگی مورد بررسی قرار گیرد تا بتوانیم شاخصه‌های برجسته فرهنگی سردار سلیمانی را استخراج نموده و ارائه نماییم؛ باید بررسی کنیم نگاه حاج قاسم سلیمانی به اصحاب رسانه؛ هنرمندان، شاعران؛ نویسندگان چگونه بوده است؟ فرهنگ انس با قرآن کریم و تاثیر آن در زندگی ایشان چگونه بوده است؟ فرهنگ مطالعه در زندگی آن بزرگوار چقدر اهمیت داشته؟ نگاه او به فضای مجازی چگونه بوده؟ تواضع و فروتنی؛ احترام فوق‌العاده به پدر و مادر؛ فرهنگ حساسیت و جلوگیری از اسراف و توجه ویژه به حقوق بیت‌المال، فرهنگ وجدان کاری، فرهنگ شرکت در مجالس مذهبی، فرهنگ برخورداری از سنت‌های مقبول در جامعه؛ فرهنگ امیدآفرینی، حفظ ارزش‌های خانواده، فرهنگ توجه به هویت ملی، فرهنگ حاکمیت ضوابط به جای رابطه بازی، فرهنگ خدمت رسانی به مردم؛ فرهنگ مسئولیت پذیری؛ فرهنگ احترام به قانون، فرهنگ تفکر عاشورایی؛ چگونه در وجود شهید قاسم سلیمانی به‌عنوان مجموعه‌ای از شاخصه‌های فرهنگی ناب تبلور پیدا کرد؟ در این پژوهش تلاش می‌شود نمونه‌هایی از این فرهنگ غنی بررسی و واکاوی و مورد شناسایی قرارگیرد تا به عنوان الگو‌هایی غنی از تفکرات فرهنگی حاج قاسم سلیمانی برای نسل‌های حال و آینده روشن و نمایان شود. چرا که ایشان الگویی برای همه اقشار جامعه بود و شناسایی رفتار و کردار و عمل او در بعد فرهنگی می‌تواند الهام بخش بسیاری از جوانان و نوجوانان باشد لذا استخراج و شناسایی شاخصه‌های فرهنگی شهید قاسم سلیمانی جهت تاثیرگذاری؛ نهادینه سازی برای نسل‌های حال و آینده از اهداف اصلی این طرح است.

تقاضامحور طراحی و توسعه سیستم هوشمند تشخیص ناهنجاری‌های اسکلتی با استفاده از روش‌های پردازش تصویر

هدف از انجام این طرح، طراحی و توسعه سیستمی است که از طریق آن بتوان با استفاده از تصاویر یا ویدیوهای مختلف از فرد با روش‌های تشخیص ژست (pose detection) و تحلیل وضعیت بدن (posture Analysis) در هوش مصنوعی، ناهنجاری اسکلتی فرد را شناسایی کرد.

تقاضامحور مطالعه تطبیقی طراحی الگوی ارزیابی پژوهش و فناوری در سطح ملی با کشورهای غرب آسیا (تورکیه و عربستان) و اقیانوسیه (استرالیا و نیوزلند)

تاریخچه شاخص‌های علم و فناوری نشان می‌دهد که دولت آمریکا نخستین دولتی بود که درگیر اندازه‌گیری علم و فناوری شد و بنیاد ملی علوم آمریکا بر پایه آزمون‌ها و بررسی‌های گوناگون در این حوزه در دهه‌های ۱۹۳۰ و ۱۹۴۰، و سرانجام در دهه ۱۹۵۰ در زمینه شاخص‌های علم و فناوری پیشرو گردید. سپس سازمان همکاری و توسعه اقتصادی در سال ۱۹۶۲ با بهره‌گیری از مفاهیم و تعاریف بنیاد ملی علوم آمریکا تصمیم به درست کردن دسته‌نامه‌ای برای سنجش تحقیق و توسعه با نام دسته‌نامه فراسکاتی گرفت (Godin, 2001). بنیاد ملی علوم آمریکا شاخص‌های خود را بر پایه سیستم دانشگاهی، ولی سازمان همکاری و توسعه اقتصادی آنها را بر پایه اقتصاد برمیگزید (UNESCO, 2002).

شاخص‌های ارزشیابی علم و فناوری در هر دوره، هم‌نوا با سیاست‌های علم و فناوری آن درست شده‌اند. همانگونه که ویرایش‌های نخست دسته‌نامه فراسکاتی نیز نشان می‌دهند تا میانه دهه ۱۹۷۰ بیشتر شاخص‌ها بر درون‌داد علم یعنی سرمایه‌گذاری‌های مالی و منابع انسانی علم و فناوری تمرکز داشتند. سازمان همکاری و توسعه اقتصادی در دهه ۱۹۶۰ شروع به کاربرد شاخص‌های برون‌داد در تحلیل‌های خود نمود، با این همه پس از دهه ۱۹۷۰ بود که ایالات متحده شروع به ساخت سیستماتیک شاخص‌های برون‌داد کرد که آنها را بیشتر کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی در دهه ۱۹۸۰ به کار بردند. (Godin, 2002) در دهه ۱۹۸۰، پژوهشگران پی بردند که سنجش تحقیق و توسعه به تنهایی نمی‌تواند شاخص خوبی برای سنجش دگرگونی‌های فناورانه باشد، زیرا بر پایه رویکرد خطی توسعه فناوری پایه‌گذاری شده است. پیش‌فرض رویکرد خطی این بود که سرمایه‌گذاری بیشتر در تحقیق و توسعه، دستاوردهای فناورانه و نوآورانه بیشتری را در پی خواهد داشت. (OECD, 1994) سنجش تحقیق و توسعه، کارایی فرایند داده‌ها به سادگی نشان نمی‌دهد، اهمیت اقتصادی و کیفی نوآوری‌ها و فناوری‌ها را منعکس نمی‌کند، و مقایسه میان کشورها را دشوار مینماید. (Combos et al., 1996) ناهمخوانی رویکرد خطی با توسعه فناوری، واقعیت غیرخطی اقتصاد نوین، و نارسایی‌های سنجش تحقیق و توسعه در ارزیابی دگرگونی‌های فناورانه، پژوهشگران را به کاربرد رویکرد سیستمی با سه گام درون‌داد، عملکرد، و برون‌داد در ساخت شاخص‌ها رهنمود ساخت. از سوی دیگر شاخص‌ها باید گویای دگرگونی‌های اقتصادی و اجتماعی باشند و برای رسیدن به این هدف باید از سنجش‌های فعالیت به سوی سنجش‌های اثر رفت تا بتوان پیامدهای فعالیت‌ها را دید. در ایران در سال ۱۳۷۹، هیئت نظارت و ارزیابی فرهنگی و علمی بر پایه وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی و با هدف ارزیابی و

فرهنگی و علمی کشور تشکیل شد. بر پایه مصوبه این شورا، شاخص‌های ارزیابی علم و فناوری کشور در سه بخش کلان، خرد، و کیفی در چند دوره تهیه و منتشر گردید. بر پایه این مصوبه ارزیابی بر پایه شاخص‌های کلان باید روند عمومی بخش علم و فناوری کشور و جایگاه آن را در جهان روشن میکرد. این شاخص‌ها پنج حوزه انسانی، مالی، ساختاری، عملکردی، و بهره‌وری را در بر دارند. افزون بر این، ارزیابی بر پایه شاخص‌های خرد باید رتبه‌بندی دستگاهها و سازمانهای این بخش را در پی میداشت. شاخصهای کیفی ارزیابی علم و فناوری، مولفه‌ها و مقوله‌هایی از سامانه علم و فناوری ملی را بررسی و درباره آنها پرسش میکند (هیئت نظارت و ارزیابی شورای عالی انقلاب فرهنگی (1384 - 1386) کتاب وضعیت تولیدات علمی ایران و کشورهای منطقه در سالهای ۲۰۰۵ و ۲۰۰۶ بر پایه آمار موسسه اطلاعات علمی آی.اس.آی که در بستر مطالعات علم سنجی مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور در سال ۱۳۸۶ چاپ شد، از دیگر کارها در این حوزه است (نوروزی و دیگران، ۱۳۸۸). در همین زمینه، کتاب خلاصه عملکرد پژوهش و فناوری (دانشگاهها و موسسات پژوهشی) است که گزارش کوتاهی از عملکرد پژوهشی سالهای ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۵ را ارائه میکند. این گزارش، اطلاعاتی در پنج شاخص شمار پژوهشگران، شمار مقاله‌های آی.اس.آی، کتاب‌های تالیف و ترجمه‌شده، شمار اختراعات، و مبلغ قراردادهای پژوهشی در پی داشت (وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، «۱۳۸۷ پایش جهانی توانمندی فناوریانه») گزارش سال ۲۰۰۹ نیز که انجمن علمی مدیریت فناوری ایران در سال ۱۳۸۸ منتشر کرد، توانمندی فناوریانه را در سه دسته شاخصها (زیرساخت توسعه فناوری، توانمندی نوآوری، و کیفیت سرمایه) می‌سنجد (انجمن علمی مدیریت فناوری، ۱۳۸۸). روی هم رفته میتوان گفت که فراوانی و پراکندگی شاخص‌های پژوهش و فناوری در اسناد و گزارش‌های ملی و جهانی دسترسی و گزینش و کاربرد آنها را برای سیاست‌گذاران دشوار ساخته است. از سوی دیگر، تاکنون الگوی روشنی برای ارزیابی پژوهش و فناوری ارائه نشده است. استقرار الگویی درست با توجه به الگوهای ارزیابی کشورهای توسعه‌یافته نه تنها هدایت کارآماری و شناسایی شکاف‌های سنجش پژوهش و فناوری را در پی دارد، بلکه درک بهتری از چگونگی پیوند میان شاخص‌های گوناگون ارزیابی پژوهش و فناوری فراهم مینماید.

تقاضامحور ➤ تدوین اسناد شناخت وضع موجود، نیازسنجی و طراحی مفهومی پایگاه داده جغرافیایی WEB-GIS و اطلس توانمندسازی مددجویان کمیته امداد امام خمینی (ره)

بی شک یکی از اساسی‌ترین اصول اقتصاد اسلامی این است که افراد با استفاده از امکانات و فرصت‌های موجود در جامعه به تناسب توانایی‌ها و علائق خود در جهت کسب روزی حلال بکوشند و علاوه بر تأمین نیازهای معیشتی خود در افزایش تولید و رفاه جامعه مؤثر بوده و فرصت‌های جدید بیشتری برای رشد و توسعه مادی و معنوی خود و جامعه فراهم آورند. پس از انقلاب اسلامی جهت مدیریت و فقرزدایی و اهمیت امر نیکوکاری و احسان، کمیته امداد امام خمینی (ره) بر اساس اندیشه و تفکر دینی و فقهی حضرت امام خمینی (ره) و به دست ایشان با هویتی دینی و مردمی، جهادی، عام‌المنفعه و غیرانتفاعی تأسیس شد تا پیام آور فرهنگ احسان، ایثار، انفاق و نیکوکاری در جامعه اسلامی بوده و غیرت و کرامت انسانی را در حمایت از محرومان حفظ کند. این نهاد به نمایندگی از سایر نهادها و سازمان‌ها به پشتوانه احکام اسلامی و اصول قانون اساسی و ظرفیت عظیم نیت‌های خیرخواهانه مسلمانان، عهده‌دار این مسئولیت خطیر است. کمیته امداد امام خمینی (ره) صرفاً یک بنگاه خدمات اجتماعی نیست و مأموریت آن در حمایت از

اقتشار محروم جامعه، در مرحله اول، خوداشتغالی و بسترسازی برای تأمین معاش آنان و در مرحله بعد، ارائه آموزشها و مهارتهای مختلف با هدف توانمندسازی اقتشار محروم و خودکفایی و در نهایت خروج از چتر حمایت این نهاد است. بنابراین نهاد کمیته امداد امام خمینی (ره) به عنوان حلقه رابط بین دولت و مردم نقش بسزایی در پیشبرد اهداف و سیاستهای دولت در توانمندسازی مناطق محروم دارد.

از سویی دیگر، امروزه توانمندسازی به عنوان یک فن مدیریتی در واکنش به نیاز کسب و کار سازمانها به کار گرفته می شود. این رویکرد در حوزه توانمندسازی نیازمند داده و اطلاعات در کنار ابزارهای سیستمی جهت تحلیل و ایجاد زمینه تصمیم گیری بر پایه داده و اطلاعات خواهد بود. در این صورت است که تصمیمات دانش محور و خردمندانه حاصل شده و عملکردهای سازمان را متحول می سازد.

در حال حاضر، کمیته امداد با جامعه هدف و تحت پوشش بیش از: ۲,۴ میلیون خانوار، ۵,۱ میلیون مددجو، ۴۵۷ هزار نفر ایتم و محسنین خانوار، ۱,۲۶ میلیون زنان سرپرست خانوار، ۱,۶ میلیون سالمند، ۴۷ هزار نفر دانشجو، ۱ میلیون دانش آموز و ۶۳ هزار نفر بیماران صعب العلاج و خاص که در پهنه جغرافیایی کل کشور در شهرها و روستاهای با سطح برخورداری و زیرساختهای کاملاً متفاوت پراکنده اند، تلاش می نماید تا با بهره گیری از فناوریهای نوین مدیریت اطلاعات، بتواند داده و اطلاعات مرتبط با این جامعه تحت پوشش را بر اساس مشخصات، شرایط، محدودیتها و نیازمندیهای ایشان دسته بندی و با شاخصهای مختلف بررسی نماید تا امکان ارائه بهینه خدمات و امکانات به بخشهای مختلف را برآورده نماید.

از اینرو با عنایت به پراکنش گسترده جغرافیایی جامعه تحت پوشش کمیته امداد در پهنه کل کشور، توجه به پهنه بندی جغرافیایی، شرایط محیطی و زیرساختی هر یک از این پهنه های جغرافیایی شهری و روستایی همراه با مشخصات آنها به انضمام مشخصات موقعیتی افراد و خانوارهای تحت پوشش، می تواند سطح تصمیم گیریها و برنامه ریزیها در حوزه های مختلف خدمات و امداد رسانی را به شکل قابل ملاحظه ای ارتقاء و بهبود بخشد. چنین رویکردی زمانی بیشتر نقش و تأثیر خود را نشان می دهد که مطابق با برآوردهای صورت گرفته در سطح بین المللی، حدود ۸۰ درصد داده و اطلاعات موجود در سازمانها، ماهیت مکان محور داشته و امروزه توجه به ابعاد مکانی و زمانی داده و اطلاعات سازمانها، نقش حیاتی در تحلیلهای تصمیمات و برنامه ریزی ایفا می نماید. بدین ترتیب به تناسب داده و اطلاعات مکان محور، پایگاهها و سامانه های مدیریت اطلاعات مکانی امکان مدیریت و تحلیل این داده ها را در کنار سایر داده و اطلاعات غیرمکانی موجود در سازمان و اتخاذ تصمیمات بهینه و جامع تری را فراهم می نماید.

در حال حاضر کمیته امداد امام خمینی (ره) با تکیه بر تجارب و توان داخلی خود علی الخصوص طی دو سال اخیر توانسته است با رفع چالشهایی همچون: سیستمهای جزیره ای، پیچیدگی و بروکراسی در فرآیندها، عدم شفافیت در ارائه خدمات، عدم یکپارچگی داده ها، عدم هوشمندی در سامانه ها، قدیمی بودن فناوری های مورد استفاده در نرم افزارها و ... در قالب سیستم امداد هوشمند (سها) به سطحی مطلوب از جنبه هایی همچون: پایگاه داده استاندارد و منسجم، داشبوردهای آماری شفاف و دقیق، هوشمندی در سیستمها، فرآیند محور بودن و تسهیل گر، دارای هسته نرم

افزایی متن باز، مبتنی بر فناوریهای به روز، یکپارچگی در سیستمها و ... دست یابد و این روند را در قالب طرحهایی همچون: مددجو ۳۶۰، سیستم توصیه گر کمیته امداد و ... در دست تداوم و توسعه دارد.

با توجه به اینکه توجه به جنبه های مکانی - زمانی داده و اطلاعات مطابق با رویکردهای مورد اشاره از اهمیت ویژه ای در سطح فعلی خدمات رسانی کمیته امداد برخوردار است، هدف اصلی پروژه "انجام مطالعات، طراحی، پیاده سازی و استقرار Web-GIS و اطلس توانمندسازی مددجویان کمیته امداد امام خمینی (ره)"، بهره گیری از قابلیت های پایگاهها و سیستمهای مدیریت اطلاعات مکانی به صورتی یکپارچه با پایگاهها و سیستمهای موجود در کمیته امداد امام خمینی (ره) و پاسخگویی به انتظارات و نیازمندیهای تحلیلی و تصمیم گیری مبتنی بر پهنه ها و موقعیتهای جغرافیایی می باشد.

تقاضامحور و بررسی فرآیندهای صدور بیمه نامه های اعتباری صندوق به منظور شناسایی موانع و ارائه اصلاحات پیشنهادی

مدیریت اثربخش فرآیندهای سازمانی در رویارویی با تلاطم های محیطی و نبل به اهداف سازمانی دارای اهمیتی ویژه ای است. ضرورت این موضوع برای صندوق بیمه سرمایه گذاری فعالیت های معدنی که دارای طیف وسیعی از ذی نفعان، انواع خدمات بیمه ای و کاربران گوناگون است دوچندان می باشد. در چنین سازمان هایی ارتقاء کارایی، مستلزم بهبود مستمر فرآیندها است. بطور معمول پروژه های بهبود فرآیند بمنظور کاهش هزینه و زمان، افزایش اثربخشی عملکردی فرآیندها و دستیابی به رضایت مخاطبان برنامه ریزی شده و در این راستا ساده سازی فرآیندها، حذف فرآیندهای تکراری و بازطراحی فرآیندها در دستور کار قرار می گیرد.

تحولات اساسی در عرصه کسب و کارها موجب بروز رخدادهای زیر شده است:

- افزایش عرضه نسبت به تقاضا
- افزایش رقابت (جهانی)
- پیچیده شدن بازارها
- انفجار اطلاعات
- مشتریان خیلی عجول
- تبدیل شدن شرکت ها به کشورها
- تغییرات تکنولوژیکی

لازم به ذکر است که در دنیای امروز تغییرات دارای ویژگی های زیر می باشند.

- فرار (VOLATILE)
- نامعلوم / غیر قطعی (UNCERTAIN)
- پیچیده (COMPLEX)
- مبهم (AMBIGUOUS)

از این رو و با توجه به ویژگی های بیان شده در رابطه با تغییرات، الزامات پیش روی سازمان ها به صورت زیر می باشند:

- کاهش هزینه ها
- بهبود بهره وری

- افزایش انعطاف پذیری
- کوتاه کردن چرخه توسعه محصولات
- افزایش کیفیت
- تجزیه و تحلیل گسترده عملیات
- استفاده از آخرین فناوری ها

از این رو لازم است تا سازمان ها مدیریت صحیح و اثربخشی بر روی فرآیندهای خود داشته باشند. در غیر این صورت به راحتی سازمان ها در گیر و دار فرآیندهای نامطلوب و غیر کارا گرفتار می شوند. برخی از نمونه هایی از فرآیندهای نامطلوب عبارتند از:

- شرکت بیمه عمر و حوادث Aetna: انجام درخواست بیمه مسکن تا ۲۸ روز، در حالیکه تنها نیاز به ۲۶ دقیقه کار مفید دارد (همر ۱، ۲۰۱۵).
- شرکت کرایسلر: برای هر قلم خرید (مانند نوشت افزار به ارزش ۱۰ دلار)، انجام هزینه های اداری داخلی شامل بررسی ها، تاییدها و امضاها نزدیک به ۳۰۰ دلار
- شرکت پپسی: ۴۴ درصد صورتحساب های ارسالی به خرده فروشان دارای اشتباه بوده و موجب بحث و گفتگو و تحمیل هزینه های فراوان می شود.

برای فهم مفهوم فرآیند، در ابتدا بایستی به دو سوال اصلی زیر پاسخ داد:

- فرآیند چیست؟
 - فرآیند چه خصوصیتی باید داشته باشد؟
- واقعیت آن است که فرآیند را می توان "مجموعه ای از فعالیت های ارزش افزا برای ایجاد ارزش برای مشتری" دانست. به بیان دیگر فرآیند عبارت است از: مجموعه ای از فعالیت های وابسته یا مرتبط، که ورودی ها را به خروجی ها تبدیل می نمایند.

تقاضامحور طراحی مدل ارتقای جایگاه علم سنجی و رتبه بندی دانشگاه تربیت مدرس

این پروژه در سه فاز تعریف شده است:

فاز اول:

- تشکیل کمیته راهبردی علم سنجی و رتبه بندی دانشگاه ها
- برگزاری جلسات کمیته راهبردی
- تعیین مختصات علم سنجی و جایگاه فعلی دانشگاه در نظام های جهانی رتبه بندی و آسیب گاه ها
- ...

فاز دوم:

- بررسی جایگاه و رتبه جهانی موسسه هایی که بناست با دانشگاه تربیت مدرس تفاهم‌نامه همکاری داشته باشند.
- مشارکت در جلسه‌ها به تشخیص معاونت مربوطه به فراخور موضوع
- پیشنهاد برگزاری نشست‌ها و کارگاه‌های کارآمد
-
- فاز سوم:
- ارائه گزارش‌های سالانه درباره جایگاه دانشگاه تربیت مدرس در نظام‌های جهانی رتبه‌بندی
- ارائه مشاوره برای بهبود جایگاه دانشگاه تربیت مدرس
- ارائه گزارش راه کارها و راهبردهای کارآمد برای بهبود جایگاه دانشگاه تربیت مدرس
-

تقاضامحور تسنجش بهره‌وری فعالیت‌ها در شرکت مادر تخصصی و صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی و ارائه راهکارهای ارتقاء آن

بر اساس ماده ۱۲ قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۴ دی ماه ۱۳۷۹ مجلس شورای اسلامی، این وزارتخانه موظف به حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی با مشارکت تولیدکنندگان شد که به این منظور هیئت وزیران در جلسه مورخ ۲۵ اردیبهشت ۱۳۸۱ بنا به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی، اساسنامه صندوق‌ها را تصویب کرد. بر این اساس صندوق‌های غیردولتی حمایت از توسعه در بخش کشاورزی به عنوان جایگاه تامین منابع مالی و اعطای اعتبارات ارزان با مشارکت تولیدکنندگان با توجه به سازوکار برنامه سوم تشکیل شدند تا این منابع مالی را به مساوات در اختیار تولیدکنندگان قرار دهند. گفتنی است که این صندوق مطابق قوانین تجارت تاسیس شده و عمده سهام آن متعلق به بخش غیردولتی است؛ این صندوق همچنین در جذب مستمر منابع مالی تولیدکنندگان به منظور افزایش توان مالی صندوق، کمک به مباحث و موضوعات تحقیقاتی مربوط به بخش کشاورزی، ایجاد شعبات و دفاتر شهرستانی در استان در صورت لزوم، ارائه راهکارها و پیشنهادات جهت افزایش توان مالی صندوق و سایر عملیات و فعالیت‌های مجاز مرتبط با حمایت از توسعه بخش کشاورزی استان فعالیت می‌کند.

اهداف بلندمدت شرکت
مادر تخصصی صندوق
حمایت از توسعه
سرمایه گذاری در بخش
کشاورزی

اهداف بلندمدت
صندوق های غیردولتی
حمایت از توسعه بخش
کشاورزی

- مدیریت و سیاست گذاری در توسعه سرمایه گذاری و ارتقاء نرخ رشد سرمایه گذاری و بهره‌وری سرمایه در بخش کشاورزی
- هدایت، حمایت و ساماندهی تأمین، تجهیز و تخصیص بهینه منابع مالی در بخش کشاورزی
- بهبود فضای مالی کسب و کار در بخش کشاورزی
- تشکیل، بسط و گسترش فعالیت شبکه صندوقهای غیردولتی حمایت از توسعه بخش کشاورزی
- ارتقاء ظرفیت و توانمندی شرکت و صندوقهای غیردولتی حمایت از توسعه بخش کشاورزی
- توسعه همکاریهای ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی

- تحقق بهینه تأمین، تجهیز و تجمع بهینه منابع مالی
- تحقق مدیریت بهینه تخصیص منابع مالی
- افزایش بهره‌وری، تقویت حجم و کیفیت سرمایه گذاری
- پوشش حداکثری جامعه هدف
- توسعه و گسترش خدمات و نهادهای مکمل

اهداف بلندمدت شرکت مادر تخصصی و صندوقهای حمایت از توسعه بخش کشاورزی

همانگونه که در شکل بالا مشاهده می‌شود اهداف بلندمدت شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی حوزه‌های اصلی سیستمی مانند مدیریت، سیاست گذاری، ساماندهی، بهبود و توسعه در حوزه‌های مالی و سرمایه گذاری بخش کشاورزی را در برمی گیرد. از سوی دیگر، صندوقهای غیردولتی حمایت از توسعه در بخش کشاورزی تحقق سیاست گذاری‌ها و هدف گذاری‌ها را در حوزه سرمایه گذاری در اهداف خود دارد. از این رو، شاخص های خدمت محور بهره وری در شرکت مادر تخصصی صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی بیشتر مورد کاربرد قرار می گیرد و شاخص های عملیاتی و محصول محور در بخش صندوق های غیردولتی حمایت از توسعه در بخش کشاورزی بیشتر مورد توجه است. براین اساس اهداف زیر در این پروژه مورد توجه قرار گرفت.

□ هدف اصلی این پژوهش عبارتست از ارتقاء سطح بهره‌وری در شرکت مادر تخصصی و صندوقهای حمایت از توسعه بخش کشاورزی

□ اهداف فرعی عبارتند از

- شناسایی و تدقیق شاخصها و متغیرهای قابل سنجش بهره‌وری در شرکت مادر تخصصی و صندوقهای حمایت از توسعه بخش کشاورزی
- شناسایی، تحلیل و ریشه‌یابی عوامل پیش‌برنده و بازدارنده بهره‌وری در شرکت مادر در راستای افزایش بهره‌وری

- شناسایی، تحلیل و ریشه‌یابی عوامل پیش‌برنده و بازدارنده بهره‌وری در شرکت مادر در صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی
- شناسایی راه‌های رفع موانع قانونی افزایش بهره‌وری در شرکت مادر تخصصی و صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی
- ارائه راهکارهای مناسب برای ارتقاء کمی و کیفی فعالیتهای صندوقهای حمایت از توسعه بخش کشاورزی در راستای افزایش بهره‌وری

تقاضامحور - تدوین و توسعه شایستگی کارکنان شعب بانک کشاورزی با محوریت بانکداری دیجیتال (سانع)

صنعت خدمات مالی، به ویژه بخش بانکداری، یک صنعت پویا با رقابت فراوان در زمینه محصولات و خدمات است. در دوران دیجیتال، بانک‌ها برای جلوگیری از عقب‌ماندگی از رقبا، تلاش فراوانی برای توسعه، انطباق و بازسازی ساختار دارند. به گفته سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD)، فناوری دیجیتال می‌تواند به طور قابل توجهی بر رقابت‌پذیری در بازارهای مالی تأثیر بگذارد. به همین دلیل، بانکداری به سمت یک پارادایم مبتنی بر پلتفرم و مشتری محور تغییر کرده است که نیازمند تجدیدساختار است.

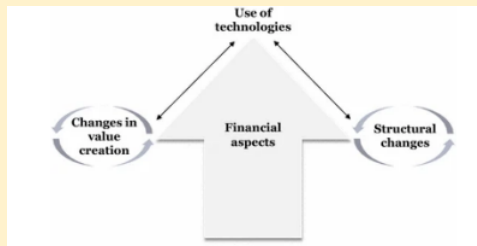
یکی از انگیزه‌های اصلی برای افزایش رقابت در این صنعت، توسعه سیستم‌های بانکداری دیجیتال است که امکان ارائه خدمات از طریق کانال‌های دیجیتال را فراهم می‌کند (ماچکور و آبریه، ۲۰۲۰). با پیشرفت تحول دیجیتال، پروژه‌های فین‌تک (فناوری مالی) به عنوان یکی از مهم‌ترین پیشرفت‌ها در حوزه مالی به وجود آمده‌اند. با وجود مزایای بی‌شمار این پروژه‌ها، به ویژه با پیچیدگی، سرعت بالا و تغییرات مداوم در محیط کسب و کار، چالش‌های جدیدی ایجاد می‌شود.

همانطور که در شکل ۱ نشان داده شده است، تحول دیجیتال تأثیرات گسترده‌ای بر بخش‌های مختلف سازمان‌ها دارد. این سازمان‌ها از تحول دیجیتال به منظور تغییر مسیرهای خلق ارزش استفاده می‌کنند. در این راستا، آنها نیاز به اجرای تغییرات ساختاری و غلبه بر موانعی دارند که ممکن است مانع تلاش‌های آنها برای تحول شود (ویال، ۲۰۱۹).

شکل ۱- ابعاد تغییر در تحول دیجیتال

از دیدگاه کسب و کار، استفاده از فناوری‌های جدید اغلب مستلزم تغییراتی در ایجاد ارزش است. با اشکال مختلف خلق ارزش، نیاز به تغییرات ساختاری نیز حس می‌شود تا مبنای کافی برای عملیات جدید ایجاد شود. تغییرات ساختاری به تغییرات در ساختار سازمانی یک شرکت اشاره دارد، از جمله ساختار سازمانی، فرهنگ سازمانی، رهبری، وظایف و نقش‌های کارکنان و مهارت‌ها. سازمان باید هم کارکنان و هم مدیریت را با شایستگی‌های ضروری برای استراتژی تحول دیجیتال آماده کند. شایستگی‌های کارکنان یکی از جدی‌ترین مسائلی است که سازمان‌ها در مورد تحول دیجیتال با آن مواجه هستند. سرمایه انسانی می‌تواند نقش مثبت یا منفی را در کل سیستم بانکی ایفا کند (پوسنایا

و همکاران، ۲۰۱۷)؛ فقدان سرمایه انسانی ماهر می‌تواند برای اجرای نوآوری‌های دیجیتال پیچیده و تغییرات دیجیتالی کلی در بانک‌ها یک نقطه ضعف باشد (دینر و اسپاچک، ۲۰۲۱).

به گفته کین (۲۰۱۹)، فناوری سریعتر از آن چیزی که مردم می‌توانند با آن سازگار شوند، تکامل می‌یابد. مشکل واقعی این است که این فناوری‌ها با سرعت‌های مختلف در سطوح مختلف در سازمان جذب می‌شوند؛ در نتیجه اختلالات تکنولوژیکی رخ می‌دهد و در این شرایط سازمان باید مفهوم پذیرش فناوری را همانطور که به اشاعه نظریه نوآوری مربوط می‌شود، درک کند. در اشاعه مدل نوآوری، راجرز (۲۰۰۳) پذیرندگان نوآوری را به نوآوران، پذیرندگان اولیه، اکثریت اولیه، اکثریت دیررس و عقب‌مانده‌ها بر اساس نرخ‌ها و مراحل مختلف طبقه‌بندی کرد، پذیرش به تفاوت بین نرخ در اینکه کدام فناوری تکامل می‌یابد و چگونه افراد آن تغییرات را در روال کار روزمره خود ادغام می‌کنند (راجرز، ۲۰۰۳) معنا می‌شود. افراد یک ایده، رفتار یا محصول جدید را در نتیجه این پذیرش می‌پذیرند. از آنجایی که پذیرندگان اولیه بیش از همه مشتاق هستند که زمان و منابع را برای آزمایش نوآوری اختصاص دهند، ممکن است آنها به عنوان بخش استراتژیک نوآوران در نظر گرفته شوند (والدانی و آربور، ۲۰۱۳). از آنجا که پذیرندگان اولیه مبتکر نیستند، می‌توانند با کاهش میزان عدم اطمینان پیرامون ایده با اجرای آن، به ایجاد انگیزه در عموم کمک کنند (مومانی و همکاران، ۲۰۱۸). پذیرندگان اولیه را می‌توان به عنوان افرادی در نظر گرفت که می‌توانند تحول سازمان را رهبری کنند، زیرا آنها آماده تغییر و مشتاق کسب و اجرای ایده‌های جدید هستند. بنابراین، یک برنامه آموزشی مناسب در طول فرآیند پذیرش دیجیتال مورد نیاز است. این آموزش باید به کارمندان و مدیران کمک کند تا ایده‌های جدید را بیاموزند و از پذیرش دیجیتال حمایت کنند (ورشنی، ۲۰۲۰). سطح پذیرش متفاوت تحول دیجیتال، سطح مهارت و سطح شایستگی متفاوتی را در افراد مختلف مطالبه می‌کند. این تفاوت‌ها نشان‌دهنده نیاز به تدابیر و برنامه‌های آموزشی گوناگون برای افراد با اقتباس از مدل نوآوری راجرز (۲۰۰۳) است. از این رو، اجرای برنامه آموزشی مناسب با توجه به نقاط قوت و ضعف هر گروه از پذیرندگان تحول دیجیتال، می‌تواند به بهبود فرآیند پذیرش و ادغام فناوری‌های جدید در سازمان کمک کند.

در مطالعه‌ای، حدازاده و ملکپور (۱۴۰۱) به بررسی اهمیت آموزش و به‌سازی منابع انسانی با استفاده از مدل شایستگی پرداخته‌اند. این تحقیق نشان می‌دهد که افزایش عملکرد و بهره‌وری منابع انسانی در سازمان به شدت به انتخاب

کارکنان شایسته و طراحی برنامه‌های آموزشی بر اساس مدل‌های شایستگی وابسته است (شکل ۲). استفاده از مدل‌های شایستگی به عنوان یک رویکرد نوین در آموزش منابع انسانی بهبود عملکرد سازمان را ارتقاء می‌دهد.

۱-۳-۵. رساله‌های دانشجویان دکتری

ایرانداک از سال ۱۳۹۰ در راستای مأموریت‌های خود دانشجوی دکتری می‌پذیرد. این دانشجویان در سه رشته مدیریت فناوری اطلاعات، مهندسی فناوری اطلاعات، و علم اطلاعات و دانش‌شناسی در ایرانداک دوره دکتری خود را می‌گذرانند. در سال ۱۴۰۲ از چهار رساله دکتری در دست انجام، دو رساله با موفقیت دفاع شد. آماری از رساله‌ها در نمودار ۱-۸ آمده است.

بهبود نتایج جستجو در پایگاه اطلاعاتی با پیش بینی پذیری رفتار اطلاع یابی کاربران

نمایشسازی خود کار داده های چند رسانه ای علمی فارسی با رویکرد تضمین کیفیت بازیابی اطلاعات

ارائه چارچوبی برای پرسش و پاسخ تعاملی برای مستندات علمی فارسی

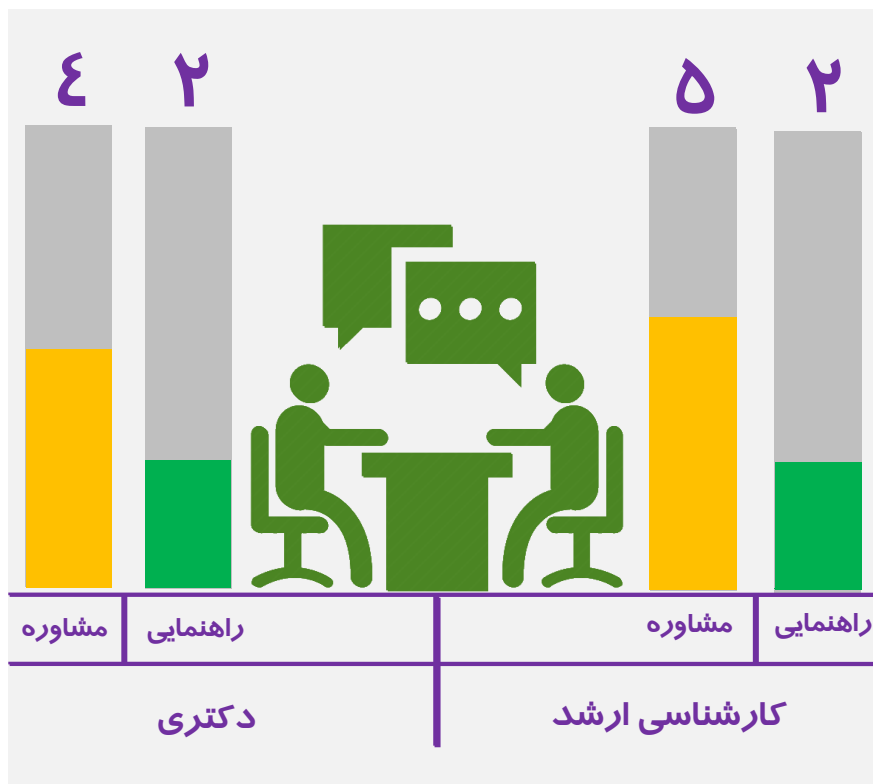
ارائه مدل بازیابی و اشاعه گزینشی اطلاعات، با رویکرد "سیستم های بافت-آگاه"؛ مورد مطالعه: پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)

نمودار ۸-۱. دستاوردهای پژوهشی ایرانداک: رساله های دکتری

۱-۳-۶. راهنمایی و مشاوره دانشجویان

از دیگر کارهای استادان ایرانداک، راهنمایی و مشاوره پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری در زمینه مدیریت، فناوری اطلاعات، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، و دیگر رشته‌های در پیوند است. این راهنمایی‌ها و مشاوره‌ها تنها ویژه دانشجویان دکتری ایرانداک نیست و برخی نیز به دانشجویان نهادهای دیگر داده شده‌اند. آماری از راهنمایی و مشاوره استادان ایرانداک در نمودار ۹-۱ آمده است.

نمودار ۹-۱. دستاوردهای پژوهشی ایرانداک: راهنمایی و مشاوره به دانشجویان

۱-۳-۷. پژوهش نامه پردازش و مدیریت اطلاعات

از دستاوردهای دیگر ایرنداک مدیریت و روزرسانی «پژوهش نامه پردازش و مدیریت اطلاعات» است که گزارش پژوهش های نوین را در قالب مقاله های پژوهشی، مروری، و مطالعه موردی در زمینه نظریه پردازي، رهیافت های فلسفی، روش شناسی، روند پژوهی، آینده نگاری، معماری، مدل، الگوریتم، استاندارد، رهنمود، زبان، جنسیت، آموزش، و یادگیری؛ در قلمرو «اطلاعات و دانش علمی و فناوریانه» و در پیوند با محورهای زیر، برای بررسی و انتشار می پذیرد:

۱. پردازش اطلاعات

تولید، فراهم آوری، و انتقال سازمان دهی

ذخیره و بازیابی

حفظ و آرشیو

۲. جامعه و اطلاعات

۳. انسان و اطلاعات

سیاست گذاری

اخلاق و حقوق

اقتصاد، صنعت، و بازار

ارزیابی و تحلیل

مدیریت کیفیت

بازنمایی و دیداری سازی

ابزارهای زبانی و زبان شناختی

رسانه

مشارکت بخش عمومی و خصوصی

دسترسی آزاد، علم آزاد، و داده آزاد

نهاد و سازمان	پایش و ارزیابی تأثیر
نوآوری و کارآفرینی	اشتراک منابع
تعامل انسان و ماشین	تجربه و رابط کاربری
رفتار اطلاع‌یابی	سواد (اطلاعات، دیجیتال، محتوا، و رسانه)
۴. فناوری و اطلاعات	

سیستم‌های مدیریت اطلاعات و دانش	اینترنت اشیا
سیستم‌های هوشمند و پیشنهاددهنده	کسب و کار الکترونیک
سیستم‌های جست‌وجو	اکتشاف دانش
معماری‌های پلتفرمی	مدیریت محتوا
امنیت	تحلیل داده‌های کلان
۵. دیگر زمینه‌ها، موضوع‌ها، و فناوری‌های نوین در پردازش و مدیریت اطلاعات و دانش علمی و فناوریانه	

این نشریه در نمایه‌نامه‌های معتبر جهانی و ملی همانند «ابسکو»، «اسکوپوس»، و «آی.اس.سی.مگیران» نمایه می‌شود. هدف این نشریه گسترش پیوند علمی میان پژوهشگران و فناوران با تولیدکنندگان و نیازمندان علم و فناوری، انتشار تازه‌ترین یافته‌های علمی کشور، افزایش مشاهده‌پذیری آثار ایرانیان در جهان، آگاه‌سازی گروه هدف از گسترش‌های علم و فناوری، ثبت یافته‌های پژوهشی در کشور، شناخت و معرفی پژوهشگران و نوآوران کشور، بهبود دانش و پژوهش در کشور، و گسترش استانداردهای نشر ادواری‌ها در کشور است. در سال ۱۴۰۲ ایرانداک توانسته است شماره‌های سه و چهار از دوره ۳۸ و شماره‌های یک و دو از دوره ۳۹ و همچنین دومین شماره ویژه‌نامه انگلیسی پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات را چاپ و منتشر کند. علاوه بر این، در این سال فراخوان دریافت مقاله اولین ویژه‌نامه انگلیسی‌زبان پژوهش‌نامه با موضوع Exploring the Relationship between Data Quality (DQ) and Business Process Management (BPM) for Enhancing Organizational Performance منتشر شد که مقالات مربوطه، دریافت، ارزیابی و آماده چاپ شده و به‌زودی به چاپ خواهند رسید. برپایه خروجی آخرین ارزیابی سامانه رتبه‌بندی نشریات علمی کمیسیون بررسی نشریات علمی کشور، رتبه پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات همچنان بین‌المللی است که با توجه به این مهم، پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات در میان نشریه‌های هم‌گروه خود بالاترین رتبه را دارد.

در راستای افزایش یافت پذیری، استانداردسازی فراداده، خودکارسازی ثبت و رصد ارجاع ها و ... به مقالات پژوهشنامه در سال ۱۴۰۲ کد DOI اختصاص یافت و فرایند اختصاص کد DOI به مقالات سال های قبل پژوهشنامه نیز در حال انجام می باشد.

۴- رویدادهای علمی

۱-۴-۱. سخنرانی های علمی

برگزاری سخنرانی ها یکی از کارهای کلیدی ایرانداک برای اشتراک گذاری دانش و تجربه های علمی است. همگان نیز می توانند از این سخنرانی ها بیشتر به گونه رایگان و آزاد بهره برند. در سال ۱۴۰۲، ایرانداک در برگزاری ۱۳ سخنرانی علمی نقش داشت که در جدول ۱-۱ نام این سخنرانی ها آمده است.

آیا زبان نگارش در تأثیرگذاری یافته های علمی نقش دارد؟	
آشنایی با چت جی پی تی: کاربردها و چالش ها	
ایجاد هستی شناسی از اصطلاح نامه علوم زیستی ایرانداک	
داده رسانه های اجتماعی و سیاست گذاری	
دسته بندی تصاویر در مدارک علمی بر اساس یک روش یادگیری عمیق	
آیا کپی رایت در سامانه های اطلاعاتی کتابخانه ها رعایت می شود؟	
پیش چاپ ها: تهدید یا فرصت	
ارائه سهم مالکیت فکری اعضای هیئت علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی از نتایج فعالیت های علمی دانشگاهی	
ناهمگونی ساختار پایان نامه ها و رساله و چالش های آن	
مداد و ماشین	
وب معنایی	
کاربردهای AI در تشخیص بیماری های حوزه مغز و اعصاب به کمک تصویربرداری تشخیصی پزشکی	
کاربردهای هوش مصنوعی همه کشکن!	

جدول ۱-۱. سخنرانی های برگزار شده با همکاری پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۵-۱. آیین‌نامه‌های اجرایی

آیین‌نامه‌های اجرایی از اسناد کلیدی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) هستند که برای آسان‌سازی و کارآمدی کارهای اجرایی بررسی و تصویب می‌شوند. در سال ۱۴۰۲ شش آیین‌نامه اجرایی در ایرانداک بررسی و تصویب شدند. نام این آیین‌نامه‌ها در نمودار ۱-۱۰ آمده است.

نمودار ۱-۱۰. آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۶-۱. منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش

از آنجا که پژوهش از کلیدی‌ترین مأموریت‌های پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) است، دسترسی به منابع اطلاعاتی پشتیبان این مأموریت بسیار ارزشمند است. از این رو، منابع اطلاعاتی گوناگونی برای پژوهشگران در ایرانداک فراهم شده‌اند. در نمودار ۱-۱ آماري از منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش در ایرانداک آمده است.

نمودار ۱-۱. منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۷-۱. شورای پژوهش

«شورای پژوهش» مؤسسه‌های پژوهشی، بالاترین مرجع تصمیم‌گیری در پژوهش هستند و در راستای هدف‌ها و وظایف خود، در کنار بررسی پیشنهاد‌های پژوهشی دریافتی در نشست‌های تخصصی، دربارهٔ اجرا، اجرا نشدن، یا ویرایش آنها نیز تصمیم می‌گیرند. نظارت بر اجرای طرح‌های پژوهشی، نگارش و پیشنهاد سیاست‌ها، هدف‌ها و خط‌مشی پژوهشی، و فراهم‌آوری و نگارش آیین‌نامه‌های گوناگون پژوهشی از وظایف مشترک شورای پژوهش در مؤسسه‌های پژوهشی است. بر پایهٔ مادهٔ ۱۲ «آیین‌نامهٔ جامع مدیریت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی»، شوراهای تخصصی از جمله شورای پژوهش، اولین سطح بخشی مؤسسه است که سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی را در بخش‌های گوناگون مؤسسه برای هماهنگی کارهای اجرایی و برنامه‌ریزی در بخش درپوند و پیشنهاد به شورای مؤسسه و هیئت رئیسه انجام می‌دهد. در نمودار ۱-۱۲ نمایی از عملکرد شورای پژوهش در سال ۱۴۰۲ آمده است.

نمودار ۱-۱۲. عملکرد شورای پژوهش پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۸-۱ خدمات‌های دانش‌بنیان

محصول‌ها و خدمات‌های دانش‌بنیان نقشی کلیدی در زیست‌پذیری نهادهای امروزی دارند. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران نیز برای پیشبرد مأموریت‌ها و هدف‌های خود چندین خدمت دانش‌بنیان در یک گروه پژوهش و فناوری (نمودار ۱-۱۳)، برای کاربرانش فراهم کرده است.

اصطلاح‌نامه‌نگاری

نگارش آنتولوژی و هستان‌شناسی

پردازش زبان طبیعی

ساخت پیکره‌های متنی تخصصی بر پایه داده‌های علمی و فنی ایرانداک

آینده‌نگاری علم، فناوری، و نوآوری

راهکارهای هوش کسب‌وکار و ساخت داشبوردهای مدیریتی

شناخت نقشه راه فناوری

مرور سیستماتیک و متاآنالیز

تحلیل لاگ و رفتار کاربران

ترسیم ساختار انتشارات علمی و تحلیل روند پژوهش

تحلیل اطلاعات علمی و فنی

ارزیابی اثربخشی پژوهش‌ها با نتیجه‌های جایگزین

طراحی و تحلیل پروتکل‌های رایانه‌ای امن

طراحی و اجرای نظام‌های اشتراک منابع و همکاری سازمان‌ها

طراحی و برگزاری کارگاه‌های آموزشی تخصصی

پذیرش دانشجوی دکتری برای انجام طرح‌های پژوهشی تقاضامحور

طراحی و ساخت سامانه ثبت اطلاعات علمی و فناوریانه

طراحی و ساخت سامانه نمایه‌سازی اطلاعات علمی و فناوریانه

طراحی و ساخت سامانه اشاعه اطلاعات علمی و فناوریانه

طراحی و ساخت پایگاه‌های اطلاعات علمی و فناوریانه موضوعی

طراحی و ساخت دروازه‌های اطلاعات موضوعی کنترل کیفیت شده

طراحی و بهبود کیفیت داده‌ها در سامانه‌های اطلاعات

طراحی و راه‌اندازی مراکز اطلاعات علمی و فناوریانه سازمانی و موضوعی

تحلیل، طراحی، و ساخت وب‌سایت‌های سازمانی

نمایه‌سازی اسناد و اطلاعات علمی و فنی

اشاعه‌گزینشی اطلاعات

طراحی و ساخت سامانه‌های اطلاعات مکانی و وب‌بنیاد

طراحی و ساخت سامانه‌های پیشنهاددهنده

طراحی و پیاده‌سازی الگوریتم‌های یادگیری ماشین در کاربردهای گوناگون

طراحی و ساخت سامانه‌های تحلیل کلان‌داده

داده‌کاوی

هوشمندی فناوری با روش‌های فناوری کاوی

طراحی و ساخت سامانه‌های هوش و تحلیل کسب‌وکار سازمانی

طراحی و ساخت سامانه‌های تشخیص تقلب

شخصی‌سازی محیط‌های یادگیری الکترونیکی

نشر الکترونیکی

طراحی و ساخت شبکه‌های اجتماعی حرفه‌ای تخصصی

طراحی و ساخت سامانه‌های مدیریت اطلاعات آزمایشگاهی

نمودار ۱-۱۳. خدمات‌های دانش‌بنیان ایرنداک: پژوهش و فناوری

ایرانداک در سال ۱۴۰۲، موفق به کسب چهار افتخار شده که در نمودار ۱۴-۱ آمده است.

دریافت رتبه یکم در میان مؤسسه‌های پژوهشی در برگزاری دوره‌های
مهارت‌افزایی تخصصی (با ۱۷۲ دوره) در سال‌های ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ بر پایه
گزارش عملکرد پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

گزینش دکتر لیلا نامداریان به عنوان پژوهشگر برگزیده کشور در بیست و
چهارمین جشنواره تجلیل از پژوهشگران، فناوران، و نوآوران برگزیده کشور

رتبه شایسته تقدیر در بخش طرح پژوهشی چهاردهمین جشنواره ملی
پژوهش و فناوری سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
برای گزینش طرح پژوهشی شناسایی و ارزش‌گذاری سنجش
تاثیر پژوهش در ایران

دریافت رتبه دوم در میان پژوهشگاه‌ها و مؤسسه‌های پژوهشی هنر و
علوم انسانی کشور و رتبه ۳۰ در رتبه‌بندی ملی پژوهشگاه‌ها و مؤسسه‌های
پژوهشی کشور برای سال ۱۴۰۱ در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام
(آی.اس.سی)

نمودار ۱۴-۱. افتخارات ایرانداک در سال ۱۴۰۲

۱۰-۱. سامانه‌های پشتیبان پژوهش

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) در راستای دست‌یابی به برخی از مأموریت‌هایش چندین سامانه را برای پشتیبانی از پژوهش در کشور طراحی و راه‌اندازی کرده است. کاربران این سامانه‌ها بیشتر دانشجویان و استادان هستند. در ادامه به برخی از آنها اشاره شده است.

پایگاه وب راهنمای پژوهش و پژوهشگران (پژوهش‌کار)

نام	راهنمای پژوهش و پژوهشگران
نام کوتاه	پژوهش‌کار
سال راه‌اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایرنداک
دسترسی	همگان/رایگان
نشانی	research.irandoc.ac.ir

درباره

پژوهش‌ها باید بتوانند چالش‌های واقعی را طرح و حل کنند و به نیازهای دانشی و فناورانه صنایع و خدمات گوناگون در کشور پاسخ دهند. ولی در عمل گاه چنین نمی‌شود. برخی از پژوهش‌ها به جای سوخت‌رسانی پیشرفت و حل چالش‌های کشور، سوخت آن را هدر می‌دهند. به دلیل نبود منبعی فراگیر و با دسترسی آسان و همگانی برای بالابردن کیفیت و آموزش پژوهش‌ها، پژوهشگران، و دست‌اندرکاران پژوهش، ایرنداک «پژوهش‌کار» را راه‌اندازی کرد. «پژوهش‌کار» سامانه‌ای برای یادگیری، آموزش، و ارزیابی پژوهش برای همه کسانی است که درگیر کار پژوهش، داوری پژوهش، راهنمایی پژوهش، نشر پژوهش، و تجاری‌سازی پژوهش هستند و می‌خواهند از خود، دانشگاه، یا نشریه‌شان آغاز کنند. با «پژوهش‌کار» امکان یادگیری و آموزش پژوهش در یک ایستگاه شدنی است. پژوهشگران و استادان راهنما و داور می‌توانند «پژوهش‌کار» را برای انجام پژوهش، هدایت پژوهش، ارزیابی پژوهش، و آموزش چگونگی ارتقای پژوهش به کار برند. نشریه‌ها می‌توانند آن را برای

راهنمایی نویسندگان و داوران مقاله‌ها به کار برند. سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان پژوهش می‌توانند آن را به‌عنوان پایه‌ای برای بازبینی استانداردهای پژوهش، نشر، و ارتقای علمی استادان و پژوهشگران به کار برند.

سامانه راهنمای نگارش پایان نامه و رساله (راه)

نام	راهنمای نگارش پایان نامه و رساله
نام کوتاه	راه
سال راه اندازی	۱۳۹۶
ناشر	ایراندک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	rah.irandoc.ac.ir

درباره

صدها هزار دانشجو برای پایان رساندن کارشناسی ارشد یا دکتری خود باید پارسا بنویسند. این دانشجویان برای نگارش پارسا از شیوه‌های گوناگون پیروی می‌کنند. یکی از نخستین شیوه‌نامه‌ها را در این زمینه ایراندک در سال ۱۳۶۶ از یک راهنمای دانشگاهی سال ۱۹۷۶ ترجمه و با نام «راهنمای نوشتن رساله‌های پژوهشی» منتشر کرد. نگاهی به این شیوه‌نامه و مانند آن نشان می‌دهد که برخی از آنها کاستی‌هایی دارند، برخی برافزاده‌اند، برخی تنها به بخشی از نیازها پاسخ می‌دهند، برخی به دشواری یافت می‌شوند، و برخی هم بروز نمی‌شوند. این کاستی‌ها و تفاوت‌ها، نگارش پارسا را سخت و کار سازمان‌دهی آنها را نیز با دشواری روبرو می‌کند. راهنمای نگارش پایان‌نامه و رساله (راه) که به سفارش و با نظارت دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی امور پژوهشی (معاونت پژوهش و فناوری وزارت عتف) درست شده است، یک شیوه یکسان، جامع، و بروز در دسترس همه دانشجویان می‌گذارد که با پیروی از آن، پارسای یک‌دستی نوشته شود.

۱۱-۱. اخلاق و درستی پژوهشی

اخلاق و درستی انجام، بخش جداناپذیر از پژوهش به شمار می‌رود که باید در کانون توجه پژوهشگران، دانشجویان، و استادان باشد. برای پشتیبانی از درستی انجام پژوهش‌های ایرانیان، ایرنداک خدماتی طراحی و راه‌اندازی کرده است که می‌تواند در این زمینه کارآمد باشد. در ادامه به یک خدمت کلیدی ایرنداک در زمینه اخلاق و درستی پژوهش اشاره می‌شود.

سامانه همانندجو

نام	سامانه همانندجو
نام کوتاه	همانندجو
سال راه‌اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایرنداک
دسترسی	محدود/آبونه‌مانی
نشانی	tikservice.irandoc.ac.ir

درباره

ایرنداک برای اجرای سیاست‌های کلی علم و فناوری و در پاسخ به خواست جامعه علمی کشور برای بهبود اخلاق علمی و حمایت از مالکیت فکری و معنوی و هم‌چنین پیش‌گیری از بدرفتاری‌های علمی، به‌ویژه سایه‌نویسی و دستبرد علمی در تدوین پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تحصیلات تکمیلی، سامانه «همانندجو» را با پشتوانه متن کامل و در حال افزایش صدها هزار عنوان از تازه‌ترین پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها و دیگر مدارک علمی در سال ۱۳۹۵ راه‌اندازی کرده است. همانندجویی در نوشتار پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها، گامی در کمک به نگه‌داشت حقوق پدیدآوران و گسترش علم و فناوری و زمینه‌سازی برای دسترسی آزاد همگان به اطلاعات است. «همانندجو» با

جست‌وجوی خودکار در متن کامل پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها و دیگر مدارک علمی در ایرانداک و همچنین در وب، نوشته‌های همانند را بازیابی و اندازه‌ی همانندی و منبع اطلاعات همانند را نمایش می‌دهد.

مجلس شورای اسلامی در تبصره نه قانون «پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی» مصوب ۳۱ مرداد ۱۳۹۶، کاربرد این سامانه را برای پیشنهادها (پروپوزال‌ها)، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌ها در حوزه‌های علمی و همچنین دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و مؤسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری دولتی و غیردولتی کشور الزام کرده است. پیش‌تر نیز بر پایه آیین‌نامه ثبت و اشاعه پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (شماره ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶ ابلاغ شماره ۱۱/۱۹۸۰۹۷ تاریخ ۱۳۹۵/۹/۷) دو وظیفه ثبت و همانندجویی پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، و پیشنهادها بر دوش دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و مؤسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری دولتی و غیردولتی وزارت عتف گذارده شده بود.

مدیریت اطلاعات علم و فناوری

- ❑ نگهداری و بروزرسانی پایگاه «گنج» با ۱,۷۸۴,۱۷۶ رکورد، ۷۵۴ هزار و ۵۵۹ کاربر، ۲,۹۸۶,۱۵۶ بازدید سالانه، و ۳,۹۸۰ کاوش روزانه؛
- ❑ ثبت ۲۵۹ پارسا، ۱۹۱ پیشنهاد و یک پارسای خارج از کشور در روز در سامانه ملی «ثبت»؛
- ❑ همکاری ۵۸۹ مؤسسه آموزش عالی با ایرانداک برای ساخت آرشیو ملی پارسا؛
- ❑ پاسخ‌گویی نزدیک به ۱۶۵ هزار درخواست پیشینه پژوهش؛
- ❑ نگهداری و بروزرسانی ۱۶ اصطلاح‌نامه تخصصی با بیش از ۱۴۹ هزار اصطلاح؛
- ❑ پدیدآوری ارزش افزوده و تحلیل اطلاعات و ساخت و بروزرسانی ده‌ها پایگاه، سامانه، و داشبورد اطلاعاتی.

۲. مدیریت اطلاعات علم و فناوری

مدیریت اطلاعات علم و فناوری در ایرانداک با شعار «به از گنج دانش به گیتی کجاست» انجام می‌شود. فراهم‌آوری، سازمان‌دهی، ذخیره، حفظ، بازیابی، تحلیل و اشاعه اطلاعات و مدارک علمی و فناوری کشور و همچنین اطلاعات پشتیبان آنها از کارهای کلیدی در مدیریت اطلاعات علم و فناوری هستند. مدیریت اطلاعات علم و فناوری با فراهم‌آوری و ثبت اطلاعات آغاز می‌شود و با اشاعه آن به کاربران به پایان می‌رسد. در این میان نیز گام‌های بسیاری انجام می‌شوند که گاه در همین فرایند و گاه پشتیبان آن هستند. مدیریت اطلاعات علم و فناوری در ایرانداک به سال ۱۳۴۷ بازمی‌گردد. اکنون این مأموریت ایرانداک در معاونت اطلاعات علم و فناوری ایران و با پشتیبانی سخت‌افزاری، نرم‌افزاری، و شبکه‌ای مرکز فناوری اطلاعات انجام می‌شود.

۱-۲. ثبت و فراهم‌آوری اطلاعات

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) کار مدیریت اطلاعات علم و فناوری را از سال ۱۳۴۷ آغاز کرد و افزون بر اطلاعات جاری، اطلاعات پیش از آن را نیز سازمان داد. دستاوردهای این کار در سامانه‌ها و پایگاه‌های اطلاعات و منابع مرجع ارائه می‌شوند. نخستین بار بر پایه بخش‌نامه شماره ۱۲۲۳۸/۸۹/۴۳ تاریخ ۱۳۸۶/۸/۲۰ وزیر علوم، تحقیقات، و فناوری و برای تکمیل پوشش پایگاه اطلاعات پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها (پارسا)، بهبود دسترسی به این منابع، و پیشگیری از دوباره‌کاری در پژوهش‌های دانشگاهی؛ همه دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و مراکز آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری کشور باید یک نسخه از این مدارک را در اختیار ایرنداک بگذارند و از آنان خواسته شده است که «صدور گواهی فراغت از تحصیل، به اعلام وصول پایان‌نامه دانش‌آموخته» از ایرنداک سپرده شود. ایرنداک برای آسان‌سازی این فرایند، سامانه ثبت پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌ها (ثبت) را به نشانی SABT.IRANDOC.AC.IR در اختیار دانشجویان کشور گذاشته است که در آن، ثبت اطلاعات پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی کشور انجام می‌شود. به‌تازگی نیز آیین‌نامه ثبت و اشاعه پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (شماره ۱۹۵۹۲۹/۱ و تاریخ ۱۳۹۶/۹/۶) از همه دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و مراکز آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری دولتی و غیردولتی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری خواسته است که فایل تمام‌متن این مدارک را در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) ثبت و همانندجویی کنند. دانشجویان پس از پذیرش پیشنهاد، به این سامانه مراجعه و اطلاعات پیشنهاد خود را ثبت و شناسه ره‌گیری دریافت می‌کنند. پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها نیز پس از ثبت و بارگذاری فایل تمام‌متن و تأیید ایرنداک، آماده پذیرش دانشگاه می‌شوند. دریافت شناسه ره‌گیری به‌منزله ثبت پایان‌نامه یا رساله در سامانه است و دانشجو باید آن را برای گام‌های بعدی به آگاهی مؤسسه محل تحصیل برساند. سپس دانشگاه وارد سامانه می‌شود و اطلاعات دانشجو را بررسی و اگر تأیید کند، ثبت پایان می‌یابد.

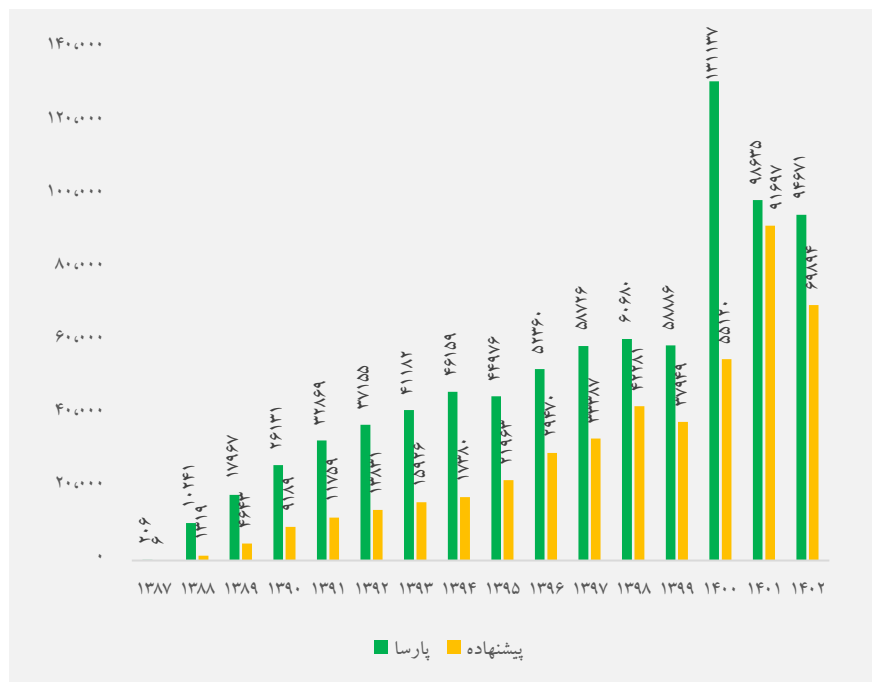
نسخه دوم سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد با تغییرات بنیادین و امکانات ویژه در پنجم آبان ۱۳۹۵ به‌دست معاون وزیر عتف و رئیس سازمان امور دانشجویان رونمایی شد و نخستین پایان‌نامه و پیشنهاد در تاریخ ۱۹ آبان ۱۳۹۵ در آن به ثبت رسید. در نسخه تازه این سامانه، دانشجویان می‌توانند پایان‌نامه کارشناسی ارشد و رساله دکتری و پیشنهاد آنها را با یک نام کاربری ثبت نمایند. بیشتر فیلدهای

سامانه برای تضمین کیفیت داده‌ها، از پیش تعریف شده و از سیاهه‌های گوناگون قابل انتخاب هستند و نیازی به وارد کردن آنها نیست. افزون بر این، کاربران همیشه می‌توانند وضعیت مدارک ثبت شده خود را پایش کنند و امکان ویرایش اطلاعات ثبتی تا پیش از تأیید مؤسسه نیز برای آنها فراهم است. در نسخه تازه، فایل تمام متن پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها را ایرانداک کنترل می‌کند و پس از ارائه کد ره‌گیری به دانشجو، فایل‌های فرستاده شده را کارشناسان ایرانداک تأیید می‌کنند و سپس به تأیید مؤسسه‌ها می‌رسد. پس از تأیید، مدرک برای سازمان‌دهی به سامانه ویرایش و سازمان‌دهی می‌رود و پس از انجام فرایند سازمان‌دهی، در سامانه اطلاعات علمی ایران (گنج) به نشانی GANJ.IRANDOC.AC.IR در اختیار همگان گذاشته می‌شود. در نمودار ۱-۲ شمار ثبت پارسا و پیشنهاد در سال ۱۴۰۲ نشان داده شده است.

سند	شمار ثبت تا پایان سال ۱۴۰۲	میانگین شمار روزانه ثبت در سال ۱۴۰۲
پارسای (پایان‌نامه و رساله) داخل کشور	۸۱۱۹۸۱	۲۵۹
پیشنهاد (پروپوزال)	۴۵۵۸۱۴	۱۹۱
پارسای خارج از کشور	۳۷۸۵	۱

جدول ۱-۲. شمار ثبت پیشنهاد و پایان‌نامه/رساله در سال ۱۴۰۲

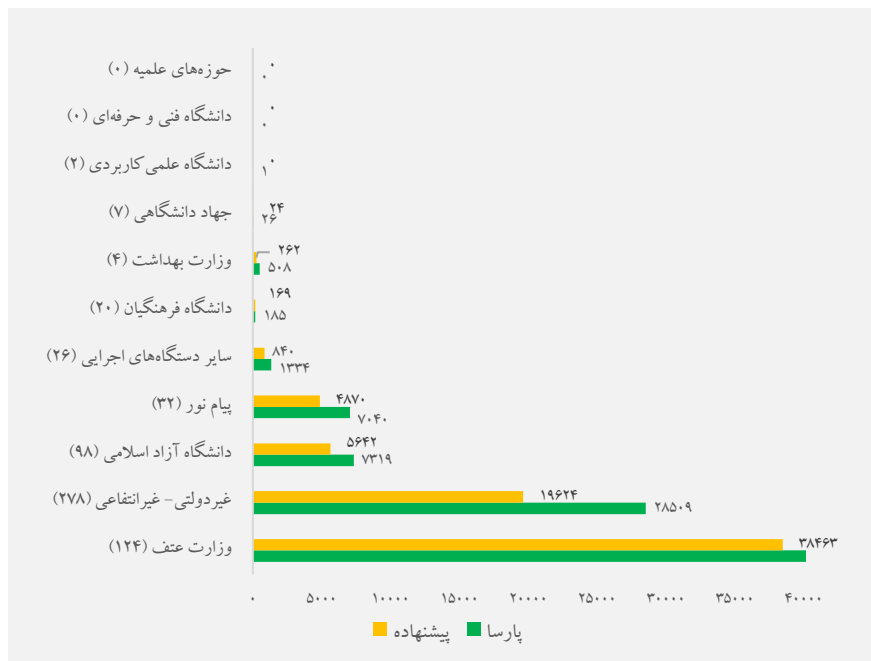
در نمودار ۱-۲ روند ثبت پارسا و پیشنهاد از سال ۱۳۸۷ تا پایان ۱۴۰۲ نشان داده شده است.

نمودار ۱-۲. روند ثبت پارسا و پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک

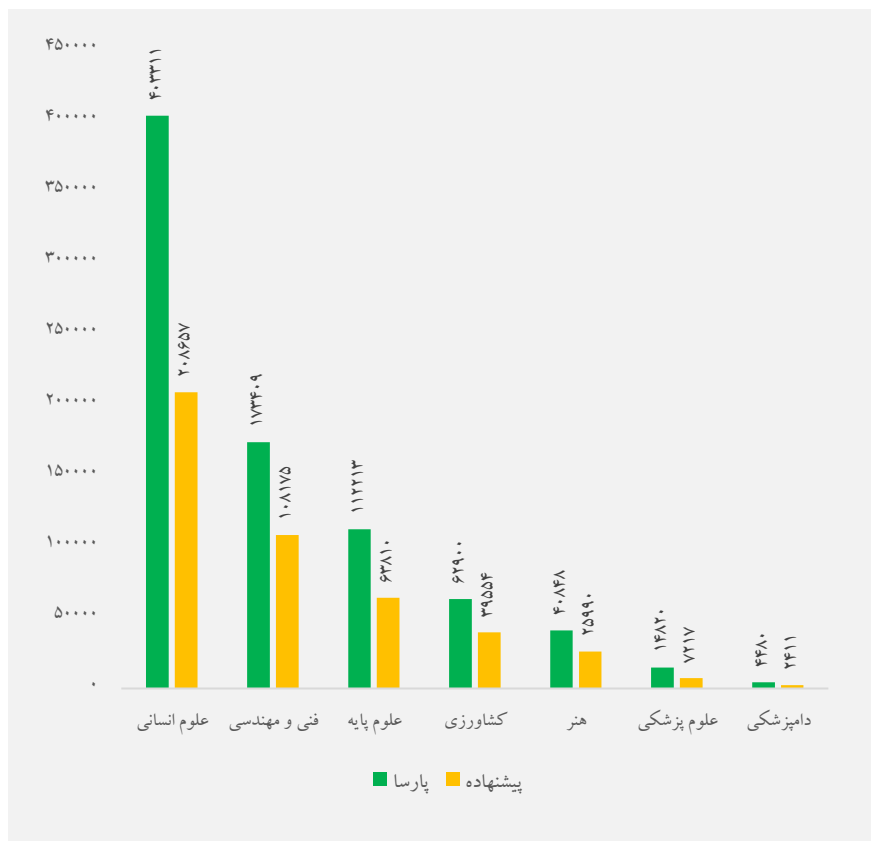
پیش از آغاز کار سامانه ثبت، گردآوری پایان نامه ها و رساله ها دستی بود و شمار همه آنها به ۱۱۰ هزار می رسید که پس از آغاز به کار این سامانه، فایل های الکترونیکی پایان نامه ها و رساله ها در سامانه بارگذاری شدند. گفتنی است از سال ۱۳۸۷ تا پایان سال ۱۴۰۲ بیش از ۲۶۰ هزار نسخه چاپی پارسا نیز به ایرانداک فرستاده شدند. تا پایان سال ۱۴۰۲ بیش از ۳۵۳ هزار نسخه چاپی پارسا در آرشیو ملی پایان نامه ها و رساله ها نگهداری می شوند. افزون بر پایان نامه ها و رساله ها، در آرشیو ایرانداک منابع ارزشمند و بی مانند دیگری نیز هستند. این آرشیو دربردارنده نزدیک به ۳۵۰ هزار پارسای دانشجویان مؤسسه های ایرانی، ۴۳ هزار پارسای دانشجویان ایرانی مؤسسه های خارجی، ۲۵ هزار گزارش دولتی، ۱۵ هزار جلد مقاله نشریه های فارسی، و سه هزار جلد مقاله همایش ها است. در نمودار ۲-۲ شمار مؤسسه های وابسته به نهادهای گوناگون و اندازه مشارکت آنها در ثبت پارسا و پیشنهاد در سال ۱۴۰۲ نشان داده شده است. ۱۲۴ مؤسسه وابسته به وزارت عتف بیشترین شمار پارسا و پیشنهاد را در سامانه ثبت داشتند.

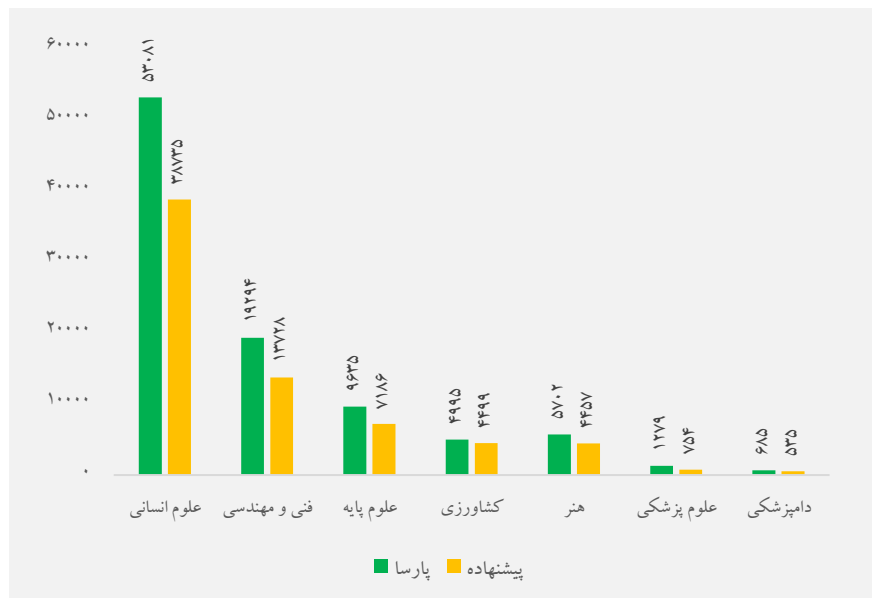
نمودار ۲-۲. اندازه مشارکت مؤسسه ها در سامانه ثبت ایرانداک

دوره کارشناسی ارشد با ۸۴۶۷۵ پارسا در سال ۱۴۰۲ بیشترین فراوانی را در سامانه ثبت دارد. دوره‌های دکتری تخصصی با ۸۸۸۱ دکتری حرفه‌ای با ۱۰۳۶، دستیاری تخصصی بالینی با ۷۳، دستیاری تخصصی غیربالینی با چهار، و دوره «ام. پی. ای.» با یک پارسا در جایگاه‌های بعدی هستند. از دیدگاه موضوعی نیز گروه علوم انسانی بیشترین فراوانی را در ثبت پارسا و پیشنهاد دارد. در نمودار ۳-۲ فراوانی ثبت پارسا در گروه‌های گوناگون موضوعی تا پایان ۱۴۰۲ و در نمودار ۴-۲ فراوانی ثبت پارسا در گروه‌های گوناگون موضوعی در ۱۴۰۲ آمده است.

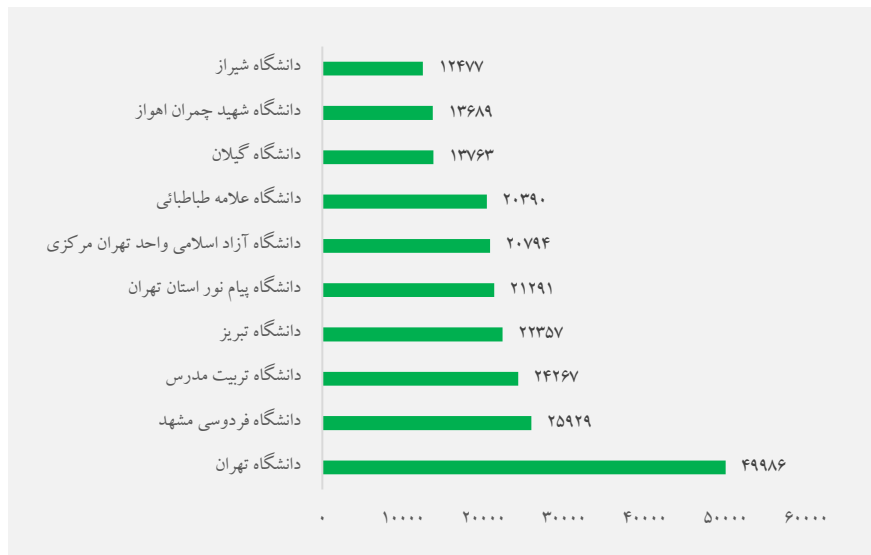
نمودار ۳-۲. فراوانی ثبت پارسای گروه‌های گوناگون موضوعی تا پایان ۱۴۰۲

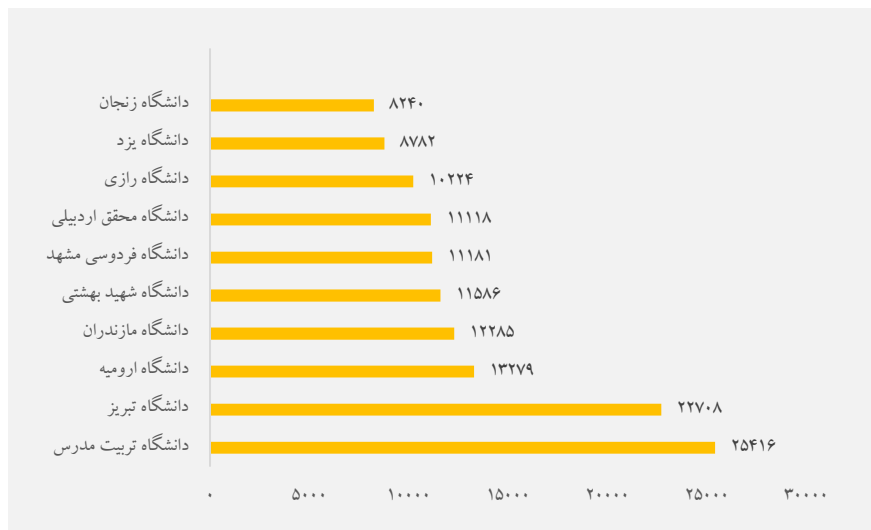
نمودار ۲-۴. فراوانی ثبت پارسی گروه‌های گوناگون موضوعی در سال ۱۴۰۲

دانشگاه تهران با ثبت ۴۹,۹۸۶ پارسا از سال ۱۳۸۷ تا پایان ۱۴۰۲ بیشترین مشارکت را از دیدگاه شمار پارسی ثبت شده در سامانه ثبت داشته است. دانشگاه تربیت مدرس نیز با ۲۵,۴۱۶ پیشنهاد در جایگاه نخست مشارکت در ثبت پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک دارد. در نمودار ۲-۵، ۱۰ مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسا در سامانه ثبت ایرانداک تا پایان ۱۴۰۲ و در نمودار ۲-۶، ۱۰ مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک تا پایان ۱۴۰۲ آمده‌اند.

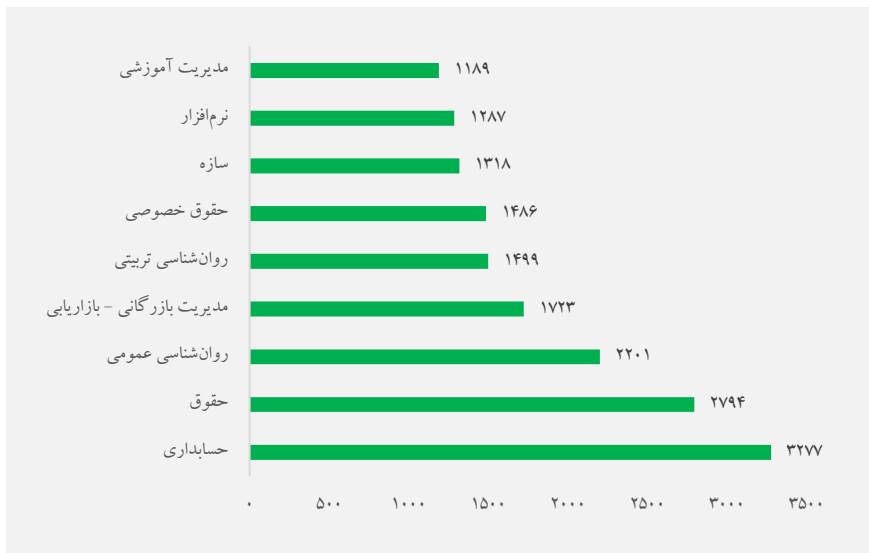
روی هم رفته، ۳,۲۷۷ پارسا در رشته حسابداری در سال ۱۴۰۲ در سامانه ثبت ایرانداک ثبت شدند که نسبت به رشته‌های دیگر فراوانی بیشتری دارد. از دیدگاه ثبت پیشنهاد نیز رشته حقوق با ۲,۲۵۶ پیشنهاد بیشترین فراوانی را دارد. در نمودار ۲-۷، ۱۰ رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسا در سامانه ثبت ایرانداک در سال ۱۴۰۲ و در نمودار ۲-۸، ۱۰ رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک در سال ۱۴۰۲ آمده‌اند.

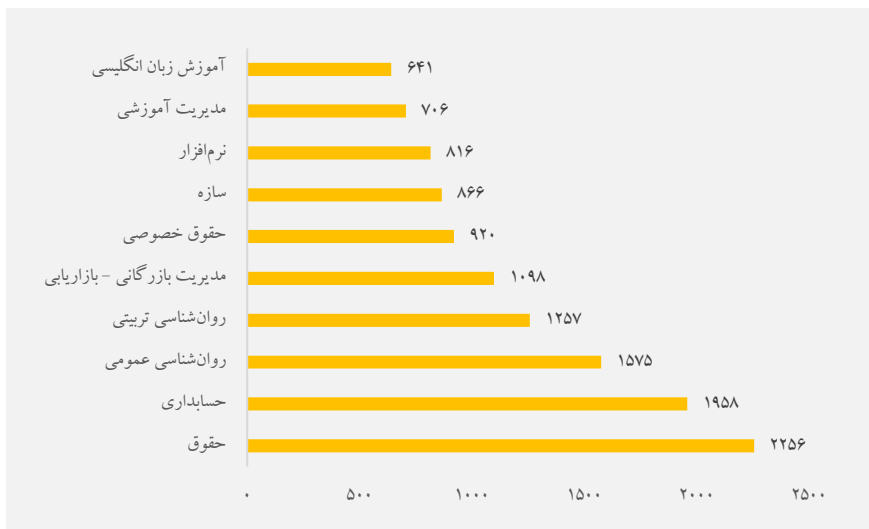
نمودار ۵-۱۰. مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسا در سامانه ثبت ایرانداک

نمودار ۶-۱۰. مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک

نمودار ۲-۱۰. رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسا در سامانه ثبت ایرانداک

نمودار ۲-۸. رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک

۲-۲. سازمان‌دهی اطلاعات

پس از ثبت اطلاعات پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها (پارساها)، کارشناسان به نمایه‌سازی و ویراستاری آنها می‌پردازند. نمایه‌سازی، تحلیل هوشمندانه نوشته پارساها برای شناسایی مفاهیم ارائه شده در آنها و تخصیص اصطلاحات نمایه‌ای در پیوند، با هدف امکان بازیابی اطلاعات است. پس از نمایه‌سازی، همه اطلاعات در بخش کنترل داده‌ها (ویراستاری)، کنترل و بازنگری می‌شوند. ایرانداک برای بهبود و شتاب نمایه‌سازی اطلاعات منابع گوناگون مانند پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها (پارساها)، سامانه ویرایش و سازمان‌دهی اطلاعات را در ویندوز طراحی و کار با نسخه نخست این سامانه را از تیر سال ۱۳۹۳ آغاز کرد. نسخه دوم این سامانه در اسفند سال ۱۳۹۴ با بهبود نسخه پیشین و افزودن امکانات و توانمندی‌های تازه بهره‌برداری شد. در سال ۱۴۰۲، ایرانداک ۶۲,۷۳۲ پایان‌نامه/رساله را نمایه‌سازی و ویرایش کرد. سازمان‌دهی اطلاعات نیاز به منابع مرجع دارد که برخی از آنها پیش از سازمان‌دهی و برخی نیز در هنگام سازمان‌دهی درست می‌شوند و همگی آنها نیاز به روزآوری دارند. برخی از منابع مرجع: واژه‌نامه‌ها، واژگان‌ها، دانشنامه‌ها، اصطلاح‌نامه‌ها، و فهرست‌های مستند نام‌ها هستند.

۲-۲-۱. واژه‌نامه‌ها

واژه‌نامه‌ها در گسترش و همگانی‌سازی علم و استانداردسازی زبان آن نقش کلیدی دارند. ایرانداک در سازمان‌دهی اطلاعات، همواره با واژه‌های نوین علمی و فناوریانه روبرو بوده است و باید برای واژه‌های بیگانه، برابرنهادهای درست فارسی را بیابد یا برگزیند و هرگاه نیاز باشد، توصیف آنها را نیز همراه واژه‌ها بیاورد. از این رو، ساخت واژه‌نامه‌ها یکی از کارهای همیشگی ایرانداک است که نخستین آنها در سال ۱۳۵۹ با نام «فرهنگ اصطلاحات دکومانتاسیون» با ۵۳۷ واژه به چاپ رسید. در پایگاه وب واژه‌نامه‌ها به نشانی DIC.IRANDOC.AC.IR همراه با بازنشر واژه‌نامه‌های چاپی ایرانداک در محیط وب، واژه‌هایی که در کار روزانه سازمان‌دهی اطلاعات، کنترل و برگزیده می‌شوند، در اختیار همگان گذاشته شده است. افزون بر این، واژه‌نامه‌های فرهنگستان زبان و ادب فارسی نیز در این سامانه در دسترس کاربران هستند. این سامانه بیش از ده واژه‌نامه و بیش از ۱۰۰ هزار واژه را دربردارد. ایرانداک پذیرای دیدگاه‌های کاربران گرامی درباره هر واژه و برابرنهاد یا توصیف آن است و آمادگی دارد که واژه‌نامه‌های تخصصی نهادهای دیگر را نیز به این مجموعه ارزشمند بیفزاید.

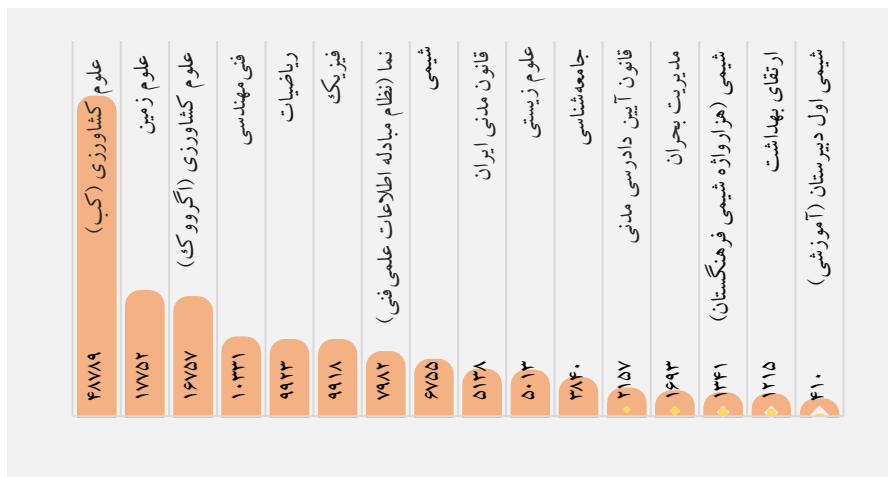
۲-۲. توصیف گره‌های ایرانداک

توصیف گره‌ها، کلیدواژه‌های استخراج شده از مدارک در سامانه ویرایش و سازماندهی اطلاعات هستند. تاکنون بیش از ۱۳۷,۵۰۷ کلیدواژه در این سامانه ثبت شده است که از این تعداد، ۹۶,۸۶۹ کلیدواژه کنترل شده، و ۷۴,۲۶۹ کلیدواژه ویرایش شده است.

۲-۳. اصطلاح‌نامه‌ها

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) برای انجام بهتر سازمان‌دهی و تحلیل اطلاعات علمی کشور، شانزده عنوان اصطلاح‌نامه را با بیش از ۱۴۹ هزار اصطلاح (مرجع و غیرمرجع) در موضوع‌های گوناگون تدوین کرده که در نشانی ESN.IRANDOC.AC.IR در دسترس همگان است.

اصطلاح‌نامه‌های ایرانداک تک‌زبانه و یا دوزبانه بوده و با همکاری متخصصان هر زمینه و گروه‌های تخصصی فرهنگستان زبان و ادب فارسی نگاشته شده‌اند. در این زمینه، ایرانداک با سازمان‌های جهانی «ترمنت» و «اینفوترم» نیز همکاری دارد. اصطلاح‌نامه «اگرووک» در علوم کشاورزی که «فانو» به چاپ رسانده نیز در ایرانداک ترجمه، بومی‌سازی، و در پایگاه این سازمان ثبت شده است.

نمودار ۲-۹. اصطلاح‌نامه‌های ایرانداک و شمار واژه‌های آنها

۲-۴. فهرست‌های مستند نام‌های ایرنداک (نام‌ها)

مستندسازی نام‌ها در زمینه‌های موضوعی مختلف مانند نام مشاهیر و پدیدآوران، نام مکان‌ها، نام کتاب‌ها، و نام نمایشنامه‌ها یکی از کارهای ایرنداک است که می‌تواند مهار واژگان، آسانی جست‌وجو، هدایت کاوش‌گران به نام‌ها و اصطلاح‌های همانند، تغییر سریع شناسه‌ها، بازیابی سریع و آسان یک موضوع یا نام، مفاهیم مرتبط و گونه پیوند آنها با هم، و نمایان‌سازی و کنترل واژه‌ها و اصطلاحات دارای دو یا چند معنی را برای جلوگیری از اختلال معنایی در هنگام بازیابی در پی داشته باشد. پایگاه وب فهرست‌های مستند نام‌های ایرنداک به نشانی NAMHA.IRANDOC.AC.IR برای پاسخ‌گویی به بخشی از نیاز مدیریت دانش در قلمروی سازمان‌دهی اطلاعات راه‌اندازی شده است. این سامانه، فهرست مستند نام‌های نهادها، سازمان‌ها، و مؤسسه‌های دولتی، نام پژوهشگران، نام‌های جغرافیایی ایران، و نام کتاب‌ها (برگرفته از پارساهای موجود در ایرنداک) را دربردارد.

پایگاه اطلاعات علمی ایران

نام	پایگاه اطلاعات علمی ایران
نام کوتاه	گنج
سال راه اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایرنداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	ganj.irandoc.ac.ir

صفحه سبیل از آرشیوهای گنج و فهرست اطلاعات ایران است (۱۳۹۰)

درباره

پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)، دستاورد کاربرد فناوری اطلاعات در خدمات مدیریت اطلاعات علم و فناوری در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) است. پیشینه این بخش از خدمات ایرنداک به دهه چهل بازمی گردد که کار گردآوری، سازمان دهی، و اشاعه اسناد علمی و فناوریانه در ایرنداک آغاز شد. هر چند اکنون بیشترین داده های روزآمد گنج از پایان نامه ها و رساله ها و پیشنهاد های آنهاست، ولی قلمرو آن گسترده است و طرح های پژوهشی، گزارش های دولتی، و مقاله های علمی را نیز در بر دارد. کار پایگاه اطلاعات علمی ایران، نخستین بار در سال ۱۳۷۰ در رایانه های «مین فریم» و محیط نرم افزار «سی دی اس آی اس آی اس» شروع شد. در سال ۱۳۷۳ این پایگاه با فناوری «دایال آپ» در شبکه ای با نام «صبا» از دور در دسترس کاربران قرار گرفت. سال ۱۳۷۸ بود که اینترنت به ایرنداک وارد شد و دسترسی به گنج نیز در وب فراهم شد. از آن پس با پیشرفت فناوری اطلاعات، این پایگاه نیز قابلیت های تازه ای یافته است و در گذر زمان، نسخه های گوناگونی از آن با فناوری های روز به کار رفته اند. این پایگاه با بیش از یک میلیون و سیصد هزار پیشینه از بزرگ ترین گنجینه های علمی کشور و هم اکنون مرجع بسیاری از پژوهشگران ایران و جهان است و روزانه بیش از هشت هزار کاربر،

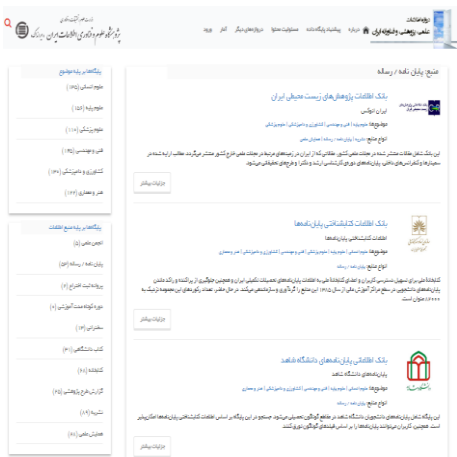
بیش از چهار هزار جست‌وجو در آن انجام می‌دهند. این سامانه بنیان سامانه‌های دیگری در ایرانداک همچون سامانه همانندجو و سامانه پیشینه پژوهش است.

پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) اکنون دربرگیرنده ۱,۳۸۴,۵۷۹ رکورد پیشنهاد و پارساست. نسخه پیشین این پایگاه افزون بر پارسا و پیشنهاد، طرح پژوهشی، مقاله نشریه، گزارش‌های دولتی، و مقاله همایش را نیز پوشش می‌دهد. پایگاه گنج در مجموع ۱,۷۸۴,۱۷۶ مدرک دارد و در سال ۱۴۰۲ در این پایگاه ۱,۴۵۲,۸۲۱ جست‌وجو با میانگین روزانه ۳,۹۸۰ جست‌وجو روی داده است.

دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوری ایران

نام	دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوری ایران
نام کوتاه	در
سال راه اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	dar.irandoc.ac.ir

درباره

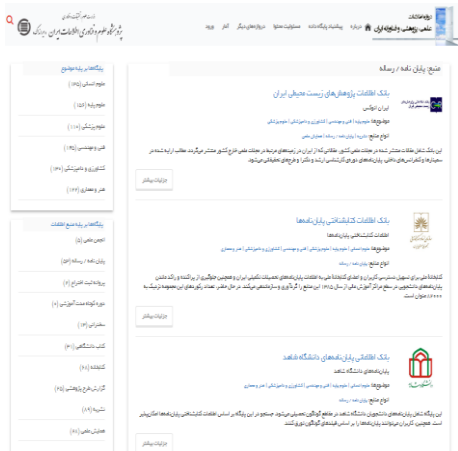
دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوری ایران (در) نخستین دروازه اطلاعات علمی در ایران است که در مهر ۱۳۹۵ با بیش از ۲۰۰ پایگاه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوری راه اندازی شد. این دروازه از یک سو دست یابی پژوهشگران را به پایگاه های داده آسان می کند و از سوی دیگر به سیاست گذاران علم و فناوری نمای فراگیر را از وضعیت این پایگاه ها نشان می دهد. دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوری پیوند به پایگاه های داده گوناگون را با مدارکی مانند پایان نامه ها، رساله ها، نشریه ها، گزارش طرح های پژوهشی، کتابخانه های دانشگاهی، همایش ها، کتاب های دانشگاهی، و انجمن ها در رشته های اصلی و فرعی فراهم می سازد. این دروازه، پایگاه های داده را در وب بر پایه نیاز کاربران در چارچوب ها و موضوع های کاربردی با بهبود شیوه ارائه و کیفیت خدمات و همچنین با افزایش دسترسی پذیری و کاربردپذیری در درگاه های ارزشمند برای استادان، دانشجویان، و پژوهشگران بازنمایی می کند.

۴-۲. مدیریت عرضه و تقاضای پژوهش

۲-۴-۱. سامانه پیشینه پژوهش

سامانه پیشینه پژوهش

نام	سامانه پیشینه پژوهش
نام کوتاه	پیشینه
سال راه‌اندازی	۱۳۹۳
ناشر	ایرنداک
دسترسی	همگان/آبونه‌ای
نشانی	pishineh.irandoc.ac.ir

درباره

بسیاری از پژوهش‌های دانشگاهی در پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها انجام می‌شوند و بخشی از مقاله‌های علمی نیز دستاورد همین پژوهش‌ها هستند. آسانی دست‌یابی به این منابع کلیدی و کاربرست دستاوردهای آنها در فرایند پژوهش بسیار ارزشمند است. ایرنداک کار ثبت، سازمان‌دهی، و اشاعه اطلاعات علم و فناوری کشور را بر عهده دارد و از دیرباز مرکز دریافت نسخه‌ای از پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها و ارائه خدمات اطلاع‌رسانی آنها به جامعه علمی کشور بوده است. ایرنداک با این پشتوانه، سامانه پیشینه پژوهش را راه‌اندازی کرده است و به دانشجویان و پژوهشگران کمک می‌کند تا از پیشینه کار خود آگاهی یابند، از دوباره کاری پرهیز کنند، و با منابع موجود درباره پژوهش خود نیز آشنا شوند. کاربران می‌توانند پس از ثبت نام و تأیید آن، وارد سامانه شوند و درخواست خود را ثبت نمایند. نتیجه بررسی کارشناسان آموزش‌دیده ایرنداک برای کاربر و نیز همه کسانی که کاربر بخواهد، فرستاده می‌شود. یک میلیون و ۴۷۹ هزار و ۴۷۰ درخواست تا پایان ۱۴۰۲ برای سامانه پیشینه فرستاده شده که کارشناسان ایرنداک به تمام آنها پاسخ داده‌اند.

- برگزاری ۱۷۵ دوره آموزشی برای ۱,۶۶۲ تن، دربردارنده ۱,۴۷۹ دانشجو، ۱۴۱ همکار ایرانداک، و ۴۲ عضو هیئت علمی، مدیر، و کارشناس سازمانها؛
- پذیرش ۲۷ دانشجوی دکتری در رشته‌های مدیریت فناوری اطلاعات، مهندسی فناوری اطلاعات، و علم اطلاعات و دانش‌شناسی از سال ۱۳۹۰ تاکنون؛
- شرکت ۷۰ کارمند ایرانداک در ۱۲۷ دوره آموزشی ایرانداک.

۳. آموزش

آموزش در ایرانداک با طراحی، راه اندازی، بازاریابی، و برگزاری دوره های آموزشی کوتاه مدت، پذیرش و مدیریت دانشجویان دکتری و انجام کارهای در پیوند با آموزش و پژوهش آنها هستند. آموزش در ایرانداک به شکل دوره های تخصصی کوتاه مدت از سال ۱۳۶۲ آغاز شد، ولی پدید آمدن واحد مدیریت آموزش با مأموریت برنامه ریزی آموزش های علمی برای کارکنان پژوهشگاه و متقاضیان بیرون از پژوهشگاه، اجرای آموزش های برنامه ریزی شده، و انجام امور رفاهی و پشتیبانی های غیر آموزشی دانشجویان به سال ۱۳۸۴ باز می گردد. این واحد کار رسمی خود را از سال ۱۳۸۵ آغاز کرد و مسئولیت برگزاری دوره های آموزشی کوتاه مدت، تحصیلات تکمیلی، و کارکنان را بر عهده دارد.

۱-۳. دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی

مدیریت آموزش از سال ۱۳۸۶ با دریافت مجوز آموزش کارکنان دولت از «معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی ریاست جمهوری» و «مرکز آموزش و پژوهش استانداری تهران»، امکان آموزش کارکنان سازمان‌های دولتی و غیردولتی را داراست و نیز از سال ۱۳۹۰ موفق به دریافت مجوز از دفتر آموزش‌های آزاد، غیرانتفاعی، و غیردولتی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری برای برگزاری دوره‌ها گردیده است.

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) برای بالا بردن سطح علمی مخاطبان، با فراخوان مشارکت استادان توانمند اقدام به نیازسنجی، تدوین، طراحی، و اجرای دوره‌های آموزشی تخصصی کرده است و هم‌اکنون ۲۲۶ دوره آموزشی را در زمینه‌های سامان‌دهی و نشر اطلاعات، فناوری اطلاعات، فنی و مهندسی، مهارت‌های پژوهش و گسترش علم، مهارت‌های آموزشی، و مدیریت و برنامه‌ریزی برگزار می‌نماید و آمادگی دارد بر پایه نیاز مخاطبان (افراد یا سازمان‌ها) برای نیازسنجی، تدوین، طراحی، و اجرای دوره‌های آموزشی تخصصی برنامه‌ریزی کند. همچنین برای بهره‌مندی از دوره‌های تخصصی برای همه دانشجویان و اعضای هیئت علمی تسهیلاتی دیده شده است.

در سال ۱۴۰۲، ۷۰ نفر (۳۳۹۹ نفر ساعت) از کارکنان پژوهشگاه از ۱۲۷ دوره آموزشی در مدیریت آموزش ایرانداک بهره بردند که از این تعداد ۵۷ نفر (۲۴۶۴ نفر ساعت) کارکنان و کارشناسان و مدیران و ۱۳ نفر (۹۳۵ نفر ساعت) از اعضای هیات علمی ایرانداک بودند. گفتنی است همه کارکنان پژوهشگاه می‌توانند بر پایه تخصص خود رایگان در دوره‌های آموزشی در پیوند شرکت نمایند.

مدیریت آموزش از سال ۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۴۰۲، روی هم رفته، ۱,۵۹۰ دوره آموزشی با ۲۲۸ عنوان برگزار کرده است. شمار شرکت‌کنندگان در دوره‌های آموزشی در مجموع ۲۳,۹۵۲ نفر (۱۸۶,۴۸۱ نفر ساعت) و میانگین رضایت شرکت‌کنندگان از دوره‌های برگزار شده ۸۹/۵۹۱۳ از ۱۰۰ بوده است. در نمودار ۱-۳ دوره‌های برگزار شده ایرانداک با فراوانی بیش از ۱۰ سال ۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۴۰۲ نشان داده شده‌اند.

فرآوانی	نام دوره
۱۷۳	نگارش مقاله علمی برای نشریه‌های نمایه شده در نمایه‌نامه‌های جهانی (وب/آوساینس و اسکوپوس)
۱۵۰	کار با داده‌های کمی: کاربرد نرم‌افزار «SPSS» (پایه و پیشرفته)

فراوانی	نام دوره
۹۱	نگارش پایان نامه و رساله و پروپوزال
۶۳	نرم افزار تحلیل داده های کیفی مکس کیودا (MAXQDA)
۶۳	نگارش مقاله علمی برای نشریه های علمی فارسی زبان
۵۸	مدیریت اطلاعات علمی با استفاده از نرم افزار اندنوت (End Note X7)
۴۲	روش شناسی پژوهش: رویکرد کیفی
۳۹	روش پژوهش: گراند تئوری (نظریه داده بنیاد)
۳۷	ویرایش ادبی و فنی نوشتارهای علمی (کتاب، مقاله، پایان نامه، و رساله)
۳۵	نرم افزار تحلیل داده های کیفی ان ویو (Nvivo)
۳۳	راهنماهای جستجو و دستیابی به اطلاعات در محیط وب
۳۳	مدل سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزاری موس AMOS
۳۲	کار با داده های کیفی: نرم افزار «atlas.ti»
۳۰	کاربرد اینفوگرافیک در بازنمایی داده ها و اطلاعات (پایه)
۲۹	کاربرد نرم افزار «Word» در پژوهش
۲۷	استخراج مقاله علمی از پایان نامه، رساله، و طرح پژوهشی
۲۵	روش پژوهش: اصول و مبانی
۲۵	مدل سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار Lisrel
۲۳	سبک های سخنرانی تأثیر گذار، فن بیان و ارتباط مؤثر
۲۳	جستجوی و بازیابی پیشرفته اطلاعات علمی از پایگاه های اطلاعاتی و استنادی بین المللی
۲۰	ساخت اسلایدهای گویا و مؤثر برای سخنرانی: نرم افزار «prezi»
۱۹	آشنایی با مفاهیم، ساختار و نحوه ایجاد کتابخانه های دیجیتال
۱۹	مدل سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم افزار «PLS»
۱۸	آشنایی با آینده پژوهی و روش های آن
۱۷	مهارت ها و فنون مدیریت کلاس درس در دانشگاه
۱۴	مهارت های پیش از تدریس
۱۴	فراتحلیل (متا آنالیز): کاربرد نرم افزار «STATA»
۱۳	آشنایی با شبکه های عصبی و استفاده از جعبه ابزار آن در محیط متلب (MATLAB)

نام دوره	فراوانی
سواد اطلاعاتی	۱۱

نمودار ۱-۳. دوره‌های برگزار شده با فراوانی بیش از ۱۰ از سال ۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۴۰۲ در ایرانداک

مدیریت آموزش در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) در سال ۱۴۰۲، روی‌هم‌رفته، ۱۷۵ دوره آموزشی را برگزار کرده که نامشان در جدول ۱-۳ آمده است. گفتنی است ۸۵ مورد از این دوره‌ها برای نخستین بار در سال ۱۴۰۲ برگزار شده‌اند که در جدول ۱-۳ با نشان آبی‌رنگ ایرانداک آمده‌اند. افزون بر این، دو دوره آموزشی نیز بیرون از ایرانداک و به درخواست دیگر نهادها برگزار شده‌اند که در جدول ۱-۳ با نشان سرخ‌رنگ «خروج» آمده‌اند.

جدول ۱-۳. دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی ایرانداک در سال ۱۴۰۲

نحوه نگارش پروپوزال و پایان‌نامه	
کار با نرم‌افزار Eviews	
نگارش مقاله علمی برای نشریه‌های نمایه شده در نمایه‌نامه‌های جهانی (وب‌آوساینس و اسکوپوس)	
روش پژوهش: گراند تئوری (نظریه داده‌بنیاد)	
اولین مدرسه اخلاق در پژوهش (شامل ۱۲ دوره) (حضور و مجازی)	
ساخت اسلایدهای گویا و مؤثر برای سخنرانی: نرم‌افزار «Perezi» (حضور - مجازی)	
کار با داده‌های کیفی: نرم‌افزار «MAXQDA»	
اصول برگزاری جلسه دفاع: از پرزنت تا پذیرایی	
مهارت‌های عملی جستجو و بازیابی اطلاعات علمی در پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی	
جدیدترین ابزارهای تولید محتوای گرافیکی ۲۰۲۳	
بایدها، نبایدها، مهارت‌ها و ترفندهای نشر مقاله در مجلات معتبر فارسی نمایه شده در ISC	
روش پژوهش: تحلیل محتوای کیفی	
کاربرد نرم‌افزار «WORD» در پژوهش	
کار با داده‌های کمی: کاربرد نرم‌افزار «SPSS» (مقدماتی)	
کار با داده‌های کمی: کاربرد نرم‌افزار «SPSS» (پیشرفته)	
ثبت اختراع‌های نرم‌افزاری (حضور و مجازی)	
کاربرد اینفوگرافیک در بازنمایی داده‌ها و اطلاعات (مقدماتی)	
کار با داده‌های کیفی: نرم‌افزار «Atlas.Ti»	
از ایده تا پدیده: راه و روش‌های تبدیل پایان‌نامه به مقاله	
فراترکیب (متاسنتز) Meta-synthesis	

مرور سیستماتیک: روش‌ها، ابزارها، و فرایندها	۱
آشنایی با استاندارد ایزو ۲۳۳۰۱-۲۰۱۹: (امنیت و تاب‌آوری- سیستم‌های مدیریت تداوم کسب و کار- الزامات (حضور) (ویژه همکاران ایراندک)	۲
مدرسه تابستانی هوش مصنوعی (شامل ۱۴ دوره) (حضور و مجازی)	۳
روش تحقیق پیشرفته با رویکرد پروپوزال‌نویسی و نگارش مقاله و پایان‌نامه	۴
مدیریت اطلاعات علمی: کاربرد نرم‌افزار «End Note»	۵
کار با داده‌های کیفی: نرم‌افزار «MAXQDA»	۶
نحوه نوشتن پروپوزال‌های دانشگاهی با چت جی پی تی ChatGPT	۷
نگارش مقاله علمی برای نشریه‌های نمایه شده در نمایه‌نامه‌های جهانی (وب‌آوساینس و اسکوپوس)	۸
جستجوی و بازیابی پیشرفته اطلاعات علمی از پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی بین‌المللی	۹
شناخت و راه‌های پرهیز از بد رفتاری و دستبرد علمی	۱۰
فنون و روش‌های تدریس	۱۱
جدیدترین ابزارهای تولید محتوای گرافیکی	۱۲
روش پژوهش: تحلیل مضمون	۱۳
آینده پژوهی؛ رهیافت‌ها، روندها و روش‌ها	۱۴
یادگیری آسان و سریع مدل‌سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم‌افزار «AMOS»	۱۵
نحوه نوشتن پروپوزال‌های دانشگاهی با چت جی پی تی ChatGPT	۱۶
طراحی فایل ارائه تاثیرگذار با استفاده از نرم‌افزار Prezi	۱۷
نحوه نگارش پروپوزال و پایان‌نامه	۱۸
ارائه نقشه راه عملیاتی جهت نگارش و انتشار مقاله در مجلات بین‌المللی (SCOPUS & ISI)	۱۹
کاربرد نرم‌افزار Word در نگارش پایان‌نامه و رساله	۲۰
مدیریت اطلاعات علمی: کاربرد نرم‌افزار «Mendeley»	۲۱
آشنایی با امکانات گوگل اسکالر و بازیابی انواع منابع اطلاعاتی از طریق آن	۲۲
نگارش مقاله علمی برای مجلات فارسی زبان	۲۳
روش پژوهش: گراند تئوری (نظریه داده‌بنیاد)	۲۴
کلیات و مبانی اخلاق علمی (حضور)	۲۵
مدرسه پاییزی روش پژوهش (شامل ۱۴ دوره) (حضور و مجازی)	۲۶
ویرایش ادبی و فنی نوشتارهای علمی (کتاب، مقاله، پایان‌نامه، و رساله)	۲۷
تفکر طراحی	۲۸
رایتینگ آکادمیک (Academic Writing)	۲۹
مهارت‌ها و رویه‌های پیشرفته نگارش و انتشار مقالات پژوهشی در مجلات نمایه شده در ISC	۳۰

گراند تئوری (Grounded Theory)	
روش پژوهش: تحلیل محتوای کیفی	
اخلاق در پژوهش	
روش‌شناسی پژوهش: رویکرد کیفی - حضوری	
روش پژوهش: مصاحبه پژوهشی	
مدرسه پاییزی هوش مصنوعی (شامل ۱۴ دوره) (حضوری و مجازی)	
آشنایی با مهارت‌های نرم ضروری ویژه مدیران با رویکرد شناختی (حضوری و مجازی)	
مشاهده‌پذیری پژوهش: پیشبرد جایگاه علمی پژوهشگران و مؤسسه‌های آموزشی عالی و پژوهشی (ویژه دانشگاه دزفول)	
نگارش مقاله علمی برای نشریه‌های نمایه‌شده در نمایه‌نامه‌های جهانی (وب‌آو ساینس و اسکوپوس)	
روش تحقیق پیشرفته با رویکرد پروپوزال‌نویسی و نگارش مقاله و پایان‌نامه	
نگارش مقاله علمی برای مجلات فارسی زبان	
مالکیت فکری (شاخه ادبی و هنری با تأکید بر مالکیت ادبی)	
مدرسه زمستانی از رساله تا دفاع (شامل ۱۲ دوره) (حضوری و مجازی)	
جدیدترین ابزارهای تولید محتوای گرافیکی ۲۰۲۴	
جستجوی و بازیابی پیشرفته اطلاعات علمی از پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی بین‌المللی	
مدرسه زمستانی تعامل انسان و اطلاعات (شامل ۱۱ دوره) (حضوری و مجازی)	
کار با داده‌های کیفی: کاربرد نرم‌افزار Atlas. Ti	
مرور سیستماتیک: روش‌ها، ابزارها، و فرایندها	
مبانی و مهارت‌های آموزش (دانش‌افزایی ویژه اعضای علمی) - حضوری	
آشنایی با نشر کتاب دانشگاهی	
کارگاه تفکر طراحی (حضوری و مجازی)	
مدرسه زمستانی توانمندسازی دانش‌آموختگان زبان‌شناسی (شامل ۱۰ دوره) (حضوری و مجازی)	
پایگاه‌های استنادی و شاخص‌های علم‌سنجی: رویکردی نوین به منظور افزایش اثربخشی پژوهش	
مدرسه کارآفرینی (شامل ۸ دوره) (فقط حضوری)	
روش پژوهش: گراند تئوری (نظریه داده بنیاد)	
رؤیت‌پذیری علمی (ویژه مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی) (فقط حضوری)	
روش پژوهش: پدیدارشناسی	

۲-۳. عملکرد دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی

روی هم رفته، ۱،۶۶۲ نفر (۱،۷۴۸۱ نفر ساعت) دربردارنده ۱،۴۷۹ ازدانشگاه‌ها (دانشجو)، ۱۸۳ نفر از

پژوهشگاه (ایراندک) شامل ۴۲ نفر از اعضای هیئت علمی و ۳۷ نفر مدیران و ۱۰۸ از کارشناسان در سال ۱۴۰۲ در دوره‌های آموزشی پژوهشگاه شرکت کردند. ایراندک برای همه دانش‌پذیران این دوره‌ها گواهی پایان دوره می‌دهد. در جدول ۲-۳ نمایی از عملکرد دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی ایراندک آمده است.

جدول ۲-۳. عملکرد دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی ایراندک در سال ۱۴۰۲

ماه	مدت		شمار شرکت‌کنندگان			تعداد / نفر / ساعت شرکت‌کنندگان	تحصیلات شرکت‌کنندگان (تعداد)			میانگین میزان رضایت شرکت‌کنندگان (از ۱-۵)	شمار سازمانهای شرکت‌کننده		
	روز	ساعت	دانشجو	غیردانشجو	دیگر		کارشناسی و دانشجو	کارشناسی ارشد و دانشجو	دکترا و دانشجوی دکترا		دانشگاهها (دانشجو)	پژوهشگاهها	سایر (غیر دانشجو)
فروردین	۳	۱۲	۳۹	۲	۰	۱۶۴	۱۳	۲۸	۰	۸۶.۴۳	۳۹	۲	۰
اردیبهشت	۱۳	۶۶	۱۵۷	۳۲	۰	۹۳۲	۷۷	۱۱۰	۲	۹۰.۴	۱۵۷	۳۲	۰
خرداد	۱۰	۴۸	۱۰۶	۷	۰	۶۰۲	۳۷	۷۶	۰	۹۱.۱۳	۱۰۶	۷	۰
تیر	۱۶	۷۴	۱۳۹	۴۸	۰	۳۹۹۲	۶۹	۹۹	۱۹	۸۹.۳۵	۱۳۹	۴۸	۰
مرداد	۷	۳۰	۱۴۳	۳	۰	۵۸۴	۸۳	۵۴	۹	۸۶.۸۵	۱۴۳	۳	۰
شهریور	۹	۴۱	۱۷۱	۵	۰	۷۶۸	۹۷	۷۵	۴	۸۹.۶۴	۱۷۱	۵	۰
مهر	۷	۳۷	۹۳	۱۳	۰	۷۲۱	۶۴	۳۵	۷	۸۹.۶۸	۹۳	۱۳	۰
آبان	۲۷	۹۵	۱۰۷	۱۷	۰	۳۶۳۴	۵۵	۵۸	۱۱	۸۸.۳۳	۱۰۷	۱۷	۰
آذر	۱۴	۷۲	۱۷۱	۸	۰	۱۹۶۷	۱۰۲	۷۲	۵	۹۱.۰۶	۱۷۱	۸	۰
دی	۴	۱۴	۱۰۰	۲	۰	۲۴۹	۵۰	۵۲	۰	۹۰.۳۲	۱۰۰	۲	۰
بهمن	۳۳	۱۶۴	۱۹۷	۳۲	۰	۵۳۱۴	۱۰۷	۱۱۱	۱۱	۹۲.۷۳	۱۹۷	۳۲	۰
اسفند	۱۰	۵۲	۵۶	۱۴	۰	۶۶۴	۴۹	۲۰	۱	۸۹.۰۵	۵۶	۱۴	۰
سالانه (۱۷۵ دوره در ۱۵۳ روز)	۱۵۳	۷۰۵	۱۴۷۹	۱۸۳	۰	۱۷۴۸۱	۸۰۳	۷۹۰	۶۹	۸۹.۵۹	۱۴۷۹	۱۸۳	۰

۳-۳. تحصیلات تکمیلی

رشد پرشتاب علم و فناوری، دگرگونی‌های بزرگ اجتماعی و اقتصادی، و هدف‌های بلند برنامه‌های توسعه و سند چشم‌انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران شرایطی را پدید آورده‌اند که وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری برای دگرگونی راهبردی در علم و فناوری و داشتن نگاه پژوهش‌محوری، به تربیت نیروهای متعهد، متخصص، و ماهر با شیوه‌های گوناگون پذیرش دانشجو در دوره دکترا پرداخته است. دوره دکتری بالاترین دوره تحصیلی آموزش عالی است که به اعطای مدرک تحصیلی می‌انجامد و رسالت آن پرورش افرادی است که با نوآوری در زمینه‌های گوناگون علوم و فناوری برای از میان برداشتن نیازهای کشور و گسترش مرزهای دانش می‌کوشند. این دوره به دو شیوه «آموزشی پژوهشی» و «پژوهشی» برگزار می‌شود.

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) با دریافت مجوز از شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی از سال ۱۳۹۰، موفق به پذیرش ۲۷ دانشجوی دکتری پژوهش‌محور در سه رشته مدیریت فناوری اطلاعات (۹ دانشجو)، مهندسی فناوری اطلاعات (۷ دانشجو)، و علم اطلاعات و دانش‌شناسی (۱۱ دانشجو) شده است. در این میان پنج نفر در رشته مدیریت فناوری اطلاعات در سال‌های ۱۳۹۴، ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۴۰۰، ۱۴۰۲ و نه نفر در رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی در سال‌های ۱۳۹۵، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹، ۱۴۰۰، ۱۴۰۱، ۱۴۰۲ و سه نفر در رشته مهندسی فناوری اطلاعات در سال‌های ۱۳۹۵، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ دانش‌آموخته شده‌اند. هم‌اکنون ایرانداک دارای دو دانشجو است.

- برگزاری یک نشستِ دیوِخانهٔ شورای تأمین منابع علمی؛
- عضویت ایرانداک در مجمع جهانی سازمان‌های تحقیقات صنعتی و فناوری، انجمن علمی مدیریت اطلاعات ایران، انجمن ایرانی مطالعات جامعهٔ اطلاعاتی، و انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران؛
- همکاری پژوهشگاه در کمیته‌ها و کارگروه‌های ملی؛
- افزودن ۱۳ تفاهم‌نامهٔ تازه به هشت تفاهم‌نامهٔ در دست اجرای پیشین.

۴. همکاری و هماهنگی

بخشی از مأموریت پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) به همکاری و هماهنگی با نهادهای دیگر باز می‌گردد و از سویی نیز گسترش کار ایرانداک تنها با پشتیبانی منابع و بازار در اختیار خود شدنی نیست. بنابراین ایرانداک می‌کوشد با همکاری و هماهنگی با دیگران به سطح بالاتری از کارایی و اثربخشی دست یابد. یکی از راهبردهای ایرانداک نیز «دسترسی به بازار و منابع؛ مشارکت و هماهنگی رویاروی» است. همکاری با سازمان‌های دیگر، فراخور چگونگی آن در گروه اشتراک منابع، گروه خدمات دانش‌بنیان، و گروه ارتباطات علمی انجام می‌شود.

۱-۴. همکاری و هماهنگی در اساس‌نامه ایرانداک
بر پایه اساس‌نامه، بخشی از کارها و اختیارهای ایرانداک در پیوند با همکاری و هماهنگی است. در
نمودار ۱-۴ به چند مورد از این نقش‌ها و کارها اشاره شده است.

برنامه‌ریزی، اجرا، ارزیابی، و هماهنگی برنامه‌های جامع اشتراک منابع
و همکاری میان کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی

هماهنگ‌کننده برنامه‌های اشتراک منابع و همکاری میان کتابخانه‌ها و
مراکز اطلاع‌رسانی کشور

مدیریت تأمین و دسترسی به مدارک و اطلاعات علم و فناوری
بین‌المللی مورد نیاز پژوهشگران

نماینده وزارت عتف در مجامع ملی و بین‌المللی اطلاع‌رسانی و فناوری
اطلاعات مطابق ضوابط و مقررات

نماینده مجامع بین‌المللی اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات در کشور و
کانون فعالیت‌های منطقه‌ای آنها مطابق ضوابط و مقررات

مشارکت در برنامه‌های همکاری ملی، منطقه‌ای، و بین‌المللی مطابق
ضوابط و مقررات

سازمان‌دهی شبکه‌های متخصصان علوم و فناوری اطلاعات مطابق
ضوابط و مقررات

نمودار ۱-۴. نقش‌ها و وظیفه‌های ایرانداک در پیوند با همکاری و هماهنگی در اساس‌نامه

۲-۴. شورای تأمین منابع علمی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری

برای همکاری، هماهنگی، هم‌راستایی، و هم‌افزایی در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی و همچنین، گزینش، تأمین، تحویل، و دسترسی به منابع علمی در راستای افزایش کارایی، اثربخشی، و بهره‌وری نظام علمی، پژوهشی، و فناوری وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛ شورای تأمین منابع مالی بر پایه آیین‌نامه شماره ۱۷۹۳۶۰/ و تاریخ ۱۳۹۳/۹/۲۹ پدید آمد. این شورا دارای سه مأموریت کلیدی است: نخست، همکاری، هماهنگی، و هم‌راستایی مؤسسه‌ها در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی و همچنین گزینش، تأمین، تحویل، و دسترسی به منابع علمی خارجی با رعایت صرفه و صلاح و برای افزایش کارایی، اثربخشی، و بهره‌وری نظام علمی، پژوهشی، و فناوری؛ دوم، گسترش همکاری و اشتراک منابع علمی و یکپارچه‌سازی خدمات منابع علمی در وزارت و سوم، همکاری، هماهنگی، و هم‌راستایی در ارائه خدمات منابع علمی به سازمان‌های دیگر در چارچوب سیاست‌های اقتصاد مقاومتی. مجمع عمومی شورا از رئیس؛ نماینده معاون پژوهش و فناوری وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛ و نمایندگان مؤسسه‌های عضو پدید می‌آید. مجمع عمومی، هر سه سال یک بار اعضای شورا را برمی‌گزیند. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) دبیرخانه این شورا است.

ایجاد هماهنگی و وحدت رویه میان دانشگاه‌ها در زمینه گزینش، تأمین، و دسترسی به منابع علمی، افزایش سطح مشارکت دانشگاه‌ها در تصمیم‌گیری‌های کلان، تمهید راهکارهایی برای پشتیبانی تصمیم‌سازی‌های درست در گستره تأمین منابع علمی نیاز دانشگاه‌ها، نهادهای فرهنگ اشتراک منابع علمی در دانشگاه‌ها و رعایت صرفه و صلاح در خرید اشتراک و بهره‌برداری از منابع اطلاعات علمی از راه گفت‌وگو و انعقاد قرارداد به نمایندگی دانشگاه‌ها با ناشران بین‌المللی از مأموریت‌های اصلی این شورا به‌شمار می‌رود.

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) از سال ۱۳۸۹ به عنوان دبیرخانه شورا، ریاست پژوهشگاه رئیس این شورا است. نمایندگان دانشگاه‌های تابع وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری، هر دو سال یک‌بار و از میان خود، اعضای این شورا را برمی‌گزینند تا سیاست‌های لازم را بگیرند و بر اجرای درست آن برای صرفه و صلاح دانشگاه‌های ذی‌نفع نظارت کنند. کلیدی‌ترین کارهایی که این شورا انجام داده و می‌دهد به شکل زیر است:

- ☐ برگزاری ۵۶ نشست شورای تأمین منابع علمی از سال ۱۳۹۴ تاکنون؛
- ☐ برگزاری ششمین مجمع عمومی شورای تأمین منابع علمی در تاریخ ۱۴۰۰/۱۲/۰۹؛
- ☐ برگزاری یک جلسه شورا به صورت مجازی در سال ۱۴۰۲؛
- ☐ گزارش‌های شورا به وزیر محترم برای مشکلات ارزی و بانک مرکزی در سال ۱۴۰۱؛
- ☐ گزارش‌های شورا به معاون پژوهشی وزیر برای مشکلات ارزی و هم‌چنین با توجه به تغییر معاون پژوهش و فناوری ارسال چندین نامه و گزارش تفصیلی؛
- ☐ ارسال گزارش‌های توجیهی به مدیرکل حمایت و پشتیبانی پژوهشی وزارت علوم در مورد قراردادهای، پیگیری معوقات پرداختی به ناشران و مشکلات ارزی؛
- ☐ پیگیری بودجه شورا در سازمان برنامه و بودجه و تهیه گزارش برای کارشناسان این سازمان (ادامه سال‌های گذشته)؛
- ☐ پیگیری بودجه از طریق هیأت دولت توسط وزیر محترم و پیگیری‌های رئیس شورا در ریاست جمهوری و سازمان برنامه؛
- ☐ پیگیری دریافت وجه جهت ارسال به ناشران و تفاهم‌نامه‌های جدید بر پایه تخفیف روی بدهی‌های هر ناشر؛
- ☐ روزآمدسازی گزارش جامع مشکلات ارزی برای ارائه به مقامات (وزارت و ریاست جمهور گرامی و تقاضای دریافت ارز جدید)؛
- ☐ ارسال گزارش تازه ارزی و وضعیت هر دانشگاه و تعیین زمان نشست حضوری یا تلفنی برای پاسخ‌گویی به همه ابهامات و اختلاف حساب‌ها، تهیه گزارش حسابداری از وضعیت پرداخت‌های دانشگاه‌ها، بدهی‌ها و پرداخت‌ها به ناشران (ادامه سال‌های گذشته)؛
- ☐ روزآمدسازی گزارش جامع بدهی‌ها (ارزی و ریالی) بر پایه دانشگاه‌ها و مؤسسه طلبکار و آماده تحویل تا آبان سال ۱۴۰۱؛
- ☐ مذاکره با ناشر «الزویر» برای گرفتن تخفیف و پرداخت بدهی مانده؛

- ☐ مذاکره با ناشر «اشپرینگر» برای گرفتن تخفیف و پرداخت بدهی مانده؛
- ☐ مذاکره با ناشر «انجمن ریاضی آمریکا» برای گرفتن تخفیف و پرداخت بدهی مانده؛
- ☐ مذاکره با ناشر ابسکو برای گرفتن تخفیف و پرداخت بدهی مانده؛
- ☐ امضای تفاهم‌نامه با شرکت AIC Finance آلمان برای انتقال ارز به ناشران؛
- ☐ نشست با نمایندگان AIC بصورت مجازی و الکترونیکی؛
- ☐ حسابرسی بدهی‌های گذشته شورا (۱۳۹۱ برابر با ۲۰۱۲ میلادی) به‌دست همکاران شورا (دو حسابدار و یک کارشناس)، به روزرسانی حساب‌های سال ۱۳۹۸ و آغاز به روزرسانی بدهی‌های گذشته از سال ۱۳۹۷ به قبل و ارسال گزارش حساب به یکایک مؤسسات تابعه؛
- ☐ پیگیری پرداخت‌های دانشگاه‌ها به ناشران؛
- ☐ به روزرسانی حساب‌های سال‌های گذشته؛
- ☐ نشست‌های مجازی با نمایندگان ناشران از کشورهای گوناگون و رفع مشکلات:
- نشست‌های مجازی با مدیر فروش بین‌المللی Springer؛
- نشست مجازی با مدیران شرکت Knowledge E درباره خرید وایلی و ابسکوری پروتکل «زدنی»؛
- نشست با شرکت‌های ایرانی که نمایندگی ناشران را در ایران دارند، درباره اشتراک، دسترسی، و برنامه‌ها و کارگاه‌های آموزشی (ادامه سال گذشته)؛
- برگزاری نشست‌های مجازی با مدیران الزویر در مورد بدهی‌ها و قراردادهای تازه و دسترسی اسکوپوس؛
- برگزاری نشست مجازی با نماینده وزارت بهداشت در مورد اشتراک خرید پایگاه‌های وایلی و ابسکو.
- ☐ آغاز مجموعه تازه‌ای از گفت‌وگوها برای سال ۲۰۲۱ دانشگاه‌ها با برخی ناشران؛
- ☐ گرفتن مصوبات مالی از هیئت امنای پرداخت‌های گوناگون؛
- ☐ تدوین گزارش برای ارائه در شورا و گزارش در جلسه معاونین پژوهشی دانشگاه‌های سطح یک به معاون پژوهشی در مورد استفاده غیرقانونی دانشگاه‌ها از منابع و اعلام رسمی در سایت‌های رسمی دانشگاه‌ها؛

- ☐ مذاکره با شرکت الزویر برای تسویه حساب با تخفیف بالا و گرفتن صورتحساب‌های تازه؛
- ☐ مکاتبه برای تخصیص ارز با اداره عملیات ارزی مکاتبات با معاونت پژوهشی وزارت برای پیگیری در معاونت ارزی بانک مرکزی؛
- ☐ ورود به فرایند خرید ارز در مرکز مبادله ارز و طلا در اردیبهشت ۱۴۰۲؛
- ☐ گرفتن کارگزار مالی آلمانی AIC Finance با تاییدیه بانک مرکزی و اداره کل حراست مرکزی وزارت برای ارسال وجه؛
- ☐ تخصیص اولیه یکی از صورتحساب‌ها برای کنترل مسیر به صرافی و انقضای مهلت پرداخت و ابطال تخصیص؛
- ☐ نامه وزیر علوم به رئیس بانک مرکزی و دستور ایشان به معاونت ارزی ۱۴۰۳/۶/۲۶؛
- ☐ جلسه با وزارت بهداشت با حضور مدیر کل دفتر پشتیبانی برای تفاهم‌نامه دو جانبه؛
- ☐ پیگیری ۵ صورتحساب برای گرفتن کد ناخدای دوباره در مرکز مبادله ارز و طلا؛
- ☐ پیگیری تخصیص ارز در بانک عامل؛
- ☐ تفاهم‌نامه وزارت علوم با شرکت CNKI چین برای تأمین پایگاه اطلاعات این کشور؛
- ☐ پیگیری تغییر شماره حساب ذی‌نفع از آلمان به عمان؛
- ☐ قرارداد جدید با شرکت الزویر و کارگزار مالی جدید KIM در عمان برای ارسال ارز؛
- ☐ ارسال بار سوم صورتحساب‌های جدید مرکز مبادله ارز و طلا؛
- ☐ گرفتن کد ناخدا و ارسال به بانک عامل جهت تخصیص؛
- ☐ پیگیری از معاونت پژوهشی وزارت جهت پیگیری ایشان از معاونت ارزی بانک مرکزی؛
- ☐ نامه مجدد وزیر علوم به رئیس بانک مرکزی و دستور مؤکد ایشان برای تخصیص ارز؛
- ☐ گرفتن تخصیص در ۲۴ اسفند ۱۴۰۲ و پیگیری‌های خرید ارز؛
- ☐ جلسه با همکاران وزارت بهداشت جهت حرکت دادن تفاهم‌نامه دوجانبه؛
- ☐ مذاکره با شرکت چینی CNKI و گرفتن دسترسی آزمایشی برای دانشگاه‌های عضو شورا به مدت

دو ماه از ابتدای سال ۱۴۰۳.

۳-۴. عضویت‌ها

عضویت در انجمن‌ها و نهادهای علمی و حرفه‌ای از راهبردهای پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) برای پیشبرد هدف‌ها و برنامه‌هایش است. در این راستا، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران می‌کوشد تا چنین انجمن‌ها و نهادهایی را پیوسته پایش کند و به عضویت انجمن‌ها و نهادهای در پیوند با مأموریت‌ها و فعالیت‌هایش درآید. در نمودار ۴-۲، کلیدی‌ترین انجمن‌ها و نهادهایی که ایرانداک در آنها عضو است آمده‌اند.

WAITRO

مجمع جهانی سازمان‌های تحقیقات صنعتی و فناوری

گونه عضویت: جهانی

سال آغاز عضویت: ۱۳۹۸

انجمن علمی مدیریت اطلاعات ایران

گونه عضویت: ملی

سال آغاز عضویت: ۱۳۹۰

انجمن ایرانی مطالعات جامعه اطلاعاتی
Iranian Association for Studies in Information Society

انجمن ایرانی مطالعات جامعه اطلاعاتی

گونه عضویت: ملی / وابسته

سال آغاز عضویت: ۱۳۸۵

انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران

گونه عضویت: ملی / وابسته

سال آغاز عضویت: ۱۳۸۶

نمودار ۴-۲. انجمن‌ها و نهادهایی که ایرانداک عضویت آنها را دارد

افزون بر عضویت در انجمن‌ها و نهادهای علمی و حرفه‌ای، ایرانداک در کمیته‌ها، کارگروه‌ها، کمیسیون‌ها، و شوراهای گوناگونی نیز نقش دارد که نام برخی از کلیدی‌ترین آنها و نقشی که ایرانداک در آنها بازی می‌کند در ادامه آمده است:

- ☐ عضو کارگروه تخصصی راهبری نمایه‌سازی نشریات علمی وزارت عتف؛
- ☐ نماینده دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی امور پژوهشی در کارگروه ساماندهی وضعیت استعلام ترجمه کتب، توسط مرکز نشر دانشگاهی؛
- ☐ عضو کمیته راهبردی ترجمان دانش، معاونت تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛
- ☐ عضو گروه علمی مطالعات نظری فناوری اطلاعات، اطلاع‌رسانی و کتابداری، چهاردهمین دوره جشنواره بین‌المللی فارابی؛
- ☐ عضو و دبیر کمیته گسترش و برنامه‌ریزی علم اطلاعات و دانش‌شناسی، شورای گسترش آموزش عالی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛
- ☐ عضو کمیته علوم انسانی، مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور؛
- ☐ عضو کمیته داوران جشنواره بین‌المللی فارابی.

۴-۴. تفاهم‌نامه‌ها

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) برای آغاز یا گسترش پیوند همکاری در زمینه‌های گوناگون علمی و پژوهشی، آموزشی، و اجرایی با دیگر نهادها ۲۱ تفاهم‌نامه تا سال ۱۴۰۲ داشت. دوره این تفاهم‌نامه‌ها بیشتر سه سال است و به افزایش کارایی و اثربخشی فعالیت‌های ایرانداک یاری می‌رسانند. در نمودار ۳-۴ نام نهادهای دارنده تفاهم‌نامه همکاری با ایرانداک آمده است.

پژوهشگاه قوه
قضاییه

پژوهشگاه علوم و دفاع
مقدس شهید سپهبد پاسدار
حاج قاسم سلیمانی

سازمان مطالعه و
تدوین کتب علوم
انسانی دانشگاه‌ها
(سمت)

مرکز نشر دانشگاهی

تفاهم نامه های پیشین

مرکز برنامه ریزی
و پژوهش کمیته
امداد امام خمینی

موسسه آموزش عالی ارشاد
دماوند

انجمن علمی مدیریت
اطلاعات ایران

شرکت پارس آوید

مشاور مقام عالی
وزارت علوم،
تحقیقات و فناوری

شورای عالی علوم، تحقیقات
و فناوری و بانک کشاورزی

سازمان تحقیقات،
آموزش و ترویج
کشاورزی

دانشگاه شهید باهنر
کرمان

تفاهم نامه های جدید

نمودار ۳-۴. نهادهای دارای تفاهم‌نامه با پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

بر پایهٔ نمودار ۳-۴، در سال ۱۴۰۲، ۱۳ تفاهم‌نامهٔ همکاری میان ایرنداک و نهادهای دیگر امضا و به هشت تفاهم‌نامهٔ در دست اجرای پیشین افزوده شدند.

پشتیبانی از سیاست‌گذاران (۱) اپرسم ۶ و علم و فناوری

■ نگهداری و به‌روزرسانی پایگاه وب منابع اطلاعات شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری (شاخص) با نزدیک به ۸۵۰ شاخص؛

■ نگهداری و به‌روزرسانی پایگاه وب جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (نما) با نزدیک به ۹۰ شاخص؛

■ نگهداری و به‌روزرسانی پایگاه وب دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان (۱۵)؛

■ نگهداری و به‌روزرسانی سامانه آمار کتابخانه‌ها (آک)؛

■ میزبانی دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری.

۵. پشتیبانی از سیاست گذاری علم و فناوری

سیاست اطلاعات علمی کشور از روزهای نخست در کانون پژوهش‌های ایرانداک بود و نخستین پیشنهاد در این زمینه در سال ۱۳۵۵ نوشته شد. ایرانداک برای پشتیبانی از سیاست گذاری داده‌محور؛ سامانه‌های منابع اطلاعات شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری (شاخص)؛ جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (نما)؛ دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان (دا)؛ و آمار کتابخانه‌ها را به همراه گزارش‌های سیاستی کاربردی و بروز برای سیاست‌گذاران علم و فناوری مانند شورای عالی عتف؛ شورای عالی انقلاب فرهنگی؛ وزارت عتف؛ وزارت بهداشت، درمان، و آموزش پزشکی؛ معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری؛ و رئیس‌ان نهادهای علمی مانند دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و فرهنگستان‌ها فراهم کرد. ایرانداک نماینده ایران در شبکه اطلاع‌رسانی آسیا و اقیانوسیه («اپین») نیز هست که از سوی برنامه اطلاعات برای همه «یونسکو» هدایت می‌شود.

۱-۵. خدمات ایرنداک برای پشتیبانی از سیاست گذاری علم و فناوری

پایگاه وب منابع اطلاعات شاخص های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری

نام	شاخص های پایش و نوآوری
نام کوتاه	شاخص
سال راه اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایرنداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	shakhes.irandoc.ac.ir

درباره

تاکنون درباره ارزیابی جایگاه علمی، فناورانه، و نوآورانه کشور شاخص های بسیاری در اسناد گوناگون ارائه شده اند. در گزارش های سازمان های جهانی نیز شاخص های بسیاری برای این ارزیابی آمده اند. فراوانی و پراکندگی این شاخص ها در اسناد و گزارش های ملی و جهانی، دسترسی به آنها و گزینش و کاربریشان را برای سیاست گذاران و پژوهشگران دشوار ساخته است. بنابراین دسترسی به این شاخص ها از یک درگاه واحد با توان سازمان دهی و جست و جوی برخط در میان آنها می تواند کار کاربران را آسان سازد. بر این پایه، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک)، سامانه شاخص را برای ارائه تصویری از سازمان های ملی و جهانی که در این زمینه کار می کنند، شاخص های ارزیابی و طبقه بندی موضوعی آنها، و معرفی منابع کلیدی اطلاعات در این زمینه به پژوهشگران و سیاست گذاران راه اندازی کرد. این سامانه منابع اطلاعات داخلی شاخص ها را نیز معرفی می کند. پایگاه داده این سامانه، جست و جوی ساده و پیشرفته را به دو زبان فارسی و انگلیسی فراهم می آورد. کاربران نیز می توانند با پیشنهاد شاخص ها یا منابع اطلاعات به بلوغ و روزآمدی «شاخص» کمک کنند. «شاخص» با افزایش مشاهده پذیری و دسترسی پذیری شاخص ها، سازمان ها، و منابع اطلاعات پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری می تواند در گاهی ارزشمند برای سیاست گذاران و پژوهشگران این زمینه و تعامل آنها با یکدیگر باشد.

پایگاه وب جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان

نام	جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان
نام کوتاه	نما
سال راه اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	nema.irandoc.ac.ir

درباره

در قانون رویکرد تصمیم گیری و سیاست گذاری مبتنی بر شواهد، مفهوم سنجش و ارزیابی نهفته است که ابزارهایی کلیدی را برای بررسی و بهبود کیفیت، کارایی، و اثربخشی برنامه‌ها در دست مدیران می‌گذارد. امروزه شمار فراوانی از این ابزارها، شاخص‌ها، و سنجش‌های ارزیابی در لایه‌های گوناگون در دست است که داده‌های ارزشمندی را برای هر کشور فراهم می‌کنند و کاربرد آنها می‌تواند کیفیت تصمیم‌ها را بهبود بخشد. افزون بر این، هر کشور می‌تواند خود را با دیگر کشورها در جهان بسنجد و برای بهبود جایگاه خویش بکوشد. با این همه، این شاخص‌ها و جایگاه کشور در آنها به خوبی و یک‌جا پایش و گزارش نمی‌شوند. از این رو نیز گاهی آگاهی یکپارچه از وضعیت کشور شدنی نیست، گاه آمارهای گوناگونی از یک شاخص گزارش می‌شوند، و گاه برخی شاخص‌ها گزارش نمی‌شوند. این آشفتگی می‌تواند سیاست‌گذاران را از ماهیت و ارزش برخی از شاخص‌ها دور کند یا آنها را به برخی از شاخص‌ها بی‌باور سازد و این دو، نقش داده‌ها و شواهد را در تصمیم‌گیری و سیاست گذاری کاهش دهد و رشد و پیشرفت را در راستای برنامه‌ها و اسناد ملی ناپایدار سازد. برای پاسخ به این نیاز، ایرانداک «نما» را طراحی و راه‌اندازی کرد که کوششی برای شناسایی، توصیف، و گزارش درست و روزآمد جایگاه کشور در شاخص‌های کلیدی جهانی علم، فناوری، و نوآوری است.

پایگاه وب دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان (۱۵)

نام	پایگاه وب دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان
نام کوتاه	دا
سال راه اندازی	۱۳۹۸
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	DA.IRANDOC.AC.IR

درباره

انتشارات علمی از سنجه‌های پیشرفت علم و نشان‌دهنده توان علمی کشورها، به ویژه در دو سده گذشته بوده است. از این رو، سیاست‌گذاران علم به پردازش شمار و چگونگی انتشارات علمی در پرداخته و برنامه‌های گوناگونی را برای پیشرفت در این زمینه در دستور کار گذارده‌اند. ابزارهای گوناگونی نیز درست شده‌اند تا این شمار و چگونگی و کامیابی سیاست‌های علمی را بسنجند. برخی از این ابزارها تا اندازه‌ای در گستره جهانی پذیرفته شده‌اند و بسیاری آنها را برای مقایسه خود با دیگران به کار می‌برند. «نمایه‌های استنادی» از این ابزارها هستند که در ارزیابی‌های «علم‌سنجی» از آنها بسیار بهره می‌برند. نمایه‌های استنادی، نوشته‌های علمی و دانشگاهی را به زبان‌های گوناگون از سراسر جهان گردآوری و نمایه می‌کنند. «وب‌آوساینس» (واس)، «اسکوپوس» و «گوگل اسکالر» از کلیدی‌ترین این نمایه‌نامه‌ها هستند که پذیرشی فراگیر به دست آورده‌اند. در حالی که نمایه‌نامه‌های «واس» و «اسکوپوس» در پی گردآوری و سازماندهی انتشارات و استندهای داوری شده هستند، نمایه‌نامه «گوگل اسکالر» دامنه گسترده‌تری دارد و تنها این انتشارات را در بر ندارد و همه انتشارات دانشگاهی را پوشش می‌دهد. بی‌گمان، پایش گزارش‌هایی که از این ابزارها گرفته می‌شوند، می‌تواند بر سیاست‌گذاری علم، فناوری، و نوآوری اثر گذارد. نگاهی آماری و موشکافانه به شمار و چگونگی انتشارات علمی در این نمایه‌نامه‌ها می‌تواند راهنمای سیاست‌گذار ایرانی برای راهبری بهتر گردش علم، تخصیص منابع، و برنامه‌ریزی کلان باشد. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) از سال‌ها پیش، برای پاسخگویی به این نیاز «دانش ایران:

مشارکت ایرانیان در دانش جهان را طراحی و تاکنون چندین ویرایش آن را منتشر کرده است. نخستین ویرایش «دانش ایران» در سال ۱۳۸۱ چاپ شد و گزارش‌های تحلیلی انتشارات ایرانیان را در پایگاه «واس» در سال ۱۹۹۹ میلادی در بر داشت. از آن زمان، ایرانداک گزارش‌های تحلیلی بیشتر و سنجه‌های روزتری را به «دانش ایران» افزوده است تا در سیاست‌گذاری علم، فناوری، و نوآوری کارآمدتر باشد. بهبودهای همیشگی در «دانش ایران»، اینک آن را بالنده کرده و به جایگاه نخستین در بازنمایی و تحلیل داده‌های نمایه‌های استنادی جهانی در ایران رسانده است. «دانش ایران» برای پایش مشارکت علمی ایرانیان در جهان داده‌های دو نمایه جهانی «واس» و «اسکوپوس» را تحلیل می‌کند و پنج بخش کلیدی دارد: آمارهای فراگیر انتشارات علمی، مشارکت مؤسسه‌های ایرانی در انتشارات علمی، مشارکت علمی ایران در منطقه و جهان، مقایسهٔ شاخص‌های پایه و انتشارات علمی، و تأثیر انتشارات علمی ایرانیان. اگرچه در گزارش‌های دیگری در کشور، آمارهای جداگانه‌ای از انتشارات علمی ایران در «واس» و «اسکوپوس» داد می‌شود، ولی «دانش ایران» برای نخستین بار هم‌پوشانی این دو پایگاه را روشن و آمار درست انتشارات علمی ایران را در جهان گزارش می‌کند. این ویژگی، «دانش ایران» را اثری بی‌همتا ساخته است که همانند گزارش‌های آن را در جای دیگری نمی‌توان یافت. به یاری فناوری اطلاعات، داده‌ها و گزارش‌های «دانش ایران» در یک سامانه کاربرپسند و تعاملی در دسترس همگان است. کاربران با گزینش فیلترهای گوناگون در این سامانه می‌توانند گزارش‌های دلخواه خود را بسازند و برون‌دادهای بسیاری را از این سامانه بگیرند. در سامانه دانش ایران می‌توان روندهای سالانه انتشارات، مشارکت، تأثیر، و مانند آن‌ها را دید؛ ایران را با دیگر کشورهای جهان و منطقه مقایسه کرد؛ مؤسسه‌های ایرانی را با یک‌دیگر سنجید؛ و گزارش‌های سالانه‌ای برای هر سنجه دریافت کرد. در هر سنجه نیز می‌توان داده‌های پایگاه‌های گوناگون («واس»، «اسکوپوس»، یا هر دو) را فیلتر کرد. اکنون «دانش ایران» با شعار «بگویش که پیوند ما در جهان/ بجویند کارآزموده مهان» (از فردوسی پاک‌تراد) پنجره‌ای تازه به روی سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان، پژوهشگران، و علاقه‌مندان علم، فناوری، و نوآوری گشوده است تا در این زمینه بروز بمانند و نقشی کارآمد در پیشرفت علمی ایران و ایرانیان داشته باشند.

سامانه آمار کتابخانه‌ها

نام	سامانه آمار کتابخانه‌ها
نام کوتاه	آک
سال راهاندازی	۱۳۹۶
ناشر	ایرنداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	ak.irandoc.ac.ir

درباره

«گزارش‌هایی از آمار کتب و مجلات کتابخانه معارف» در سال ۱۳۰۷ یا «آمار کارمندان اداره کتابخانه ملی در سال ۱۳۲۴» که هم‌اکنون در آرشیو ملی ایران نگهداری می‌شوند، می‌توانند از نخستین کوشش‌ها در این زمینه به‌شمار روند. ولی «نظری اجمالی به آمار کتابخانه‌های کشور» در شش صفحه، شاید نخستین کار ساخت‌یافته در این زمینه باشد که در سال ۱۳۵۳ چاپ شده است. امروزه آمار بسیاری از کتابخانه‌ها هست که وضعیت آنها را از دیدگاه‌های گوناگون نشان می‌دهند. با کاربرد فناوری اطلاعات در این زمینه، سامانه آمار کتابخانه‌ها (آک) برای گردآوری و گزارش آمار کتابخانه‌ها با کارکردی دو سویه راهاندازی شده است. این سامانه آمار و اطلاعاتی را از کتابخانه‌ها به کاربران ارائه می‌کند که بر پایه آن بتوانند از خدمات کتابخانه‌ها بهره‌برداری بهتری کنند. کاربران می‌توانند با جست‌وجوی کتابخانه‌ها بر پایه فیلدهای گوناگون و همچنین فیلترهای چندگانه به اطلاعات آنها دست یابند و برای مراجعه به هر یک از آنها تصمیم بگیرند. این سامانه از سوی دیگر، آماری را از وضعیت روز کتابخانه‌ها و روند آنها در سال‌های گوناگون در زمینه‌های نیروی انسانی، زیرساخت، مجموعه، اعتبارات، و خدمات برای سیاست‌گذاران فراهم می‌سازد. سیاست‌گذاران می‌توانند از این اطلاعات برای تصمیم‌گیری درباره تخصیص منابع یا ارزیابی بهره‌برند. این سامانه نخستین سامانه پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) است که آمار را در چارچوب سیاست‌ها و ضوابط اجرایی حاکم بر آمایش آموزش عالی در جمهوری اسلامی ایران و مناطق ده‌گانه آن نیز در دسترس کاربران می‌گذارد.

تهران . خیابان انقلاب اسلامی . چهارراه فلسطین . شماره ۱۰۹۰

صندوق پستی: ۱۳۱۸۵-۱۳۷۱

کد پستی: ۱۳۱۵۷۷۳۳۱۴

دورنگار: ۶۶۴۶۳۲۵۴ (۰۲۱)

تلفن خانه: ۶۶۴۹۴۹۸۰ و ۶۶۹۵۱۴۳۰ (۰۲۱)

وبسایت: irandoc.ac.ir

رایانامه: info@irandoc.ac.ir